

SZIVÁRVÁNY ÓVODA ÉS BÖLCSŐDE DOMBÓVÁR

NÉGYSZÍNVRÁG PEDAGÓGIAI PROGRAM

Módosítás készült: 2017.

Intézmény címe: 7200 Dombóvár, Zrínyi utca 10.

Elérhetősége: Telefon: 06 74/465-315

Email: szivarvanyvilag@dombovar.hu

Intézmény OM-azonosítója: 202289

Intézmény fenntartója: Dombóvár Város Önkormányzata

Módosítást készítette: Teufelné Glaub Ágnes

Tartalom

Bevezető.....	4
1. Helyzetkép	6
1.1. Az intézmény jellemző adatai	6
1.2.1. Az intézmény közvetlen környezete.....	7
1.2.2. Az intézményi szervezet.....	7
1.2.3. Személyi feltételek	7
1.2.4. Tárgyi feltételek.....	8
2. Küldetésnyilatkozatunk	8
3. Pedagógiai alapelvünk	9
4. Nevelési értékeink.....	10
5. Jövőkép	11
5.1. Gyermekkép	11
5.2. Óvodakép	12
5.3. Pedagógus kép.....	14
6. Az óvodai nevelés célkitűzései	15
6.1. Általános célkitűzések.....	15
6.2. Sajátos célkitűzések	15
7. Az óvodai nevelés feladatai	15
7.1. Az óvodai nevelés általános feladatai	15
7.2. Egészséges életmód alakítása.....	15
7.2.1. Egészségfejlesztési program.....	18
7.3. Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés	24
7.4. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	27
8. Az óvodai élet megszervezése	30
8.1. A csoportszervezés elvei	30
8.2. Tervező munkánk.....	31
8.3. A gyermekek fejlettségi állapotának mérése.....	32
8.4. Napirend.....	34
8.5. Heti rend.....	36
8.6. Az óvoda speciális szolgáltatásai	37
9. Az óvodai élet tevékenységformái.....	38
9.1. Játék.....	38

9.2.	Verselés, mesélés, kommunikációs játékok	43
9.3.	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	49
9.4.	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	53
9.5.	A külső világ tevékeny megismerése	56
9.6.	Mozgás	61
9.7.	Munka jellegű tevékenységek	65
9.8.	A tevékenységekben megvalósuló tanulás	68
9.9.	A német nemzetiségi kétnyelvű nevelés	70
10.	Inkluzív nevelés	74
10.1.	A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése	74
10.1.1.	Különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelése	74
10.1.2.	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek	81
11.	Óvodai ünnepek, hagyományok	83
12.	Az óvoda kapcsolatrendszere	84
12.1.	Kapcsolat a szülői házzal	85
12.2.	Kapcsolat a bölcsődével	87
12.3.	Kapcsolat az általános iskolákkal	87
12.4.	Kapcsolat a szakmai társszervezetekkel	87
12.5.	Családsegítő és Gyermejkölési Szolgálattal	87
12.6.	Kapcsolat a gyermekek egészségügyi ellátását segítő szervekkel	88
12.7.	Kapcsolat a közművelődési intézményekkel:	88
12.8.	Kapcsolat a fenntartóval	88
12.9.	Kapcsolat az Integrált Önkormányzati Szolgáltató Szervezettel	89
12.10.	Kapcsolat a Civil szervezetekkel és a Dombóvári Német Nemzetiségi Önkormányzattal	89
13.	A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	89
14.	A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógia tevékenységek	90
15.	Érvényességi rendelkezések	92
	MELLÉKLETEK:	94
	Legitimációs záradék	95

Bevezető

A Szivárvány Óvoda és Bölcsőde Dombóvár minden dolgozója szeretettel és tisztelettel köszönti Önöket.

Köszöntjük azokat a szülőket, akik úgy gondolják, hogy e program szerint dolgozó óvodapedagógusokra és segítőikre bizzák legfőbb kincsük, gyermekük nevelését. Úgy gondoljuk, hogy minden gyermek egy „kincsesláda”, ami telis-tele van csodálatos értékekkel. Nekünk, óvodapedagógusoknak, a szülőkkel közösen azon kell munkálkodnunk, hogy megtaláljuk a megfelelő kulcsot, ami ezt kinyitja, hiszen minden „kincses láda”, minden gyermek egyedi és megismételhetetlen.

Gondoskodunk az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről. Óvodai nevelésünk a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek keretében valósul meg, gyermekszerető óvodapedagógusok feltétlen közreműködésével, együttműködve a nevelőmunkát közvetlenül segítő alkalmazottakkal.

A 21. század társadalmi változásai, az új célok, új kihívásokat fogalmazzak meg a köznevelési rendszer, ezen belül az óvodák felé is. A nevelőtestületünk által átdolgozott Pedagógiai Program módosítását intézményünk átszervezése tette szükségessé. Megújult programunk elkészítése során figyelembe vettük óvodánk partnereinek elvárásait, valamint a helyi értékeket.

Pedagógiai Programunk középpontjában a gyermekek harmonikus fejlődésének segítése áll. Céljaink, feladataink meghatározásánál abból a meggyőződésből indulunk ki, hogy a gyermekek egészséges fejlődése érdekében, a megelőzésre, a korai fejlődés tudatos támogatására van szükség.

Lehetővé tesszük, hogy minden gyermeknek az egyenlő hozzáférés biztosításával és az őt megillető jogok tiszteletben tartásával, érzelmi biztonságban és fejlesztő hatásokban gazdag környezetben tölthesse el óvodás évit.

Pedagógiai alaptételünk, hogy a gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet és megbecsülés övezze, ezáltal lehetővé tesszük a gyermek személyiségfejlődését, egyéni képességeinek kibontakoztatását.

A Szivárvány Óvoda és Bölcsőde Dombóvár többcélú köznevelési intézmény, óvoda-bölcsőde, amely a családi nevelés kiegészítőjeként, a gyermekek 20 hetes korától az iskolába lépésig jelentős szerepet tölt be a gyermeki személyiség kibontakoztatásában. A gyermekek nevelésének, fejlesztésének eredményességét növeli, hogy bölcsődei és óvodai nevelési programunk egymásra épül.

Ezek szem előtt tartásával készítettük el az óvoda Pedagógiai Programját. Köszönöm munkatársaim részvételét a program elkészítésében és átdolgozásában.

Programunk igyekszik megfelelni az óvodai neveléssel szemben támasztott társadalmi igényeknek, a nemzeti és a helyi hagyományok, értékek, sajátosságok figyelembe vételével készült. A programfejlesztés során felhasználtuk nevelőmunkánk tapasztalatait, eredményeit, megtartottuk jól bevált nevelési - fejlesztési gyakorlatunkat, módszereinket és új pedagógiai, pszichológiai ismereteket, módszereket építettünk be eredményeink növelése érdekében.

Az óvodai pedagógiai program elkészítésekor az Alapprogram mellett figyelembe vettük:

- ✓ a nemzetiség óvodai nevelésének irányelvét,
- ✓ a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvét.

A Pedagógiai Program jogszabályi háttere

- ✓ Magyarország Alaptörvénye
- ✓ A nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXCV. törvény és módosításai
- ✓ A 363/2012.(XII.17.) kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramja
- ✓ A 229/2012. (VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- ✓ A 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatói intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- ✓ A 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- ✓ 15/2013. (II.26.) EMMI-rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- ✓ A 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet a Nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- ✓ A 2003.évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- ✓ A 2011.évi CLXXIX. Törvény a nemzetiségek jogairól
- ✓ A 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről
- ✓ Az 1997. évi XXXI. Törvény a Gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról
- ✓ Alapító Okirat

1. Helyzetkép

Dombóvár, Tolna megye délnyugati sarkában - Tolna, Somogy és Baranya megye találkozásánál - fekszik. Gyönyörű természeti környezet veszi körül a települést. Természeti, történelmi és kulturális értékeink védelmére, megőrzésére kiemelt figyelmet fordít a városvezetés, így a Kapos-völgyére, a Konda-patak völgyére, a Tüskei és a Szállásréti tavakra, a Szigeterdőre, a Nyerges erdőre, Madárvártára, tanösvényekre, a Természetvédelmi bemutató teremre, a Kossuth szoborcsoportra, középkori lakótoronyrara, Gólyavár, Fekete István Múzeumra, Vasúti Gyűjteményre, Helytörténeti Múzeumra, Művelődési Házra, Városi Könyvtárra.

A megye második legnagyobb települése, a város lakosainak száma eléri a 20 000 főt. Településünk már a kő-, és a bronzkorban lakott hely volt. Fejlődését kedvezően befolyásolta a vasútépítés (a Dél-Dunántúl kiemelt vasúti csomópontja), a várossá nyilvánítása (1970), valamint a gunarasi termál- és gyógyfürdő építése (1973). Az 1990-es évektől, a város gazdasági fejlődése lelassult, majd visszaesett, a mezőgazdasági és az ipari üzemek fokozatos megszűnése miatt. A településen élők száma folyamatosan csökkent, nőtt a munkanélküliek száma, megváltozott a lakosság összetétele, emelkedett a hátrányos helyzetűek aránya.

A város közigazgatási szempontból fontos szerepet tölt be, kistérségi központ, és járási székhely. Intézményrendszere folyamatosan átalakult, a demográfiai és a gazdasági változások hatására.

1.1. Az intézmény jellemző adatai

<i>Az intézmény neve:</i>	Szivárvány Óvoda és Bölcsőde Dombóvár
<i>Az intézmény rövidített neve:</i>	Dombóvári Szivárvány Óvoda
<i>Az intézmény címe:</i>	7200 Dombóvár, Zrínyi utca 10.
<i>OM azonosítója:</i>	202289
<i>Elérhetősége: Telefon/fax:</i>	06 74/465-315
<i>E-mail:</i>	szivarvanyvilag@dombovar.hu
<i>Honlap:</i>	www.szivarvanyovidvar.hu
<i>Az intézmény telephelye neve, címe:</i>	Dombóvári Szivárvány Óvoda Tündéerkert Bölcsődéje 7200 Dombóvár, Kórház u. 35.
<i>A tagintézmények neve, címe:</i>	Dombóvári Szivárvány Óvoda Százszorszép Tagóvodája 7200 Dombóvár, III. u. 34. Dombóvári Szivárvány Óvoda Zöld Liget Tagóvodája 7200 Dombóvár, Bezerédj u. 33.
<i>Az intézmény fenntartója:</i>	Dombóvár Város Önkormányzata
<i>Az intézmény fenntartójának címe:</i>	7200 Dombóvár Szabadság utca 18.
<i>Az intézmény alapításának időpontja:</i>	2003. VIII. 1.
<i>Az alapító okirat száma:</i>	I./412-4/2017
<i>Az intézmény típusa:</i>	többcélú intézmény: óvoda - bölcsőde

1.2.1. Az intézmény közvetlen környezete

Pedagógiai programunk elkészítésénél szükség volt intézményünk társadalmi és természeti környezetének alapos ismeretére. A kisvárosi települési formából adódó társadalmi környezet, valamint a családok szociális helyzete fontos tényező nevelési feladataink meghatározásánál. Ugyanakkor, nevelési lehetőségeinket színesíti a település természeti, társadalmi, kulturális adottságainak kihasználása (kirándulás, mozgáslehetőség, művészeti, kulturális értékek közvetítése).

1.2.2. Az intézményi szervezet

Az 1990-es évektől a dombóvári óvodák intézményi szervezete, a többszöri átszervezés hatására szinte folyamatosan átalakult. Ennek következtében változott az intézmény jogi státusza, a mérete, a feladatai, a vezetői struktúra, a felelősség- és hatáskörök. Többcélú köznevelési intézményhez 3 dombóvári óvoda és 1 bölcsőde tartozik (2017. augusztus 01-től). A Százszorszép Tagóvoda nemzetiségi nevelési-oktatási feladatokat lát el, egyik csoportjában német nemzetiségi nevelés folyik. Óvodáink közül kettő a régi városrészben, a városközpont közelében helyezkedik el, a harmadik óvoda és a bölcsődei tagintézmény Újdombóvár területén működik. A feladatellátási helyek közvetlen környezetében található társas- és családi házas település rész egyaránt.

A feladatellátási helyeken működő főző illetve melegítő konyhák üzemeltetését az Integrált Önkormányzati Szolgáltató Szervezet látja el és biztosítja a bölcsődés és az óvodás gyermekek étkeztetését. Az intézmény, gazdálkodással kapcsolatos ügyviteli és karbantartási feladatait is ez a szervezet végzi.

A Szivárvány Óvodában működő tanuszoda költség hozzájárulás ellenében, ellátja a város és a város környék óvodás gyermekeinek vízhez szoktatását.

1.2.3. Személyi feltételek

A Tündérváros Bölcsődében szakképzett kisgyermeknevelők látják el a gyermekek gondozását, nevelését.

Óvodáinkban az óvodapedagógusok felsőfokú végzettségűek, többen rendelkeznek szakirányú végzettséggel és szakvizsgával. A nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársak a törvényi előírásoknak megfelelően biztosítottak (dajkák, pedagógiai asszisztensek, óvodatitkár, úszómester).

Az óvodapedagógusok nevelőmunkáját szakképzett dajkák és pedagógiai asszisztensek segítik. A sokrétű szervezési, ügyviteli, adminisztrációs feladatokat és a kapcsolattartást az óvodatitkár segíti. A Szivárvány óvodai tanuszoda működtetésével és a gyermekek vízhez szoktatásával kapcsolatos feladatokat az úszómester látja el.

Az óvodapedagógusok és a dajka munkatársak közül többen nagy szakmai tapasztalattal rendelkeznek, ami kedvező a nevelőmunka szempontjából.

Nevelőtestületünk szakmailag jól felkészült, megújulásra törekvő. Jellemző az ön- és továbbképzés, a szakmai ismeretek, kompetenciák fejlesztése. Az intézményben kialakultak az együttműködési formák, az egymástól való tanulás rendszere. A nevelőmunka minőségének javítását szolgálja a belső továbbképzési rendszer, a hospitálások, szakmai bemutatók és a munkaközösségek, munkacsoportok.

A továbbképzéseken megszerzett sokféle szakmai ismeret, a speciális pedagógiai eljárások, módszerek segítik a nevelőmunka és a gyermekek fejlesztésének eredményes megvalósítását. Az intézmény dolgozóira jellemző a tolerancia, a nyitottság, a gyermekszeretet, az érzelmi intelligencia, a kultúrált, személyközpontú kommunikáció. Intézményünk jelentős humán erőforrása a sok, jól képzett, nyitott, innovatív, aktív, együttműködni képes kisgyermeknevelő, óvodapedagógus és nevelőmunkát segítő munkatárs.

1.2.4. Tárgyi feltételek

A gyermekek személyiségfejlesztése játékban, mozgáson és sokféle tevékenységen keresztül valósul meg, ezért széleskörű eszköz kínálatra van szükség.

Épületeink megfelelő komforttal és infrastruktúrával rendelkeznek, de felújításra szorulnak. A Százszorszép Tagóvodában és a Zöld Liget Tagóvodában nincs tornaszoba, ami nehezíti a mozgásfejlesztés megvalósítását.

A tárgyi feltételeket a lehetőségek kihasználásával folyamatosan fejlesztettük. Aktívan és sikeresen pályáztunk, szponzori támogatásokat szereztünk. Óvodáink jól felszereltek, valamennyien rendelkeznek a 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet 2. sz. mellékletében meghatározott nevelőmunkát segítő játékokkal és egyéb eszközökkel.

A csoportszobák berendezése, bútorzata esztétikus, praktikus. A dekoráció igényessége, ötletessége a pedagógusokat dicséri. A fejlesztő szobák jó feltételeket biztosítanak az egyéni, a kiscsoportos fejlesztő munkához és a fogadóórákhoz. A tornaszoba a mozgásfejlesztéshez ad kiváló lehetőséget.

Az óvodai udvarok sokféle mozgásra, játékokra adnak lehetőséget minden évszakban, de fejlesztésre szorulnak.

A nevelőmunkát segítő informatikai eszközök, és a könyvtár fejlesztése is folyamatos.

Nevelőmunkánk sikeres megvalósításában a megfelelő tárgyi feltételek biztosításának nagy szerepe van. (1.sz. függelék)

2. Küldetésnyilatkozatunk

Pedagógiai munkánk fontossága abban rejlik, hogy a gyermekeket úgy és olyannak fogadjuk el amilyenek, feltételek, előítéletek nélkül szeressük, segítsük őket, hogy minél boldogabb, sikeresebb felnőttek lehessenek. Személyiségfejlődésük kibontakoztatását játékkal, mozgással és sokféle tevékenységi lehetőség biztosításával segítjük. Természetesnek vesszük a gyermekek közötti különbségeket. Nevelőmunkánk során a gyermekek életkori és egyéni sajátosságaihoz igazodó, differenciáló módszereket alkalmazunk.

Küldetésünknek tekintjük:

- ✓ a boldog, kiegyensúlyozott érzelmi biztonságot nyújtó gyermekkor biztosítását.
- ✓ a családdal való kapcsolat elmélyítése érdekében sokféle találkozási lehetőség szervezését.
- ✓ az emberi értékek, erkölcsi normák továbbítását.
- ✓ hogy az általunk nevelt gyermekek nyitottak legyenek az őket körülvevő világra, a természet értékeinek megőrzésére, a környezettudatos szemléletmódra.

Tudjuk, hogy nekünk, pedagógusoknak nagy a felelősségünk, hiszen amit a gyermek óvodásként kap, az egy egész életre megalapozza személyiségét, kapcsolatait, alapot ad a további életéhez. Mindezt annak érdekében tesszük, hogy gyermekek a társadalmunk kiegyensúlyozott, egymásra odafigyelő, pozitív beállítottságú tagja legyen.

3. Pedagógiai alapelvünk

Az elmúlt évek alatt a világ sokat változott, a gyermeknevelési elvek is folyamatosan formálódnak, alakulnak. Egyre nagyobb a szülők és az óvodapedagógusok felelőssége, hogy a gondos, szeretetteljes gyermeknevelés minél mélyebb, gyümölcsözőbb legyen a gyermekek érdekében. A nevelés különféle helyzeteiben többnyire egyedi megoldásokra van szükség, mindig a legoptimálisabbat, leghatásosabbat kell megkeresni. A gyermekek életkori és egyéni sajátosságaik meghatározzák az egész óvodai életet. Az óvodába járó gyermekek fejlődési, érési üteme eltérő, azonban óvodáskor végére meg kell tennünk mindent, hogy rendelkezzenek mindazokkal a készségekkel, képességekkel, melyek lehetővé teszik számukra a zökkenőmentes iskolakezdést, majd később az élethosszig tartó tanulás által boldog és sikeres felnőttekké váljanak.

Fontos, hogy a pedagógusi hivatás gyakorlása során kellő elhivatottsággal, etikus magatartással egy gyermekközpontú óvodai élet megvalósítását tartsuk szem előtt.

Alapelvünk, hogy

- ✓ a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvodai nevelés kiegészíti azt.
- ✓ a gyermeki személyiséget tisztelet, szeretet, elfogadás, megbecsülés, bizalom és védelem illeti meg.
- ✓ elsődlegesnek tartjuk a gyermekek egyéni megismerését, személyes igényeik, szükségleteik kielégítését.
- ✓ a gyermek személyiségfejlődését, egyéni készségeinek, képességeinek kibontakozását a gyermekhez igazodó pedagógiai hatásokkal segítjük.
- ✓ kiemelt figyelmet fordítunk az értelmi, a testi, a kommunikációs képességek és a szociális kompetenciák egyéni és életkor specifikus alakítására.
- ✓ a gyermekek nevelését érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkörben, az életkornak megfelelően játékkal, mozgással, sokféle élményt, tapasztalatot nyújtó tevékenységi lehetőség biztosításával segítjük.
- ✓ a szabad játéknak, mint a gyermek elsődleges tevékenységének kiemelt helyet biztosítunk.
- ✓ nevelőmunkánk központi eleme az egyéni bánásmód, korszerű differenciáló stratégiák, módszerek alkalmazásával.
- ✓ a gyermekek aktivitását és önállóságát ösztönözzük.
- ✓ a gyermekek számára biztosított széleskörű tevékenységi lehetőségek, sokféle spontán és szervezett tapasztalatszerzésre, önálló és együttműködést kívánó tanulási szituációkra nyújtanak lehetőséget.

- ✓ az életkorhoz és az egyéni képességekhez igazítjuk a pedagógiai intézkedéseket, a műveltségterületek közvetítését, a gyermekek személyiségfejlődésének és egyéni képességeinek kibontakoztatását.
- ✓ a gyermekek fejlődését folyamatosan követjük, és tudatosan tervezzük személyiségfejlődésük segítségét.
- ✓ nevelőmunkánk fontos területe a tehetséggondozás.
- ✓ az inkluzív, a befogadó pedagógiai szemlélet és gyakorlat érvényesülését.
- ✓ a különleges bánásmódot igénylő gyermekek sajátos nevelési igénye, valamint a nemzetiséghez tartozó és a migráns gyermekek nevelése kapcsán megvalósul a tolerancia, a különbözőségek elfogadása, a differenciált képességfejlesztés és az integráció.
- ✓ a minőségi nevelőmunkához, a megfelelő személyi és tárgyi feltételek biztosítása szükséges.
- ✓ a gyermekek eredményes nevelése érdekében, hatékony együttműködést kell kialakítani a családdal és a gyermek fejlődésének segítésében részt vevő illetve bevonható szakemberekkel, intézményekkel, szervezetekkel.

A közös alapelvek, értékek és célok mellett, fontos számunkra, hogy óvodáink és bölcsődénk, egyéni arculattal rendelkezzenek.

4. Nevelési értékeink

A pedagógiai programunkban megfogalmazott alapelvek, cél- és feladatrendszer, a kimeneti fejlődési mutatók és a következőkben felsorolt nevelési értékek mindegyik óvodánkra érvényes.

Az intézményben kiemelt pedagógiai értékek

- ✓ a játék elsődlegessége,
- ✓ a gyermekismeret, az egyéni sajátosságok tiszteletben tartása, a gyermekhez igazodó nevelőmunka,
- ✓ integrált nevelés,
- ✓ az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés,
- ✓ a mozgás kiemelt szerepe,
- ✓ az egészséges életmód, a környezettudatosság megalapozása,
- ✓ a családdal való együttműködés,

Óvodáink nevelési gyakorlatának kiemelt speciális értékei

Programunk lehetőséget ad arra, hogy óvodáink a sajátos feltételeiknek megfelelő nevelési gyakorlatot folytassanak.

Szivárvány Óvoda

- ✓ játékbba épített, párhuzamos tevékenység szervezés
- ✓ a környezettudatosságra nevelés, projekt, témahét
- ✓ a kommunikáció, a drámajátékok alkalmazása
- ✓ a hagyományok ápolása
- ✓ tehetséggondozás

Százsorszép Tagóvoda

- ✓ az alapkultúrtechnikák elsajátításához szükséges alapképességek és készségek, továbbá kulcskompetenciák fejlesztése a magyar és a német nemzetiségi néphagyományok és népszokások ápolása során
- ✓ tehetséggondozás
- ✓ a környezettudatosságra nevelés, projekt, témahét

Zöld Liget Tagóvoda

- ✓ a környezettudatosságra nevelés, projekt, témahét
- ✓ tehetséggondozás
- ✓ a hagyományok ápolása

5. Jövőkép

Szeretnénk, ha

- ✓ óvodánkba olyan gyermekek járnának, akik ragaszkodnak a körülöttük lévő felnőttekhez és a gyermekközösséghez.
- ✓ a kapcsolatteremtés nem okozna gondot részükről, szívesen beszélgetnének egymással és a felnőttekkel is.
- ✓ elfogadnák, hogy vannak szabályok, amelyekhez bizonyos helyzetekben alkalmazkodni kell.
- ✓ mindenki tiszteletben tartaná, hogy minden gyermek egyéniség, ugyanakkor része egy közösségnek.
- ✓ a német nemzetiségi óvodai nevelésben részt vevő gyermekek részesülnének, az óvodáskori gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a nemzetiség nyelvének és kultúrájának megismerésében és elsajátításában, a kulturális hagyományok átörökítésében és ápolásában, a gyermekek identitás tudatának erősítésében.

5.1. Gyermekkép

A gyermek, fejlődő személyiségét a genetikai, érési sajátosságok, az őt körülvevő környezeti hatások együttese határozza meg. Ezért fontos a szükségleteit kielégítő, egyéni fejlődését elősegítő gondoskodás, nevelés, az optimális személyi, és tárgyi környezet biztosítása az óvodában. Befogadó, gyermekközpontú neveléssel a gyermeki személyiség sokrétű kibontakoztatására törekszünk, biztosítva minden gyermek számára a hátrányok csökkenését.

Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai módszerek a gyermekek személyiségéhez igazodnak. Ehhez tartozik az életkoruknak megfelelő eszközök, elegendő hely, idő biztosítása az egyes tevékenységformákhoz, elsősorban a szabad játékhoz, mely a fejlődés, fejlesztés legjobb eszköze óvodáskorban.

Célunk:

olyan gyermekek nevelése, akik

- ✓ pozitív énképpel, megfelelő önismerettel, önbizalommal rendelkeznek.

- ✓ a gyermekközösségben természetes módon elfogadják egymást, a különbözőségeket, a másságot.
- ✓ életkori sajátosságainak megfelelően környezettudatosan élnek.
- ✓ ismerik a hagyományainkat, a magyar kultúrát és a gyökereinket.
- ✓ ismerik a német nemzetiség kultúrkincsét és az évek alatt identitásuk formálódik.

Feladatunk:

olyan gyermekek nevelése, akik

- ✓ kiegyensúlyozottak, kreatívak, az iskolai életmódra alkalmasak.
- ✓ érdeklődőek, jellemzi őket a felfedezés, a rácsodálkozás, a nyitottság, az őszinteség és a jó kapcsolatteremtő képesség.
- ✓ önállóan, felszabadultan tudnak játszani.
- ✓ az óvodai évek végére magabiztosak, a közösségi élet és a kulturált életvitel szokásait, normáit ismerik.
- ✓ elfogadják a másságot: segítik, együttműködnek a sajátos nevelési igényű gyermekekkel, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel, tiszteletben tartják különleges gondozási igényüket.
- ✓ szívesen és aktívan részt vesznek a mozgásban, a szabad levegőn történő szervezett tevékenységben: játékban, sétán, kiránduláson.
- ✓ kötődnek a meséhez, a zenéhez, az alkotó tevékenységekhez.
- ✓ önállóan, színesen fejezik ki gondolataikat, érzéseiket.
- ✓ szeretik, óvják a természet kincseit.
- ✓ érzik, hogy kíváncsiak vagyunk az élményeikre, a kérdéseikre, hogy minden gyermek egyformán értékes számunkra.
- ✓ a német nemzetiség értékeit elfogadják, a nemzetiség nyelvén egyszerű mondatokat megértenek, és egyszerű mondatokban alkalmazzák a nemzetiség nyelvét, szívesen sajátítanak el nemzetiségi táncokat.

5.2. Óvodakép

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek 3. életévétől az iskolába lépésig.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család és ebben az óvodának csak kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepe van.

A gyermekek különböző szokásokkal, szociális háttérrel, erkölcsi értékekkel rendelkező családból kerülnek az óvodába. Biztosítjuk az óvodai nevelésben a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek önazonosságának megőrzését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

Az óvoda nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának. A gyermekek egyenlő eséllyel, igényeiknek megfelelően vesznek részt az óvodai életben. Minden gyermek a saját képességeinek figyelembe vételével nevelhető, fejleszthető.

Célunk:

olyan óvoda megteremtése/működtetése/fenntartása, ahol

- ✓ a családi nevelést kiegészítve, a gyermekeket megfelelően szocializáljuk. Mindehhez derűs, családias, nyugodt, érzelmi biztonságot nyújtó légkört teremtünk.
- ✓ kisgyermekkorban megalapozzuk azokat a képességeket, készségeket, amelyek az egészséges személyiség kibontakozását segítik.
- ✓ a többféle tevékenységen keresztül segítjük a tehetség kibontakoztatását, felszínre törését.
- ✓ az óvoda óvó-védő funkcióját az egészséges és biztonságos környezet megteremtésével kívánjuk betölteni.
- ✓ a jól képzett óvodapedagógusok, nyitottak a módszertani, pedagógiai újdonságokra. Az óvodás korosztály nevelésében nagyon fontos a pedagógusok és a nevelőmunkát segítő felnőttek személyisége, személyes példaadása.
- ✓ a nemzetiségi nevelést igénylő gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az identitás megőrzését, erősítését, a kultúra átörökítését és a nyelvi nevelését.

Feladatunk:

olyan óvoda működtetése/fenntartása, ahol

- ✓ a gyermekek személyiségének elfogadása, formálása, elsősorban saját példamutatásunkkal, a pozitív magatartási minták megerősítésével történik.
- ✓ a gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit biztosítjuk.
- ✓ a szabad játék és a párhuzamosan megvalósuló sokféle tevékenység, valamint a mozgás lehetőségét egész nap biztosítjuk a gyermekek számára.
- ✓ a gyermeket egyéni fejlettségének megfelelően fejlesztjük, egyéni bánásmóddal, és adekvát differenciáló módszerek alkalmazásával segítjük, különösen a szociálisan hátrányos helyzetű, illetve a sajátos nevelési igényű gyermekeket.
- ✓ a „másságot” elfogadó környezetben, sok közös élményhez juttatjuk a gyermekeket, melynek hatására megtanulják a gyermekek elfogadni, segíteni egymást, hogy erősödjön a barátság, az együttélés és a szeretet érzése.
- ✓ beszédre ösztönző légkör és személyközpontú kommunikáció jellemző.
- ✓ eredményesen valósul meg az egészséges életmód és a környezettudatos magatartás szokásainak megalapozása.
- ✓ az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődésében segítséget nyújt.
- ✓ fontos a hagyományok ápolása. A gyermekeket megismertetjük a népi gyermekjátékokkal és a hagyományokkal.
- ✓ a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált, differenciált fejlesztését a rugalmas szervezeti keretekkel és az egyéni foglalkoztatásukkal biztosítjuk.
- ✓ az óvodapedagógusok együttműködnek a különböző szakemberekkel, iránymutatásait, javaslataikat beépítik a pedagógiai folyamatokba.
- ✓ a kiemelt képességű, tehetséges gyermekek felkarolására, igényeiknek kielégítésére figyelmet fordít.

- ✓ a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatására esélyt teremtünk.
- ✓ a német nemzetiségi csoportban, megfelelő személyi és tárgyi környezet kialakításával biztosítjuk a gyermekek óvodai életének két nyelven történő szervezését.

5.3. Pedagógus kép

A nevelőtestületünk gyermekszerető és a gyermekeket elfogadó felnőttekből áll. A társadalom által felállított igényeknek csak az az óvodapedagógus felel meg, aki magasan képzett, intelligens, kreatív, jól bánik a gyermekekkel és sugárzik belőle a feltétel nélküli szeretet.

A nevelési alapelvekben megegyező nevelőtestület, különböző óvónői egyéniségekből tevődik össze, akik a csoportokban más-más pedagógiai módszerekkel és munkaformákkal dolgoznak - az elfogadott pedagógiai programunk alapján - szakképzett dajkák segítségével.

Az alkalmazotti közösségünk személyes példával járul hozzá, hogy a gyermekek természetes módon fogadják el az óvodai közösségben a különbözőségeket.

Célunk:

olyan óvodapedagógus nevelje a gyermekeket, aki

- ✓ feltétel nélkül szereti és elfogadja a gyermekeket.
- ✓ gyermekcentrikus szemléletű.
- ✓ a társaival összehangoltan, feladatokat megosztva tud tevékenykedni.
- ✓ az önművelésre, szaktudásának bővítésére igényt érez.
- ✓ rendelkezik a megfelelő szintű pedagógus kompetenciákkal.

Feladatunk:

olyan óvodapedagógus nevelje a gyermekeket, aki

- ✓ a gyermek egészséges testi - lelki fejlődéséhez szükséges optimális „befogadó közeg” feltételeit megteremti.
- ✓ a közösségi élet, az egészséges életmód és a gondozás szokásainak megtervezését, értékelését a nevelő-oktató munkát segítő kollégák bevonásával végzi.
- ✓ a szülőkkel jó, együttműködő kapcsolatot alakít ki. A gyermekek érdekében felvállaljuk a szülők tapintatos meggyőzését, ízlésformálását.
- ✓ fokozott figyelemmel segíti a hátrányos helyzetű gyermekek befogadását.
- ✓ gondoskodik a gyermekek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges környezetről.
- ✓ a gyermekek korához, egyéni fejlettségéhez igazítja nevelési módszereit, tevékenységeit, különös tekintettel a szabad játéokra.
- ✓ az alkalmazott módszerei által a tanítás-tanulás eredményességét segíti.
- ✓ az IKT eszközöket ismeri, és munkája során használja.
- ✓ pedagógiai - módszertani megújulása érdekében bekapcsolódik szakmai online csoportok munkájába.

6. Az óvodai nevelés célkitűzései

6.1. Általános célkitűzések

Óvodai nevelésünk célja, a 3-6-(7) éves gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének, személyiségük kibontakoztatásának, a hátrányok csökkentésének elősegítése.

6.2. Sajátos célkitűzések

- ✓ az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, a gyermeki személyiséghez igazodó pedagógiai módszerek alkalmazásával a testi, a szociális és az értelmi képességek fejlődésének segítése.
- ✓ a gyermekek egészség- és környezettudatos szemléletének megalapozása.
- ✓ az erkölcsi szokás és normarendszer megalapozása.
- ✓ az óvoda - iskola közötti zökkenőmentes átmenet segítése.
- ✓ a nemzetiséghez tartozó és a migráns gyermekek saját kultúrájuk elemeinek, szokásainak megismerése.
- ✓ a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek befogadása, a sajátosságokból adódó különbségek csökkenése, esélyteremtés.
- ✓ a tehetséges gyermek felismerése, képességeik hatékony fejlesztése.
- ✓ a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek összehangolt, integrált nevelése révén, az indulási hátrányok csökkenése.

7. Az óvodai nevelés feladatai

7.1. Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata, az óvodás korú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, így:

- ✓ az egészséges életmód alakítása,
- ✓ az érzelmi, erkölcsi, és a közösségi nevelés,
- ✓ az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

7.2. Egészséges életmód alakítása

A gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges egyik legfontosabb feltétel a megfelelő környezet. Ennek kialakításánál alapvetően fontos a környezet (levegő, víz, eszközök) tisztasága, a színek harmóniája, a balesetvédelem szempontjából a biztonságos eszközök és térberendezés, a zajmentesség, fényviszonyok, a tevékenységekhez megfelelő hely és eszközök biztosítása.

Óvodáink udvara minden évszakban a szabadban való mozgás, játék, tevékenykedés és az edzés legfőbb színtere. Akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek sok időt töltenek kint.

Az udvar tagolása és burkolása a különböző tevékenységek igénye szerint célszerű.

A mászóakák, hinták, csúszdák sokféle mozgásra ösztönzik a gyermekeket. Jó idő esetén biztosítani kell, hogy a gyermekek egész napjukat a szabadban tölthessék.

A nap káros sugaraitól a fák, napfogók és napernyők védik a gyermekeket. Sok növény nem csak díszíti a környezetet, hanem segíti a levegőben lévő por megszűrését is.

Az *óvoda épülete* harmonikus, esztétikus berendezésével hozzájárul a gyermekek jó közérzetéhez. A csoportszobák ablakain akadálytalanul jön be a fény és a gyermekeknek szabad kilátást enged. A levegő cseréről szellőztetéssel gondoskodunk. A csoportszoba berendezéséhez használt lekerekített sarkú bútorok a baleset megelőzést szolgálják. A tér kialakításánál figyelembe kell venni, hogy az egyes tevékenységekhez szükséges hely biztosított legyen.

Az öltözők a gyermekek egyéni holmijának elhelyezéséhez és az öltözködéshez megfelelő teret biztosítanak.

A mosdóban az egyéni tisztálkodási eszközök jól átlátható és könnyen hozzáférhető elhelyezése nagyon fontos. A WC-k elzártak az intimitás tiszteletben tartása érdekében. A csoportszoba, öltöző, mosdó, WC blokk ajtajai egész nap nyitottak, a gyermekek szabadon mozoghatnak.

A gyermekek testi fejlődésének és mozgásigényének kielégítése szempontjából kiváló lehetőség a sokféle mozgásfejlesztő eszközzel felszerelt tornaszoba a Szivárvány óvodában. A Százszorszép Tagóvodában, a csoportszobákban, a zsidongóban és az udvaron, a Zöld Liget Tagóvodában, a csoportszobákban és az udvari multifunkciós sportpályán biztosítottak a mozgásfejlesztő eszközök.

A vizes edzés, a vízhez szoktatás és úszástanítás egyedülálló feltétele Szivárvány óvodai uszodánk, amelyet a város és a városkörnyék óvodáinak gyermekei is rendszeresen használnak (költség hozzájárulással).

Célunk:

- ✓ az egészséges életvitel igényének megalapozása.
- ✓ az egészséges táplálkozási szokások és a kulturált étkezési magatartás kialakítása.
- ✓ egészséges, edzett gyermekek nevelése.
- ✓ az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- ✓ a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások, környezettudatos magatartás alapozása.
- ✓ a német nemzetiségi csoportban, a gyermekek gondozásában résztvevő felnőtt mintaadása, beszélje a kisebbség nyelvét, a gyermekek értsék meg az egyszerűbb utasításokat, formáljanak egyszerű mondatokat.

Feladatunk:

- ✓ az óvodapedagógus a személyiségével, beszédével természetes módon képviselje az egészséges életvitel, életmód igényét a gyermek felé.
- ✓ az óvodai nevelés minden területén, az egészséges életmód és kulturált életvitel feltételeinek biztosítása.
- ✓ a tiszta, esztétikus, kulturált és gyermekbarát környezet kialakítása.

- ✓ a gyermekek személyes környezetének, testi, lelki, szociális egészségének gondozása, a környezettudatos magatartás megalapozásával.
- ✓ a gyermekek egészségének védelme, fejlődésükhöz egészséges környezet biztosítása.
- ✓ a családi szokásokat figyelembe véve a gyermekek életkorának megfelelő helyes életritmus kialakítása.
- ✓ a gyermekek fejlődéséhez szükséges étrend megfelelő arányban tartalmazzon tápanyagokat, vitaminokat és ásványi sókat. Ennek érdekében sok gyümölcs, zöldségféle kerüljön fogyasztásra.
- ✓ a személyi higiénére nevelés, az önálló testápolásra, étkezésre, öltözködésre, betegségmegelőzésre és az egészségmegőrzésre való képesség fejlesztése, minta alapján, gyakorlással.
- ✓ a mozgásigény kielégítése a szervezet edzése játékkal, szabad mozgással, szervezett testneveléssel, szabadban való mozgással és sokféle mozgásos játékkal.
- ✓ a kisebb testi rendellenességek korrekciója, láb- és testtartásjavító tornával.
- ✓ a gyermekbalesetek, sérülések megelőzése, balesetvédelmi oktatással, megfelelő balesetmentes környezet biztosításával.
- ✓ egész nap során a folyadékbevitelt biztosítása.
- ✓ a gyermekek a napi tevékenységek közben hallják és gyakorolják a német nemzetiségi nyelvet.

Módszertani alapelveink:

- ✓ a tiszta, egészséges, balesetmentes környezet megteremtése.
- ✓ a testi, érzékszervi problémák megelőzése, korrekciója.
- ✓ az egyedi igények, képességek, sajátosságok figyelembe vétele.
- ✓ a fokozatosság, rendszeresség.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ A gyermek képes, a személyi higiénés feladatok ellátására: önálló testápolásra, WC használatra, zsebkendő használatára, öltözködésre,...
- ✓ Szokásává válik a kulturált étkezési magatartás, az egészséges táplálkozás.
- ✓ A környezetében igyekszik mindenütt rendet tartani.
- ✓ Életkortól és fejlettségi szinttől függően megfelelő mozgáskultúrával, és edzettségi szinttel rendelkezik.
- ✓ Kialakul a természetes és mesterséges környezet felfedezésének és védelmének igénye.
- ✓ Felismeri a környezetében rejlő baleseti forrásokat, és képessé válik ezek elkerülésére. A már megtörtént balesetknél segítséget nyújt.
- ✓ Érti és használja a gondozás közben előforduló német szavakat, kifejezéseket, udvariassági formákat.

SNI gyermekek fejlesztése:

Az SNI gyermekek számára az egészséges és kulturált életmód megvalósulásának, a személyes kompetencia működésének kiinduló feltétele az önkiszolgálási képességek megfelelő színvonalú fejlettsége, az önellátási képesség fejlesztése.

- ✓ Az SNI gyermekek számára a gondozási műveletek, a tanulási folyamatok, az egyénre szabott fejlesztési program kidolgozása a cél, főleg a fejlődésben elmaradó gyermekek számára.
- ✓ Megfelelő idő biztosítása a gyakorláshoz, hogy a gyermek önmagához mérten a lehető legnagyobb önállósággal étkezzen, öltözködjön stb.

Az SNI gyermekeknél fontos, hogy a gyermeket fejlettségi szintjének megfelelő elvárással gondozzuk.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ Egészséges életmóddal kapcsolatos új ismeretek óvodai alkalmazása: a helyes táplálkozás igényének alakítása, a betegségek kezelése.
- ✓ A környezetünkben dolgozó egészségügyi szakemberek bevonása, rendszeres segítése.

7.2.1. Egészségfejlesztési program

Az élet és az egészség az embernek semmi mással nem pótolható, alapvető értéke. Az egészség fogalmán nem csupán az orvosilag felülvizsgált egészségi állapotot értjük, hanem az egészség aktív, célirányos megvalósítását, az egészségvédelemre vonatkozó folyamatos információszerzést, az egészségesebb választását, valamint annak visszajelzését.

Az egészség védelme és megtartása tanítható, fejleszhető. Az egészségfejlesztés az óvodai nevelésben kulskompetencia kialakítást igényel, így sajátos szemléletet és magatartásformát.

A program elkészítésének célja, hogy az intézmény használói köréhez, a helyi adottságokhoz igazodva megfogalmazzuk a korszerű egészségnevelés céljait és feladatait. Ezek iránt mindannyian elkötelezettek vagyunk és felelősséggel vállaljuk.

Az egészség azonosítható a testi, lelki és szociális harmónia állapotával. Fontos, hogy óvodásaink és az intézmény felnőtt közössége felismerjék az egészség értékjellegét. Ez a cél akkor érhető el, ha megalapozzuk a gyermekekben az önmagukért és a másokért érzett felelősségtudatot.

Célunk:

- ✓ a teljes óvodai életet átfogó, a gyermeki személyiségfejlesztés szempontjából meghatározó egészségnevelési feladatok ellátása,

Feladatunk

- ✓ az egészséges életvitel iránti igény kialakítása,
- ✓ a lelki (érzelmi, akarati, értelmi) képességeik gondozása,
- ✓ a szociális együttműködési készség kialakítása.

Az óvodai egészségnevelési feladatainkat két részre oszthatjuk: egészségfejlesztésre és megelőzésre, melyek egymástól elválaszthatatlanok.

7.2.1.1. Az egészségfejlesztés területeiek

- ✓ személyi higiénia fejlesztése,
- ✓ környezeti higiénia fejlesztése,
- ✓ egészséges táplálkozás igényének fejlesztése,
- ✓ a betegségek megelőzésére nevelés,
- ✓ napi rendszeres testmozgás, testedzés,
- ✓ baleset-megelőzésre nevelés és elsősegélynyújtás,
- ✓ testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- ✓ a bántalmazás, erőszak megelőzése.

Személyi higiénia fejlesztése

A személyi higiénés nevelés magában foglalja a gyermek testi gondozását, testi szükségleteinek kielégítését és a testi épség védelmét Ezen a test tisztán tartását értjük, a bőr, fogak, szájüreg, haj, érzékszervek, körmök ápolását és a WC-használatát.

Fontosnak tartjuk még az egészséges ruházat és helyes öltözködés szokásának alakítását, valamint a ruházat higiéniját és tárolási feladatait.

Célunk:

- ✓ a személyi higiénia iránti igény kialakítása,
- ✓ a gyermekek egészségének, testi épségének védelme.

Feladatunk:

- ✓ az alapvető higiéniai tevékenységre való szoktatás, gyakoroltatás, ellenőrzés és folyamatos korrekció.

Minden gyermek számára biztosított a saját személyi felszerelés - jellel ellátott törölköző, fésű, fogmosó felszerelés, tornafelszerelés, ágynemű.

A gyermeköltözőkben minden gyermek rendelkezésére áll jellel ellátott polc, ahol saját ruházatát, váltóruháját, cipőjét tárolja.

Tisztálkodáshoz rendelkezünk elegendő számú, a gyermekek méretének megfelelő mosdókagylóval, szappantartóval (esetenként folyékony szappanadagolóval), körömkefével.

A gyermekmosdókban biztosított az elegendő számú gyermek-méretű WC és piszoár.

A gyermekek számára biztosított orrtörüléshez, orrfújáshoz a mindig elérhető helyen lévő papírzsebkendő.

A nap bármely szakában minden gyermek számára rendelkezésre áll a vízfogyasztás lehetősége.

Járványos időszakban fokozottan figyelünk a higiénés szabályok betartására és ennek feltételeit biztosítjuk.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében fokozott figyelemmel kell segíteni napi tevékenységeiket.

Környezeti higiénia fejlesztése

Az egészségnevelés feladatai csak egészséges óvodai környezetben valósulhatnak meg, melynek szinterei a csoportszoba és a kapcsolódó helységek, valamint az óvoda udvara.

Példamutatással, a munkába történő bevonással, gyakoroltatással a helyes környezeti higiénés tevékenységre szoktatjuk gyermekeinket.

Célunk:

- ✓ a környezeti higiénia iránti igény, fogékonyság kialakítása a gyermekekben,
- ✓ a környezettudatos, környezetbarát életvitel megalapozása.

Feladatunk:

- ✓ az óvoda és szűkebb környezetünkben jelentkező környezetvédő tennivalók felismertetése,
- ✓ a pozitív viszony kialakítása környezetünkkel és a környezetvédőmagatartás szokásainak kialakítása.

Lehetőségeinkhez mérten feladatunk a gyermekek környezetének optimális kialakítása, kényelmes, zsúfoltságtól mentes elrendezése. A gyermekek környezetében lévő, és a gyermekek által használt berendezési tárgyak megfelelnek testméreteiknek, ugyanakkor stabilak, biztonságosak, könnyen tisztán tarthatók. Az eszközök, a játékok tárolásának feltételei adottak, tisztán és rendben tartásukat folyamatosan elvégezzük.

A helységekben folyamatosan biztosítjuk rövid, gyakori szellőztetésekkel a természetes levegőcserét. Gondoskodunk a helységek megfelelő mesterséges és természetes megvilágításáról, az ideális, szemkímélő lámpatestek elhelyezéséről.

A rendszeres takarítás, portalanítás és porszívózás mindenki számára elemi követelmény.

A játszótéri elemek rendszeres felülvizsgálatáról, és előírásoknak megfelelő karbantartásáról gondoskodunk. Az udvari homokozókat időközönként felújítjuk, a homokot évente cseréljük. Naponkénti felásása, frissítése az udvaros feladata.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében a mentális és testi komfortérzet optimális megteremtése kiemelten fontos, megfelelő egyéni megsegítéssel.

Az egészséges táplálkozás igényének kialakítása

A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása. A növekedéshez megfelelő mennyiségű és minőségű táplálékra és folyadékra van szükség. Óvodában az étkezés lebonyolítása alkotja az óvodapedagógus egészségnevelési feladatait, így az étkezés előkészületeinek lebonyolítása az egészséges táplálkozás megkedveltetése, az új ízek, ételféleségek megismertetése.

Célunk:

- ✓ gyermekeink egészségesen táplálkozó felnőttekké váljanak,
- ✓ a korszerű táplálkozás iránti igény felkeltése.

Feladatunk:

- ✓ a megfelelő étkezési szokások kialakítása,
- ✓ az egészséges táplálkozásra nevelés,
- ✓ a helyes táplálkozásból eredő egészségmegőrző tevékenység.

További fontos feladatunk a családdal való szoros együttműködés kialakítása az egészséges táplálkozás szokásainak terén.

A gyermekekkel közösen végzett előkészületek során biztosítjuk a kulturált étkezés feltételeit. A csoportszobák zsúfoltságtól mentesen, a szükséges eszközök megfelelő méretben és mennyiségben elérhető helyen, biztonságosan tárolva rendelkezésre állnak. A feltálatl ételek elnevezését megtanítjuk a gyermekeknek, egy-egy ismeretlen étel bevezetésénél gondolunk arra, hogy a gyermek először kóstolja meg, így kedvcsináló ismereteket nyújtunk az ételről. Nem erőltetjük az ételt, de kínáljuk, ezzel igyekszünk megszerettetni az új ízeket. Megismertetjük a gyermekeket a természetes vitaminforrásokkal, így a gyümölcsökkel, zöldségfélékkel, fűszerekkel.

A különleges étrendet igénylő gyermekek étkeztetését a főzőkonyhával történő folyamatos egyeztetéssel megszervezzük, fokozott figyelemmel kísérjük.

Biztosítjuk a nap bármely szakában a folyamatos folyadékpótlást.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében amennyiben szükséges az étkezéshez kapcsolódó speciális gondozási feladatok ellátását biztosítjuk.

Az egészséges táplálkozás megkedveltetése érdekében a szülők támogatásával zöldség- és gyümölcsnapokat szervezünk a csoportokban.

A betegségek megelőzésére nevelés

Kiemelt óvónői feladat a fertőző betegségek megelőzésére nevelés. A megelőzés alapja a személyi higiénia betartása, a rendszeres kézmosás, zsebkeendő használat, a közös használati tárgyak, játékszerek tisztántartása.

Célunk:

- ✓ az egészségvédő jó szokások kialakítása.

Feladatunk:

- ✓ ismeretek közlésével, a helyes magatartás begyakoroltatásával a gyermekek felkészítése a gyakrabban előforduló betegségek megelőzésére,
- ✓ a védekezéshez szükséges magatartásformák begyakorlása.

A higiénés szabályok betartásával, a betegségek megelőzésével kapcsolatos helyes magatartási szokások begyakorlásával biztosítjuk a gyermeki szervezet általános védekezőképességének fokozását, a betegségmegelőzést.

A betegségek megelőzése érdekében az évszakoknak megfelelően megteremtjük a gyermekek edzéséhez, rendszeres mozgáshoz szükséges feltételeket, minden adódó lehetőséget kihasználunk a levegőzésre, sétára, kirándulásra.

Az egészséges gyermekek védelmében az óvodában észlelt megbetegedéskor a gyermeket elkülönítjük, és gondoskodunk róla, hogy minél előbb megfelelő ellátásban részesüljön. A betegségből történő felgyógyulásakor a közösségbe való visszatérés szabályait érvényesítjük. Rendszeres kapcsolatot tartunk fenn az óvoda védőnőivel.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre fokozottan odafigyelünk.

Napi rendszeres testmozgás, testedzés

E nevelési terület magába foglalja a szervezet edzését, a hideghez, meleghez való szoktatást, a fokozatos fizikai megterhelést, az óvodai testnevelés foglalkozásokat.

Célunk:

- ✓ a testmozgás, a szabadban való tartózkodás igényének felkeltése,

- ✓ a rendszeres testedzés szokássá alakítása,
- ✓ az egészséges életvitel megalapozása.

Feladatunk:

- ✓ a gyermekek mozgásigényének kielégítése,
- ✓ a természetes mozgáskedv megőrzése,
- ✓ a szervezet edzése,
- ✓ a rendszeres kondicionálás, ezen belül a testi erő és állóképesség fejlesztése,
- ✓ az időjáráshoz való alkalmazkodás és a teherbíró képesség fejlesztése.

A tornára, a játékos mozgásra teremben és szabad levegőn, eszközzel és eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában minden nap lehetőséget biztosítunk.

Folyamatos feladatunk a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítése, a szükséges és elégséges szabályok megtanítása, valamint a gyermekek teherbíró képességének, fizikai fejlődésének, ügyességének, állóképességének nyomon követése.

A testnevelés foglalkozások szervezésénél a legfőbb alapelveket érvényesítjük, így az életkori sajátosságokat és az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vesszük, a feladatok fokozatos nehezítésével. Figyelemmel fordulunk a betegségből lábadozó, gyenge fizikumú gyerekek foglalkoztatására, illetve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre.

Fokozottan ügyelünk a gyermekek biztonságérzetének kialakítására, a balesetvédelmi és higiéniai szabályok betartására.

Időjárástól függően napi 1-3 óra levegő és napfény edzést biztosítunk, a fokozatosság betartásával.

A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építjük.

Balesetek megelőzésére nevelés

Nem elég az egészséget megvédeni, de a váratlan események, balesetek megelőzésével az életet is szükséges védeni. Mivel az óvodás korú gyermekeknek életkori sajátosságából eredően nincs veszélyérzete, ezért a mi feladatunk testi épségük megőrzése, és figyelmük ráirányítása a környezet veszélyeire.

Célunk:

- ✓ a gyermekek egészségének és testi épségének védelme.

Feladatunk:

- ✓ egészségvédő, balesetmegelőző ismeretek, egészségvédő készségek kialakítása, gyakorlása, ellenőrzése, folyamatos korrekciója.

Év elején és a továbbiakban szükség szerint megbeszéljük az óvoda belső és külső terének balesetvédelmi szabályait, a helyes és helytelen viselkedésmódokat. Megismertetjük gyermekeinkkel azokat a helyes magatartási formákat, amelyek betartására a balesetek elkerülése végett szükség van, valamint bemutatjuk gyermekeinknek a játék és az eszközök biztonságos használatát, a közlekedés szabályait séták során, valós környezetben és ezeket szituációs, valamint szabályjátékok közben gyakoroltatjuk. Hasonló pedagógiai tudatossággal, szituációs játékok

kezdemenyezésével fordulunk a háztartásokban található háztartási gépek használatára vonatkozó szabályok elsajátítása felé.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek különösen veszélyeztetettek e területen, fokozott figyelemmel kell segíteni napi tevékenységeiket.

A testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek megelőzése

E nevelési feladatok körébe tartozik az egészségre káros szokások megelőzése.

Célunk:

- ✓ egészségvédő modell megismertetése a gyermekekkel, mely későbbi életük során megvédi őket a káros szenvedélyektől.

Feladatunk:

- ✓ az egészség megvédéséhez, megerősítéséhez vezető tevékenységek megismertetése,
- ✓ a helyes táplálkozás a testedzés kialakítása,
- ✓ a személyi és környezeti higiénie fontosságának hangsúlyozása.

Minden olyan helyzetet elkerülünk, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A szabad beszélgetések alkalmával lehetőséget teremtünk élmények elmondására, véleménynyilvánításra, képek, könyvek nézegetésével, események értékelésével...

A bántalmazás, erőszak megelőzése

A WHO definíciója: „A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Célunk:

- ✓ a gyermekek mindennemű bántalmazásának megelőzése.

Feladatunk:

- ✓ a gyermekvédelmi feladatok ellátásában való közreműködés,
- ✓ a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzése, feltárása, megszüntetése,
- ✓ egészségvédő, balesetmegelőző ismeretek, egészségvédő készségek kialakítása, gyakorlása, ellenőrzése, folyamatos korrekciója.

Közreműködünk a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködünk a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatjuk a gyermekvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel. A szülőket felvilágosítjuk, hogy nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakot sugárzó filmek látványa is. Mindezek

megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására is fontos ösztönözni.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében az érdekvédelmi tevékenységek szerepe fontos, az esetlegesen előforduló tünetek azonnali kivizsgálását szorgalmazzuk, jelzőrendszeren keresztül a szakembereket informáljuk.

7.3. Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés

Az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelésnek komoly hangsúlyt kell kapnia az óvodai nevelés mindennapjaiban, mert ez megalapozza a személyiség szocializációját. Az „én” fejlődésben a 3-6-7 éves szakasz kiemelt jelentőségű.

Az óvodáskorú gyermek sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért fontos, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonos, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Célunk:

- ✓ kiegyensúlyozott, önbizalommal rendelkező gyermekek nevelése, azoknak a képességeknek, tulajdonságoknak a fejlődését elősegítve, amelyek alkalmassá teszi őket, hogy én érvényesítési törekvéseiket összehangolják a közösségi élet normáival.
- ✓ érzelmi kötődés kialakítása a német nemzetiségi nyelv és szokások iránt. A német nemzetiségi kisebbségi nyelv és identitástudat erősítése.

Feladatunk:

- ✓ a megalapozott óvodai szokásrend, napirend kialakítása, amely biztonságot, támpontot ad a mindennapokban.
- ✓ a beszoktatási idő hosszúságának és módjának, az egyéni szükségletekhez, igényekhez igazítása. Ez biztosítja a gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges biológiai és pszichológiai feltételeket.
- ✓ a gyermekek bevonása a csoportszobájuk alakításába, szépítésébe.
- ✓ pozitív személyes kapcsolatok kialakulásának elősegítése (óvodapedagógus-gyermek, nevelőmunkát segítő munkatársak-gyermek, gyermek-gyermek)
- ✓ az egymáshoz közeledő gyermekek közös játékának, baráti párok alakulásának segítése.
- ✓ az óvoda minden dolgozójának kommunikációja, bánásmódja, viselkedése követendő, modell értékű legyen.
- ✓ az óvodák saját hagyományainak, szokásainak beépítése a mindennapi óvodai életbe.
- ✓ a nemzeti és etnikai kisebbségi identitástudat alakítása a gyermek életkori sajátosságaihoz igazodó nemzetiségi néphagyományokra épülő szokásrendszer kialakításával. A német nemzetiségi kisebbségi nyelv és identitástudat erősítése.

Az első élmények meghatározhatják a kisgyermek óvodához való viszonyát. Törekedni kell, hogy ezek minél kellemesebbek legyenek. Rendkívül fontos, hogy az óvodakezdés gyermeknek, szülőnek egyaránt örömmel várt esemény legyen. A gyermekek megnyerésén alapuló óvodai befogadás megvalósításának sikerességében az

előkészítésnek nagy szerepe van. Óvodáinkban, „ovinapot” szervezünk, ahol a gyermekek a szülőkkel együtt ismerkedhetnek az óvodával, az óvodapedagógusokkal és tapasztalatot szerezhetnek a nevelőmunkával kapcsolatban.

Az óvodapedagógusok a nagyobb gyermekeket felkészítik, hogy örömmel, tapintattal, segítőkészen fogadják a kicsiket.

Az *óvodai befogadás* időszakában a gyermekek szakaszosan érkeznek, így több lehetőség van az ismerkedésre, a személyes kapcsolat alakítására. Ebben az időszakban mindhárom felnőtt jelen van. Az óvodapedagógus érezze át, hogy a szülőtől való elválás a gyermek számára nagyon nehéz, megkönnyítése empátiát, türelmet, gyöngédséget kíván. A beilleszkedést segítheti, ha a gyermekek a szülőkkel együtt töltik az első napokat az óvodában, és ha csak folyamatosan növelik az óvodában tartózkodás idejét. Az óvodás testvér és a saját tárgy, játék is kedvezően hat a gyermekek biztonságérzetének alakulására.

A gyermekek testközelség illetve - távolság igényét minden felnőttnek tiszteletben kell tartania. A gyermekek folyamatosan ismerkednek a csoport szokásaival, ezek elfogadásához az egyénileg szükséges időt meg kell adni.

A vegyes életkorú csoportjainkban a nagyobb gyermekek sokat segíthetnek a kisebbek befogadásában és a szokások megismertetésében. Az óvodapedagógus legfontosabb feladata befogadás idején a gyermekek és a szülők bizalmának megnyerése.

A pozitív személyes kapcsolatok kialakulásának elősegítését a jó óvodapedagógus-gyermek kapcsolat alapozhatja meg. Az óvodapedagógus - gyermek kapcsolat a mindennapi szituációk személyes perceiben alakulnak elsősorban. Az óvodapedagógus kerüljön minden gyermekkel legalább rövid időre „csak velem” szituációba.

Az életkori sajátosságok közül figyelembe kell venni, hogy a gyermek érzelem vezérelt, én fejlődésének sajátossága az én központúság, felnőtthöz való ragaszkodása erős, társ iránti igénye csak 4,5-5 éves korban alakul ki.

Segíti az óvodapedagógus - gyermek kapcsolat pozitív alakulását a személyes beszélgetés, a testközelség és az együttjátszás igényének kielégítése. Az óvodapedagógus ismerje meg a gyermekek egyéni jellemzőit, fogadja el különbözőségüket, értse meg őket, bízson bennük, tartsa tiszteletben döntéseiket. Az óvodapedagógus modell a társas viselkedés szempontjából. A gyermekek társas kapcsolatai a tevékenységek közben alakulnak, fejlődik egymáshoz való viszonyuk (szimpátia, barátság), együttműködésük és sok közös élményben van részük. A társas együttműködés során alkalom van az egymáshoz viszonyításra, az én határok megtapasztalására. Mindez jelentősen hozzájárul az énkép alakulásához.

A társas együttlét szituációiban tanulják meg az egymás felé fordulást, a másság elfogadását, a segítséget, a szeretetet. Az óvodapedagógus minden helyzetben erősítse a gyermekbarát választását. A tapintat, a törődés, a szeretetteljes odafordulás, a pozitív, elfogadó attitűd az intézmény minden dolgozójával szemben követelmény. Az intézmény dolgozóinak modellértékű kommunikációja és bánásmódja mintát jelent a gyermek magatartásának alakulása szempontjából.

A mindennapok természetes szituációiban és az óvodapedagógus által kezdeményezett kommunikációs játékok során fejlődik a gyermek érzelem felismerő és kifejezőképessége, tapasztalatot szerez saját és mások érzelmeinek hatásáról.

A tevékenységek segítik a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat) fejlődését.

Az óvodapedagógus kommunikációs intelligenciájának mutatói a jó beszéd példát adó (artikuláció), választékos beszéd és a hitelesség (metakommunikáció). Az óvodapedagógus legnehezebb feladata, hogy az én tudat, én érvényesítés és a szociális érzékenység alakulását megfelelő összhangban segítse. A gyermekek között az önérdek és a társ érdekének ütközése miatt gyakran alakulnak ki probléma-, konfliktushelyzetek. Hosszú időre és toleranciára van szükség, míg a gyermekek olyan én érvényesítési technikákat tanulnak meg, amely a társak igényeit is figyelembe veszi. Konfliktus esetén az óvodapedagógus ne vegye el a felelősséget a gyermektől a megoldás átvállalásával.

Az óvodapedagógus kerülje a büntetést, a bírálatot, a kiabálást, a hibáztatást, a panaszkodást. Kivárással, kérdésekkel, a probléma meghallgatásával, a gyermekekkel együtt megoldási módok keresésével, az alternatívák közül való önálló választás ösztönzésével segítse, hogy a gyermekek megtalálják a saját megoldásukat.

A közösségi élet biztonsága, nyugalma függ a csoport életét szabályozó szokások alakulásától. Ezek elfogadását segíti a felnőtt minta és a gyermekek fejlődési üteméhez, sajátosságaihoz igazodó egyéni bánásmód. A gyermekek viselkedését, tevékenységét nem kell állandóan értékelni. Az óvodapedagógus természetes módon fejezze ki örömét, elismerését a gyermek felé, ha kell, biztassa, segítse. Ez bizalommal, biztatással, az önállóság, az autonómia támogatásával alakítható.

A közösségi együttélést segítő normák: a társ személyiségének, érzelmeinek, tevékenységének tiszteletben tartása, segítség a társaknak, a kisebbeknek, örömszerzés, vizsgáztatás, együttérzés, udvarias magatartás.

Vegyes életkorú csoportokban a nagyobb gyermekek modellálják a közösségi szokásokat a kisebbeknek. Az óvoda és a csoportok hagyományainak kialakítása, a közös tevékenységek és élmények, hozzájárulnak a gyermekek egymás felé fordulásának erősítéséhez.

Módszertani alapelveink:

- ✓ az óvónő viselkedése legyen modell, legyen hiteles.
- ✓ az egyéni sajátosságokhoz igazodó bánásmód.
- ✓ empátikus óvónői magatartás.
- ✓ az óvónő részéről a gyermek érzelmi elfogadása, magatartásának megértése.
- ✓ az óvónőt konfliktusmegoldó képesség jellemezze.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ A gyermek szívesen jár óvodába. Ragaszkodik a csoporttársaihoz és a csoportban dolgozó felnőttekhez.
- ✓ Feladathelyzetekben egyre eredményesebben vesz részt, kreatív megoldásokra törekszik.

- ✓ A közös tevékenységekben aktívan részt vesz, a tevékenység által megkívánt magatartási formákat elfogadja.
- ✓ A felnőtt kérése nélkül is segít társának, együtt érez a közösség tagjaival.
- ✓ Tisztelettel viselkedik a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival, vigyáz munkája eredményére.
- ✓ Törekszik a konfliktushelyzetek (nem az agresszív) megoldására. Konfliktus helyzetekben képes együttműködve mindkét fél számára elfogadható megoldást találni önállóan is.
- ✓ A tevékenységekben kitartó, a megkezdett tevékenységet befejezi.
- ✓ Készen áll az iskolai élet és a tanítók elfogadására.
- ✓ Bátran és önállóan használja a kisebbség nyelvén az egyszerűbb kifejezéseket, tömondásokat. Szívesen és örömmel vesz részt a hagyományok ápolásában.

SNI gyermekek fejlesztése:

Az SNI gyermekeknek a szociális viselkedéshez szükséges összetevők erősítése.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ Folyamatos, napi kapcsolattartás a szülőkkel.
- ✓ A csoport életritmusának, szokás és szabályrendszerének alakítása.
- ✓ Közös élmények, tevékenységek biztosítása.

7.4. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés tevékenységeken keresztül, az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a gyermekek szabad játéka által valósul meg. Az értelmi nevelés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és a kommunikáció alakulásával.

Az óvodában a beszéd, az anyanyelv és a kommunikáció fejlesztése kiemelt fontosságú, hiszen csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek képesek az alap kultúrtechnikák elsajátítására.

Célunk:

- ✓ nyitott, motivált és érdeklődő gyermek, aki az iskolai életre alkalmas.
- ✓ olyan óvodai tevékenységkínálat biztosítása, amely a gyermeki kíváncsiságra, a gyermek élményére, tapasztalatára, érdeklődésére építve nyújt lehetőséget a változatos tevékenykedéséhez.
- ✓ a közös felfedező helyzetek, az együttes tevékenységek a sok-sok kérdés és felelet, az utánzások jó alkalmat teremtsenek a spontán tanulásra, a gyermek képességének fejlesztésére, tapasztalatainak bővítésére, rendezésére.
- ✓ a nemzetiség nyelvén kommunikációs helyzetek biztosítása. Az aktív és passzív szókinccs minél szélesebb körben történő használata.

Feladatunk:

- ✓ felszabadult csoportléggörte megteremtése, mely kedvet ébreszt a beszélgetéshez.
- ✓ az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása, a beszédkésztség fejlesztése.
- ✓ az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.

- ✓ a hátrányos helyzetből adódó lemaradások folyamatos kompenzálása, a szegényes szókincs, alacsony beszédszínvonal, kifejezőmód, illemszabályok hiányának korrigálása.
- ✓ a gyermekek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése.
- ✓ a nemzetiségi nevelést folytató óvodai csoportban a magyar és a német nyelv használatának érvényesülése. A két nyelv használatának az arányát (az óvodai élet kezdetén) a gyermekek nyelvismerete határozza meg. A hangsúly a nemzetiségi nyelv fejlesztésére kerül.

A kommunikáció, a beszéd eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másik emberhez, akinek a társas reakcióiból a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése valósul meg. A kommunikáció és a metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik, vagy semlegesítik a szóbeli közlést. Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával (odafigyelés, beszélgetés, meghallgatás), kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt. Az óvodapedagógus teremtsen lehetőséget a beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa kommunikációs ismereteiket (például érzelmeket kifejező gesztusaikat, arckifejezéseiket, testtartásaikat).

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – a beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A gyermek beszéd- és kommunikációs képessége elsődlegesen a családi szocializációtól függ.

Fontos feladatunk, a gyermekek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése, és a gyermeki kérdések megválaszolása. A tevékenységekben sokféle verbális és nem verbális jelzés, interakció jelenik meg. A cigány és a migráns gyermekek nevelésében a nyelvi kifejezőkészség fejlesztése kiemelt feladat.

A bábozás, az éneklés, a mondókázás és a mindennapi mesélés nagyban hozzájárul a gyermekek beszédképességének fejlődéséhez, szókincsük gyarapodásához. A nyelv- és ajakügyesítő, valamint a hallásfejlesztő gyakorlatokkal lehetőséget teremtünk a hangzók helyes ejtésére. A játékokhoz saját készítésű eszközöket is használunk.

Az értelmi nevelés, az értelmi képességek fejlesztése az óvodában egyrészt a gyermek spontán tevékenysége, a szabad játék során valamint az óvodapedagógus által szervezett tevékenységekben (egyéni, páros, mikro csoportos, csoportos) valósul meg. A gyermekek ismeretszerzésének és képességfejlődésének alapfeltétele a sokféle tevékenységi lehetőség, az óvodapedagógusok gyermekismerete, szituáció érzékenysége, módszertani gazdagsága. Az óvodapedagógusok sokféle játékot készítenek, amelyek segítik a képességek fejlődését.

A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése a gyermeki tevékenységek által történik. A szabad játék és a sokféle szervezett tevékenység segíti a kognitív képességek fejlődését. A képzelet, az alkotóképesség és a kreativitás fejlődését a kötetlen, ösztönző környezet segíti.

Módszertani alapelveink:

- ✓ sokoldalú tapasztalatszerzés lehetőségeinek biztosítása.
- ✓ önálló gondolkodásra nevelés, döntési képességek fejlesztése.
- ✓ differenciált, egyéni képességek szerinti fejlesztés.
- ✓ pozitív megerősítés.
- ✓ tehetséggondozás, kiemelt képességű gyermekek ösztönzése.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ Helyesen, tisztán érthetően beszél, bátran, szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel. Beszédfegyelmük kialakul. Képesek meghallgatni és megérteni másokat.
- ✓ A metakommunikációs jelzéseket használják, a környezetükben élő személyekkel jól kommunikálnak.
- ✓ Tudnak szemkontaktust teremteni és tartani.
- ✓ A gyermeknek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlás eredményeként, a korának megfelelően kialakulnak kognitív képességei (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, problémamegoldó gondolkodás)
- ✓ Térbeli viszonyokat képesek felismerni és megnevezni.
- ✓ Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- ✓ Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, emlékezetük, szándékos figyelmük fejlődik.
- ✓ Gondolkodásukra, a problémamegoldásra törekvés és kreativitás a jellemző.
- ✓ A gyermekek érdeklődése sokoldalú. Tanulási szituációk iránt motiváltak.
- ✓ Értelmi képességeik folyamatosan fejlődnek.
- ✓ Érzékelésük, észlelésük (vizuális, akusztikus) differenciált, a testséma kialakult.
- ✓ Gondolataikat érthetően ki tudják fejezni.
- ✓ Képes az ismeretek tudatos felidézésére.
- ✓ Természeti és társadalmi környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik. Rendszerezni képes a már meglévő, spontán szerzett, élményekre épülő tapasztalatait, ismereteit.
- ✓ A gyermek anyanyelvi és értelmi képessége olyan szinten fejlett, hogy alkalmas az iskolai élet megkezdésére.
- ✓ Német nemzetiségi nevelésben részt vevő gyermekek identitástudata alakulóban van. Pozitív érzelmi viszony alakul ki a nemzetiség kultúrája, nyelve iránt. Életkori és egyéni képességeinek megfelelő szókinccsel rendelkezik a gyermek, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteit a nemzetiség nyelvén tudja közvetíteni. Az alapvető német nyelvű kommunikációs helyzetekben tájékozódni tud.

SNI gyermekek fejlesztése:

A sajátos nevelési igényű gyermekek értelmi nevelésének lényege abban rejlik, hogy a fejlesztés eredményeit felhasználva újabb célok kitűzésével és megvalósításával biztosítsuk a fejlesztés hatékonyságát.

Az SNI gyermekek számára az óvoda minél több kommunikációra kínáljon lehetőséget.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ Tanulástámogató környezet megteremtése során, a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire való építés.
- ✓ A tevékenységek a szabad játékba tervezett játéktémából indítása a komplexitást mutatva a többi tevékenységi formával.
- ✓ A folyamatos, utánzásra, vagy spontán tevékenységre épülő tanulás a teljes személyiség fejlődésének, fejlesztésének támogatása.
- ✓ Az óvodapedagógus a gyermek cselekvő aktivitására, érdeklődésére épített közvetlen tapasztalásra építi a felfedezés lehetőségét, azok örömét, a gyermek kreativitásának erősítését.

8. Az óvodai élet megszervezése

8.1. A csoportszervezés elvei

Az óvodák hagyományait, adottságait, a környezet igényeit és lehetőségeit vettük figyelembe elsősorban a csoportszerkezet kialakításánál. A csoportszervezésnél fontos alapelv, a létszám és a csoport összetételének kiegyensúlyozottsága.

A csoportszervezés szempontjai:

- ✓ átlaglétszám 20 fő, maximum 25 fő
- ✓ csoportszoba férőhelye
- ✓ a nevelőtestület pedagógiai elvein alapuló szervezési elképzelések

Intézményünkben azonos életkor szerint szerveződő és vegyes életkorú csoportok szervezése is lehetséges. A gyermekek kor szerinti összetétele miatt óvodáinkban többségében vegyes életkorú csoportok működnek.

Programunk a csoportok szervezeti kereteitől függetlenül eredményesen megvalósítható, hisz alapelve a gyermekek közötti különbség természetes elfogadása, az egyéni bánásmód alkalmazása. Az óvodapedagógus feladata, hogy a szervezeti keretek esetleges hátrányait oldja, előnyeit pedig kiaknázza a gyermekek nevelése szempontjából.

Különös odafigyelést igényel:

Életkor szerinti csoportoknál:

- ✓ A csoportok feltételeinek évenkénti és folyamatos alakítása a gyerekek változó igényeihez
- ✓ Az életkor miatt szükséges csoportváltások zökkenőmentességének biztosítása

Vegyes életkorú csoportnál:

- ✓ A feltételek megfelelő alakítása az eltérő életkorból adódó igényeket figyelembe véve
- ✓ A különböző életkorból adódó igények, szükségletek optimális összehangolása
- ✓ A csoportba érkező új gyermekek és szüleik fogadása, beilleszkedésük segítése

8.2. Tervező munkánk

Az óvoda szakmai dokumentumai, a nevelőmunka tervezésével, a pedagógiai program megvalósításával a gyermekek fejlődésével kapcsolatos információk rögzítésére szolgálnak.

Az óvodai nevelés tervezettség fontos, mert tudatos, felkészült munkát eredményez. A tervezés irányt ad, segíti a folyamatok célirányos, célszerű egymásra épülését. Ugyanakkor a jó terv a szabadságot, rugalmas alkalmazást, a gyermekekhez való igazodást biztosítja.

A nevelőmunka tervezésének dokumentuma a csoportnapló, mely a pedagógiai programmal összehangolt, saját készítésű, intézményenként esetleg különböző. .

A Szivárvány Óvoda és a Zöld Liget Tagóvoda Óvodai csoportnaplójának tartalma:

- ✓ A gyermekek névsora, létszám adatok
- ✓ A csoport működésével kapcsolatos adatok
- ✓ Ünnepek, megemlékezések, egyéb programok
- ✓ Születésnapok megünneplése
- ✓ Napirend
- ✓ Heti rend
- ✓ Egyéni megfigyelések, fogadóórák
- ✓ Csoporttal kapcsolatos megfigyelések
- ✓ Befogadási időszak tevékenység terve
- ✓ Alapszokások a csoportban
- ✓ Nevelési feladatok
- ✓ Szervezési feladatok
- ✓ Differenciált fejlesztési terv
- ✓ Fejlődést elősegítő tartalmak heti terve
- ✓ Értékelés
- ✓ Értékelő feljegyzések
- ✓ Gyermekvédelmi feladatok
- ✓ Szülőkkel való kapcsolat
- ✓ Szülői megbeszélések
- ✓ Dajkai, pedagógiai asszisztensekkel történő megbeszélések
- ✓ Hivatalos csoportlátogatások

A Százszorszép Tagóvoda Óvodai csoportnaplójának tartalma:

- ✓ A csoport működésével kapcsolatos adatok
- ✓ A gyermekek névsora, létszám adatok
- ✓ Születésnapok megünneplése
- ✓ Heti rend
- ✓ Napirend
- ✓ Nevelési-fejlesztési terv feladatai
- ✓ Nevelési-fejlesztési terv értékelése
- ✓ Szervezési feladatok
- ✓ Fejlődést elősegítő tartalmak heti terve
- ✓ Differenciált képességfejlesztés terve

- ✓ Kapcsolat a szülőkkel
- ✓ Hivatalos látogatások
- ✓ Feljegyzés a gyermekcsoport életéről
- ✓ A csoportban elvégzett egészségügyi szűrések, ellenőrzések
- ✓ A csoport Szülői Közösségének (választmány) névsora

Nevelőmunkánk tervezésénél nagy hangsúlyt fektetünk a szokások, a nevelési feladatok és a differenciált fejlesztés tervezésére. A fejlődést elősegítő tartalmakat egy hétre tervezzük. A nevelési folyamatot és az eredményeket rendszeresen értékeljük. A csoportnapló széleskörű információt tartalmaz az adott csoport nevelőmunkájával, működésével kapcsolatban.

Óvodapedagógusaink óvodánként kidolgozták a fejlődést elősegítő tartalmak éves lehetőség tervét, amelyet felhasználnak a heti tervek készítésénél. Ezeket folyamatosan továbbfejlesztjük, projektekkel, témahét tervekkel egészítjük ki.

Minden gyermek esetében, különösen a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek vonatkozásában az egyéni szükségleteknek megfelelő fejlesztés, kellő időpontban folyik, optimális szinten, minőségben és mennyiségben. Az óvodában nevelkedő minden gyermek számára biztosított, hogy a maga módján, a maga ütemében, a maga képességei szerint a lehető legjobban tudjon kibontakozni.

A tervezésnél figyelembe vesszük:

- ✓ a programban megfogalmazott fő célkitűzéseinket,
- ✓ az óvodánk által készített komplex lehetőségtárat,
- ✓ a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait,
- ✓ az eltérő fejlődési ütemet,
- ✓ az aktualitást,
- ✓ a folyamatosságot és a fokozatosságot,
- ✓ a gyermekek meglévő ismereteit, tapasztalatait,
- ✓ a módszerek, az eszközök, a munkaformák megválasztásánál, az anyag kiválasztásnál az óvónő pedagógiai szabadságát.

8.3. A gyermekek fejlettségi állapotának mérése

Az óvodai élet során a megismerés, a gyermek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése az óvodába lépés pillanatában kezdődik és folyamatos. Egyénileg és folyamatosan nyomon követjük óvodásaink fejlődését, hogy számukra a leoptimálisabb fejlesztő hatásokat biztosítsuk.

Minden gyermek „más”, saját kompetenciákkal rendelkezik, a gyermek fejlődését elsősorban saját magához kell mérni. A megfigyelés, mérési eljárás az adott pillanatot értékeli, egy adott állapotot rögzíti. A gyermek folyamatosan fejlődik, változik, az érés (lélektani folyamat) folyamatosan megy végbe.

Intézményünk gyermek megismerési és fejlődés nyomonkövetési rendszerét valamint annak dokumentációját a tagintézményekben működő munkacsoportok dolgozták ki. Nevelőmunkánk a gyermekismeretre épül, az alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

Célunk:

- ✓ a hatékony nevelés, melynek alapfeltétele óvodásaink egyéni, értelmi sajátosságainak megismerése,
- ✓ az óvadás gyermek személyiségének komplex fejlesztése, egyénre szabott módszerekkel, eszközökkel.

Feladatunk:

- ✓ a gyermek kedvelt tevékenységére, érdeklődésére alapozva megtervezni a fejlesztés lépéseit.
- ✓ a hagyományos és korszerű módszerek, változatos eszközök alkalmazása a fejlesztés során.
- ✓ az egyéni fejlesztési tervek megvalósulását követően megfigyelés, kontrollmérés végzése az adott területen.

A differenciált egyéni képességfejlesztésnek mindenhol érvényesülni kell, kiemelten a hátrányos helyzetű és a tehetséges gyermekek esetében. Minden óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy melyik gyermeket miben, mivel kell megsegíteni, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön. Ehhez elengedhetetlen a fejlődési szakaszok nyomon követése, mérése, értékelése és a további fejlesztési folyamat meghatározása.

Kiemelt jelentőségű a gyermekek megfigyelése, a spontán és irányított szempontok alapján szerzett információk rögzítése.

Fejlődési napló tartalma:

- ✓ A gyermek anamnézis adatai
- ✓ „Első nap az óvodában” megfigyelési lap (a Szivárvány Óvodában és a Zöld Liget Tagóvodában)
- ✓ A gyerekekkel kapcsolatos megfigyelések feljegyzései (a Szivárvány Óvodában és a Zöld Liget Tagóvodában)
- ✓ Beilleszkedés tapasztalatai (a Százszorszép Tagóvodában)
- ✓ Fejlettségmérő lap
- ✓ Egyéni fejlesztési terv
- ✓ Értékelés

A Fejlődési naplóban az általunk meghatározott szempontok alapján, egyénenként rögzítjük a gyermekről szerzett tapasztalatainkat, megfigyeléseinket. Ebben a dokumentumban tervezzük a személyre szóló fejlesztési feladatokat.

A tervezés segíti a gyermekek fejlődési ütemének követését, jelzi a fejlődésbeli lemaradásokat, láttatja a feladatokat.

A szülők fogadóórákon rendszeresen egyéni tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről.

SNI gyermekek fejlesztése:

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséről egyéni fejlesztési naplót vezet a gyógypedagógus, a tanulási nehézséggel küzdő gyermekek esetében a fejlesztőpedagógus.

Az óvodapedagógus a csoportjában többségi gyermekekkel együtt nevelt SNI gyermek fejlesztéséhez egyéni fejlesztési tervet készít. A fejlesztés tevékenységét a szakértői

véleményre alapozva és a fejlesztésben közreműködő speciálisan képzett pedagógus munkájával összehangoltan tervezi.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✓ A megfigyelés, mérés eredményeire építve elkészíti éves szinten a pedagógiai tervezőmunkáját.
- ✓ Indirekt módon, tevékenységekben felajánlott szituációkban segíti a gyermek fejlődését egyéni, illetve mikro csoportos formában.

8.4. Napirend

A gyermekek egészséges fejlődéséhez a folyamatos és rugalmas napirend biztosítja a feltételeket, így a megfelelő időtartamú párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek, a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezése, szervezése. A rendszeresen visszatérő ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekben.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez, a gyermek egyéni szükségleteihez, tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítására törekszünk, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A napirend *állandó elemei* (étkezés, pihenés) biztonságot és eligazodási támpontot adnak a gyerekeknek.

A *rugalmas elemek* biztosítják, hogy érvényesüljön a folyamatos óvodai életszervezés, amely:

- ✓ megfelelő időt biztosít a gyerekek számára a különböző tevékenységekhez, hosszú időt ad a játékhoz és a mozgáshoz.
- ✓ lehetőséget ad a tevékenységekbe való folyamatos átmenetre, a csoportos helyzetek oldására.
- ✓ az életkorból adódó és az egyéni igénytől függő időszükséglet biztosítására (pihenés, gondozási tevékenységek).
- ✓ az időjárástól függően a szabadban tartózkodás idejének változtatására.
- ✓ módot ad a gyerekek együttműködését, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú csoportos foglalkozások, kezdeményezések nyugodt, zavartalan megszervezésére.

A különböző tevékenységek a gyermekek egyéni szükségleteihez, a csoportok igényeihez és szokásrendjéhez igazodik. A német nemzetiségi csoportban olyan körülmények kialakítása kerül előtérbe, ami alkalmat teremt a német nyelv sokoldalú használatára.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában segíti a gyermekek önállóságának fejlődését, együttműködve társaikkal és a gondozást végző munkatársakkal.

A napirendet és a heti rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai dolgozzák ki, figyelembe véve a gyermekek életkori - és egyéni sajátosságait valamint az évszakok jellegzetességeit.

A napirendi pontok, az időkeretek rugalmasan változtathatók az előre tervezett, vagy nem várt eseményeknek, az időjárásnak megfelelően. A napirend az évszakok váltakozásával és a gyermeki tevékenység fejlődésével változtatható.

Napirend - minta

Dombóvári Szivárvány Óvoda		
Dombóvári Szivárvány Óvoda Zöld Liget Tagóvodája		
Időtartam	Tevékenységek	
6 ³⁰ – 11 ³⁰	Párhuzamos tevékenységek: gyülekezés, szabad játék, szabadon választott tevékenységek, folyamatos reggelizés (7-9 óra között), óvodapedagógus által szervezett tevékenységek.	
11 ³⁰ – 12 ³⁰	Öltözködés, testápolás. Ebéd előkészítése, ebéd.	
12 ³⁰ – 14 ⁴⁵	Testápolás, öltözködés, előkészületek a pihenéshez. Pihenés, egyéni szükségletekhez igazodó ébredés.	
14 ⁴⁵ – 17 ³⁰	Párhuzamos tevékenységek: öltözködés, testápolás, uzsonna előkészítése, folyamatos uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenységek, óvodapedagógus által szervezett tevékenységek. Levegőzés, játék, mozgás a szabadban.	
Dombóvári Szivárvány Óvoda Százszorszép Tagóvodája		
Időkeret	Tevékenységek	Tätigkeiten
6 ⁰⁰ - 11 ³⁰	• Folyamatos érkezés, gyülekezés, • Szabadon választott tevékenységek közben tisztálkodás, folyamatos tízórai • Szabad játék, • Játékba ágyazott komplex tevékenykedtetés, egyéni készség, képesség fejlesztés, • Udvari játék, megfigyelések a szabadban, kirándulás, • Mindennapos testnevelés,	• Die Kinder sammeln sich • Freispiel • Im Spiele integrierte Tätigkeiten einzeln und im Kleingruppen • Körperpflege, Frühstück • Stuhlkreis • Alltäglicher Sport
11 ³⁰ -12 ⁴⁰	• Testápolási teendők, • Előkészületek az ebédhez, • Étkezés,	• Körperpflege, • Vorbereitung zum Mittagessen, • Mittagessen
12 ⁴⁰ -17 ⁰⁰	• Testápolási teendők, • Öltözködés, készülődés a pihenéshez, • Pihenés, • Mindennapos testnevelés, • Uzsonna, • Szabad játék	• Körperpflege, • Anziehen, • Mittagsruhe, • Alltäglicher Sport, • Jause, • Freispiel,

A napirend folyamatában megvalósulnak a környezettudatos magatartás tevékenységei. (szelektív szemétyűjtés, víz-villanytakarékoság, kertgondozás, élősarok állatainak, növényeinek gondozása, stb.)

Június 1. és augusztus 31. közötti időszakban a nyári napirend szerint szervezzük a gyermekek óvodai életét. Az év közbeni szokások megtartása mellett ez annyiban jelent változást, hogy a gyermekek lehetőség szerint egész napjukat a szabadban töltik.

8.5. Heti rend

Heti tervezés biztosítja az éves tervek lebontását, a fejlesztési feladatok egymásra épülését.

A heti tervet rugalmasan kezeljük, az élethelyzet, az időjárás, a spontán helyzetek, a gyermekek, a gyermekek fejlődési üteme, igénye, az élmények, az aktuális feladatok befolyásolják a folyamatot. A heti rendben a tevékenységek naphoz kötötten jelennek meg. A tevékenységek megszervezésénél maximálisan figyelembe vesszük a gyermekek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét. Mindezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazunk. Az óvodapedagógusok egyrészt a szabad játék és a szabadon választott tevékenységek során spontán adódó helyzetekhez kapcsolódva segítik a gyermekek fejlődését. Másrészt az általuk szervezett tevékenységeken keresztül teremtenek különböző fejlesztési lehetőségeket a gyermekek számára (egyéni, páros, mikro csoportos, csoportos helyzetekben). Az egyéni fejlesztéshez az óvodapedagógusok átfedési ideje ad lehetőséget, amelynek hatékony kihasználása a két óvodapedagógus összehangolt együttműködésével lehet eredményes.

A tervezett, tudatos ismeretszerzés szeptember második felétől kezdődik, a kiscsoportosoknak november elsejétől. Szeptemberben az első két hetet az ismétlések, a nyári élmények felidézésével töltjük.

Heti rend – minta

Dombóvári Szivárvány Óvoda Dombóvári Szivárvány Óvoda Zöld Liget Tagóvodája	
Közös, csoportos tevékenységek, kezdeményezések, foglalkozások	Játékba épített egyéni, mikro csoportos tevékenységek
• Mozgás (testnevelés, mindennapos testnevelés) • Verselés, mesélés, kommunikációs játékok • Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	• Mozgás • Verselés, mesélés, kommunikációs játékok • Ének, zene, énekes játék, gyermektánc • Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka • A külső világ tevékeny megismerése • Képességfejlesztő játék • Munkajellegű tevékenységek
Szervezése	Szervezése
Az óvodapedagógus kezdeményezi, szervezi Időtartama: 5 – 35 perc Csoportos részvétel (egyéni igények figyelembevételével) Munkaformái: frontális, kooperatív	A) A heti rendben meghatározott napon az óvodapedagógus új téma, új tevékenység, új eszköz bemutatását kezdeményezi, szervezi Szervezése: játékba épített párhuzamos tevékenységként. Egyéni, mikro csoportos részvétel, szabadon választott tevékenység B) A gyermekek által szabadon választható tevékenységek a hét minden napján

A Szivárvány óvodában az anyanyelvi-, kommunikációs- és drámajátékokat egyéni, mikro csoportos illetve csoportos kezdeményezéseken alkalmazzuk.

Dombóvári Szivárvány Óvoda Százszorszép Tagóvodája		
A tevékenységbe ágyazott ismeretátadás	Egyéni, mikro csoportos csoportos tevékenységek, kezdeményezések, foglalkozások	
Kötetlen vagy kötött formában szervezi az óvodapedagógus	• Külső világ tevékeny megismerése, • Verselés, mesélés • Ének, zene, énekes játék, gyermektánc • Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	• Umwelt-Erziehung • Literarische Erziehung • Musik- und Rhythmische Erziehung • Visuelle Erziehung
Kötött formában szervezi az óvodapedagógus	• Mozgás • Bewegung	• Mozgás • Bewegung

A Százszorszép Tagóvoda földrajzi területi elhelyezkedéséből adódóan kiemelt területként kezeli a külső világ tevékeny megismerését.

Az óvoda egyik gyermekcsoportjában a német nemzetiségi óvodai nevelés korosztályonként bővülő tartalommal, kötött vagy kötetlen, komplex formában valósul meg.

Az SNI gyermekek tekintetében az óvodai nevelés feladata, hogy a pozitív szociális szokások kialakulását, gyarapodását segítse. Ezt elsősorban olyan napirend és heti rend kialakításával, működtetésével lehet megvalósítani, amelyben a gyermekek biztonságban és jól érzik magukat, mivel a magatartási szabályok átláthatók, kiszámíthatók, mindenkitől egyértelműen és következetesen elvártak.

A heti rendbe beépül, a gyermekek sajátos nevelési igény szerinti egyéni illetve mikro csoportos fejlesztése, amit a fejlesztő- vagy a tornaszobában szerveznek az óvodapedagógusok. A szakirányú végzettségű óvodapedagógusok részt vesznek a fejlesztőmunkában (gyógypedagógus, nyelv- és beszédfejlesztő-, drámapedagógus, gyógytestnevelő).

Intézményünkben a Tolna megyei EGYMI szakemberei végzik a sajátos nevelési igényű gyerekek gyógypedagógiai fejlesztését. A Pedagógiai szakszolgálat a logopédiai ellátást és a gyógytestnevelést biztosítja óvodáinkban.

8.6. Az óvoda speciális szolgáltatásai

Intézményünk tanuszodájában a város és városkörnyék óvodáskorú gyermekei számára - szülői költség hozzájárulással - vízhez szoktatás és úszástanítás céljából foglalkozásokat szervezünk, amelyen a részvétel szülői igény alapján történik.

Célunk:

- A víz, a vízben való mozgás megszerettetése
- A gyermekek vízhez szoktatása, vízbiztonságuk fejlesztése
- Edzetségük növelése
- Úszás tanítása

A szolgáltatás kiválóan segíti az egészséges életmódra nevelést, az egészség megőrzését. Az egészséges életmód szokásainak hosszú távú megalapozását.

9. Az óvodai élet tevékenységformái

9.1. Játék

A játék a gyermek legfőbb, mással nem helyettesíthető tevékenységi formája, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete. A játék mindig önmagáért való tevékenység, célja maga a játék. Jellemzője az önkéntesség, a spontaneitás, az örömelemény, a változékonyság és az aktivitás.

Célunk:

- ✓ élmények, tapasztalatok átélésének biztosítása, amelyek életkoruknak megfelelőek, érthetőek és elfogadhatóak számukra.
- ✓ a gyermeki képzelet és a valóság közötti integráció megteremtésének elősegítése.
- ✓ az érzelmi, a szociális kapcsolatok alakítása és fejlesztése.
- ✓ a valóság és a képzelet elemeinek kijátszása közben a szorongások oldása, a feszültségek levezetése.
- ✓ a gyermekek kreativitásának, fantáziájának, mozgásának és kognitív képességeinek fejlesztése.
- ✓ a bábozás, a dramatizálás, a dramatikus játék és a barkácsolás lehetőségeinek biztosításával az alkotó tevékenységek színesítése, bővítése.
- ✓ a szabad játéktevékenység közben lehetőleg minél gyakoribb nemzetiség nyelvhasználat az adott gyermekcsoportban.

Feladatunk:

- ✓ a szabad játékválasztás, a gyermekek kreatív ötleteinek, elképzeléseinek támogatása.
- ✓ a megfelelő hely, idő, eszközök, nyugodt légkör megteremtése a szabad játékhoz.
- ✓ az óvodás korban megjelenő játékfajták kibontakozásának segítése.
- ✓ a gyermekek által készített alkotások, eszközök tiszteletben tartása, ezek játékban történő felhasználására ösztönzés.
- ✓ szituációk, helyzetek teremtése, melyben a gyermek nemzetiségi nyelven is megszólalhat.

A játékhoz szükséges optimális feltételek biztosítása az alapja, hogy a gyermeki játék személyiségfejlesztő hatása kibontakozhasson. A játék feltételeinek átgondolt kialakítása az óvodapedagógus feladata, melynél figyelembe kell vennie a gyermekek életkori, egyéni sajátosságait, fejlődésük jellemzőit, a gyermekcsoport összetételét (fiúk, lányok aránya), a gyermeki játéktevékenység sajátosságait és a környezeti adottságokat

A nyugodt légkör kialakulásának a természetes, hiteles, elfogadó, támogató óvodapedagógus magatartás az alapja. A gyermek játékát mindenkinek tiszteletbe kell tartania, semmivel nem zavarható meg. A kreatív, elmélyült játék ott alakul ki, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek, mit, mikor, kivel, hol, mivel, hogyan, mennyi ideig játszanak. Az együttélés alapvető szokásainak kialakítása hozzájárul a nyugodt

tevékenykedés megvalósulásához. Az óvodapedagógus tudatos jelenléte segíti a gyerekek közötti játékkapcsolatok pozitív alakulását, az élményszerű, elmélyült játék kibontakozását.

A gyermekeknek joga van egyedül vagy társsal játszani, ha igényük van, félrevonulni. Az óvodapedagógusnak el kell fogadnia a gyermek döntését. A szabad játékban megvalósulnak a gyermekek elképzelései, kijátszák magukból a bennük lévő felszültséget. Az óvodapedagógus szükség szerint együttjátszással, támogató, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival (adekvát ötleteivel, modellértékű viselkedésével, empátiával) segítse a színes játék kibontakozását. A nyugodt légkör érdekében fontos feladat a szokás- és normarendszer kialakítása, az elfogadó, segítő attitűd, a differenciáló módszerek alkalmazása.

A gyermekek játéka egy időben, párhuzamosan több helyen zajlik. A helyiségek berendezését az óvodapedagógus úgy alakítja ki, hogy az állandó játszóhelyek mellett, sok lehetőség legyen a mobil térberendezésre. Ez teszi lehetővé a gyermekek aktuális játékigényének megfelelő téralakítást, ami a tér jobb kihasználását eredményezi. A tér elrendezésénél fontos odafigyelni, hogy a zajosabb, mozgalmasabb és a nyugodt tevékenységeknek egyaránt kedvező helye legyen.

A játék a gyermek elsődleges tevékenysége, jelentőségénél fogva a napirendben is erre kell biztosítani a legtöbb időt. A folyamatos, rugalmas óvodai napirend hosszú, egybefüggő időt ad a gyermekeknek játékra. Ennek megszakításáról egyénileg, igényeiknek megfelelően dönthetnek. Délelőtt és délután azonos játéklehetőségek közül választhatnak a gyermekek. A kapkodásmentes, elmélyült játék feltétele, hogy idő legyen az elképzelések megvalósítására. Előfordul, hogy több napon át folytatódik a játék. Amennyiben hely szempontjából megoldható, kívánatos a folytatásra lehetőséget adni délután illetve másnap is.

A játékeszköz sokfélesége, sokszínűsége hozzájárul a gyermekek játékanak alakulásához, kibontakoztatják, gazdagítják elképzeléseiket, befolyásolják a gyermekek fejlődését. Játék feltételeink gazdagításához tudatosan kialakított játéktár áll rendelkezésünkre.

Az óvodapedagógusnak fontos ismerni a különböző eszközök fejlesztő hatását. A gyermekek az eszközökkel való manipulálás, tevékenykedés közben sok ismeretet, tapasztalatot szereznek. A színes, esztétikus játékeszköz vonzó a gyermekek számára, tevékenységre motiválja őket. A kész játékeszközök kiegészíthetők félkész, többfunkciós eszközökkel. Ezek megmozgatják a gyermek fantáziáját, sokféle „mintha” helyzetben felhasználhatók, behelyettesíthetők.

A sokféle játékeszköz elhelyezése nem könnyű feladat. Az óvodapedagógus biztosítsa, hogy a játékeszközök átlátható, könnyen hozzáférhető helyen legyenek a gyermekek számára. Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket, hogy a játékeszközök egymás közötti megosztását minél önállóbban meg tudják oldani.

A gyermekek a családban, az óvodában és tágabb környezetükben sok élményt és tapasztalatot szereznek. Az élmény, a játék egyik fontos eleme, gazdagítja a témáját és tartalmát.

Az óvodapedagógus szervezzen sokféle programot, kirándulásokat. A nyugodt játék igazi játékélményt ad a gyerekeknek, így gyakran folytatja, megismétli ezeket. A negatív élmények is megjelennek a gyerek játékában (TV hatása). Az óvodapedagógus nagy empátiával segítse, hogy a gyerek, ezek eljátszásával oldja a feszültségét, de játéka másokat ne zavarjon.

Az óvodapedagógus tudatos jelenléte, indirekt játékirányítása és a feltételek biztosítása teszi lehetővé a gyermekek játékának kibontakozását.

A nevelési gyakorlatban kétféle játékot különböztetünk meg:

- ✓ A gyermekek szabad játékát, melyhez az óvodapedagógus (közvetett) módon kapcsolódik.
- ✓ Az óvodapedagógus által kezdeményezett (irányított játék) nevelési célzatú, tanulási tartalmat, hordozó játéktevékenységet, melyben a gyermekek önkéntes alapon vehetnek részt.

Fontos, hogy olyan közvetett segítséget és mintát adjunk a gyermekeknek, amiben megerősítést és támaszt kapnak, önálló véleményalkotási-döntési képességeik fejlődnek. Az óvodapedagógus játékával adjon mintát a játékok helyes használatára és a játékok elrakására.

A játéktevékenység fejlesztésében fontos szempont:

- ✓ A szabad játék elsődlegességének biztosítása
- ✓ Az élmény szerepe
- ✓ A sokszínű tevékenységi lehetőség biztosítása
- ✓ A játszótárs szabad választásának biztosítása
- ✓ A feltételek biztosítása az életkori és az egyéni sajátosságok figyelembevételével
- ✓ A játék önkéntességének maximális figyelembe vétele
- ✓ Az óvodapedagógus modell szerepe, tolerancia, a különbözőség elfogadása

Az óvodás korban megjelenő játékfajták kibontakozásának segítése, a gyermek szabadságának és az óvodapedagógus tudatos nevelő hatásának összehangoltsága következtében valósulhat meg eredményesen.

A játék fejlődése a gyakorló, utánzó, szimbolikus, szabály játék vonalán halad, de a gyermekek játékában ezek keverednek, egy időben is megjelenhetnek.

A *gyakorló játék* leginkább a 3-4 évesekre jellemző, de megtalálható később is pl.: új eszközzel való ismerkedéskor. A gyakorló játék során a gyerek mozgásokat, hangokat ismétlget, ez adja számára a játék örömét. A játékban a gyerek mozog, manipulál, hangot ad, így módja van tapasztalatot szerezni az anyagok, eszközök tulajdonságairól. Ezek a játékok segítik a gyerek mozgásának, testsémájának, szem-kéz koordinációjának, dominanciájának, percepciójának, ritmusérzékének, beszédének fejlődését és szociális hatása is van.

A gyermek társait ekkor még főként szemléli, az egymás mellett való játékon kívül azonban megjelennek a játékban való kapcsolódások, az egymás iránti érdeklődés.

Az óvodapedagógus feladata, hogy a játékhoz sokféle eszközt biztosítson és segítse a nyugodt, megfelelő, „egyéni” játszóhelyek kialakítását. Az óvodapedagógus adjon mintát az eszközök használatának megismeréséhez, fogadja el a sok eszközzel járó „rendetlenséget”, hisz ez adja a játékot. Tapintatosan, fejlett szituációérzékenységgel tudja kiválasztani a játék befejeződésének idejét.

Az óvodapedagógus használja ki az udvari lehetőségeket is a gyakorló játék fejlesztésére.

Az építő-, konstruáló játék során a gyermekek létrehozhatnak, alkotnak valamit. A játék fontos feltétele a sokféle, változatos kész és félkész eszköz.

A 3-4 évesek számára a nagyobb méretű eszközök biztosítása szükséges, ők főként spontán építenek és leginkább egyedül.

A nagyobbaknál már megjelenik a tervezés, az apróbb eszközök előnyben részesítése, az együttműködés, a modell utáni építés, konstruálás és a kész építmény felhasználása. A gyermekek kreatívan használják a legkülönbözőbb félkész eszközöket az alkotáshoz. A gyermekek játékaik során sokféle matematikai ismeretet, tapasztalatot szereznek, fejlődik kreativitásuk, finommozgásuk, forma-, színészlelésük, tapasztalják a rész-egész viszonyát és alakul társas kapcsolatuk.

A *barkácsolás* során a gyermekek különböző anyagok, félkész eszközök felhasználásával játékgigényükből fakadó elképzeléseiket valósítják meg. A sokféle eszköz, anyag, a könnyen használható „megmunkáló” eszközök biztosítása felkelti a gyermekek érdeklődését.

A szimbolikus és a szerepjátékban a gyermek érzelmeit, elképzeléseit, élményeit sajátos módon jeleníti meg. A gyermek a szerepjátékban spontán megnyilvánulásokat produkál, amelyek csak „itt és most” érvényesek. A játékban oldódik a valóság korlátozó szerepe, nem érvényesek a szokványos idői, téri egymásutániságok sem, belső motivációk irányítják, és az érzelmek uralják.

Az óvodapedagógus kísérelje figyelemmel a gyermekek önálló téma és tartalom választását, játékszövegét. A játéktevékenység megfigyelése a gyermekek megismerésének legfőbb forrása. Az óvodapedagógus csak indirekt módon kapcsolódjon be a szerepjátékba, de úgy, hogy a gyermekek játékelképzeléséhez igazodjon, és ne terelje más irányba azt.

A gyermek társal való játékának legfőbb terepe a szerepjáték. Az adódó konfliktusok megoldásánál az óvodapedagógus a kivárást, a mintaadást alkalmazza, és szükség esetén segítsen.

A szerepjáték főként a szociális, kommunikációs képességek fejlődésén keresztül segíti az egész személyiség fejlődését. A gyermek a felnőtt minta alapján tanul erkölcsi értékeket, együttműködési szabályokat. A játékban adódó természetes társas szituációk során fejlődik kommunikációs képessége, beszéde, alkalmazkodása, önfegyelme, szabálytudata és sokféle ismeretet, tapasztalatot szerez.

A bábozás, dramatizálás során a gyermek élményeit eleveníti meg.

Kezdetben az óvodapedagógus bábozik, az általa nyújtott meseélmény hatására a gyermekek is bábozni kezdenek. Eljátszanak ismert meséket, kitalált szituációkat,

amelyek a gyermek fejlődésével egyre bonyolultabbak lesznek. Az óvodapedagógus biztosítson megfelelő eszközöket az ismert mesék eljátszásához.

Az óvodapedagógus az eszközök készítésébe, gyűjtésébe vonja be a gyerekeket és a szülőket is. A bábozás és a dramatizálás az önkifejezés kiváló lehetősége. A gátlásos gyermek a báb mögé bújva, a szereplő helyzetébe beleképzelve magát könnyebben megszólal. A bábozás feszültségoldó hatása is kiváló. Az óvodapedagógus sok ismeretet szerezhet a gyerek élményeiről, érzelmeiről bábjátékának megfigyelésével.

A bábozás és a dramatizálás segíti a gyermekek beszédének, kommunikációs képességének, mozgásának, finommozgásának fejlődését. A fantázia, kreativitás fejlődésére és a társas kapcsolatok alakulására is jó hatású.

A szabályjátéknál legfontosabb a szabályhoz való igazodás igénye.

Az óvodapedagógus ismertesse meg a gyermekeket sokféle mozgásos és értelemfejlesztő szabályjátékkal. A nagyobb gyermekek önállóan is kezdeményezik az ismert játékokat, később maguk is létrehozhatnak szabályokat és önállóan alkotnak szabályjátékokat.

Az óvodapedagógus feladata a gyermekek fejlettségéhez igazodó játék kiválasztása, együttjátszással a játék megismertetése, a csoportos játékoknál ezek betartására ösztönzés.

A sokféle játék során fejlődik a gyermekek mozgása, kitartása, akaratereje, feladattudata, tanulják a siker és a kudarc türelmét. Az értelmi képességeket fejlesztő játékok elsősorban az 5-6-7 évesek játékaik, használatuk bizonyos szociális és értelmi fejlettséget feltételez.

Az óvodapedagógus a gyermekek szabad játéktevékenységében támogató és modellnyújtó legyen egy személyben. Ez biztosítja a nyugodt légkört és ebben a belső hatásokra létrejövő játékot. Az óvodapedagógus olyan modell legyen, hogy értékeket átadó szerepe érvényesülhessen.

A tudatosan tervezett, gazdag tárgyi környezet és az aktivitást ösztönző légkör, a gyermekek tanulásának kimeríthetetlen lehetőséget ad. A játéklehetőségeket a *képességfejlesztő játékok* területén, saját készítésű eszközökkel bővítettük. Ezek a játékeszközök a tanulási képességet meghatározó funkciók fejlődésében speciális hatásúak.

Az óvodapedagógus a játék tervezésénél vegye figyelembe a gyermekek életkori sajátosságait, egyéni jellemzőiket és tevékenységük jellegzetességét. Az óvodapedagógus elsősorban olyan eszközöket készítsen, amelyek a játékosoktól együttműködést kívánnak.

Az új játék használatát az óvodapedagógus az érdeklődő gyermekekkel való együttjátszás során ismerteti meg. Később a gyerekek egymástól is megtanulják önálló együttjátszásuk alkalmával.

A játékok segítik az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, a matematikai, a kommunikációs képességek, a mozgás és a finommozgás fejlődését. Az együttjátszás során az óvodapedagógus sok ismeretet szerezhet a gyermekek aktuális fejlettségéről, fejlődéséről.

Módszertani alapelveink:

- ✓ A gyermeki játék szabadságát biztosítjuk.
- ✓ Az óvodapedagógus is szeressen játszani.
- ✓ A gyermeki érzelmet, indulatokat helyesen kezeljük.
- ✓ A fejlődés egyéni sajátosságait tiszteletben tartjuk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ A gyermekek játéka témájában, tartalmában gazdag, színes, elmélyült, kreatív.
- ✓ Kitartóan képesek játszani, társaikkal együttműködve.
- ✓ Játékukat önállóan tervezik, szervezik.
- ✓ A szerep- és a szabályjátékokon kívül szívesen és önállóan barkácsolnak, báboznak, dramatizálnak.
- ✓ Természetesen kommunikálnak egymással, bátran, kulturáltan, érthetően beszélnek.
- ✓ Képességeik széleskörűen fejlődnek.
- ✓ Viselkedéskultúrájukban megjelenik az udvarias kifejezések használata.

SNI gyermekek fejlesztése:

Az SNI gyermekek számára kezdetben egyénileg tanítjuk a játéktevékenységeket és a játékeszközök használatát. A későbbiekben - a gyermek egyéni képességeinek figyelembe vételével - egyre csökkenő mennyiségű segítséget biztosítunk az önálló, vagy társas tevékenységek végzésekor.

A játék során a tanultakat ismétlik, begyakorolják. A játék során egyéj szerveződnek az értelmi, az érzelmi és a társas folyamatokat, lehetőséget teremtve a társakkal, felnőttekkel való viselkedésmódok, viselkedési szabályok begyakorlására.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ A gyermekek jelzéseinek megfigyelése és elemzése személyiségük megismerése érdekében.
- ✓ A közös élmények szervezése.
- ✓ A gyermek elképzeléseinek támogatása.
- ✓ A gyermekek fejlettségétől függően, igényeiknek megfelelően a játékfolyamat segítése.
- ✓ A játékban megjelenő fejlődésbeli különbségek tolerálása.

9.2. Verselés, mesélés, kommunikációs játékok

A mese, a vers ősi forrása az anyanyelvnek, a régi értékeket, hagyományokat közvetíti a gyermekeknek a maga sajátos szóhasználatával, stílusával a népi, klasszikus és kortárs írói eszközök gazdagságával.

A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlesztésének egyik legfőbb segítője. Visszaigazolja a gyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást is kínál. A mindennapos mesélés, mondókázás, verselés a gyermekek fejlődése szempontjából nélkülözhetetlen. Óvodáinkban az érzelmi biztonság megadásának s az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt

mondókák, dúdolók, versek. A magyar gyermekirodalom, a népi hagyományok gazdag és sok alkalmat, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre, mesélésre.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniének elmaradhatatlan eleme.

Célunk:

- ✓ a mindennapos verselés, mondókázás.
- ✓ a kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése, mások megértése, önmaguk kifejezése és együttműködésük alakítása érdekében.
- ✓ a korosztályoknak megfelelő irodalmi élménynyújtással az irodalmi érdeklődés felkeltése, esztétikai élménynyújtás,
- ✓ kommunikációs készség, a szabad önkifejezés fejlesztése.
- ✓ népi, klasszikus és kortárs irodalmi alkotások megismertetése, melyek segítik a gyermek érzelmi - értelmi és erkölcsi fejlődését.
- ✓ a gyermek bátor, magabiztos megnyilvánulásának ösztönzése, az önkifejezés fejlődésének segítése.
- ✓ az identitástudat alakítása a nemzetiségi kultúrkincs és az anyanemzet kultúrájából versek, mondókák közvetítése.

Feladatunk:

- ✓ az óvodás korban felhasználható irodalmi anyag összeállítása, az igényes irodalmi alkotások megismertetése. Népi értékek, hagyományok szokások közvetítése.
- ✓ az irodalom szeretetének megalapozása, olvasásra nevelés. A könyv tiszteletére, megóvására, rendeltetésszerű használatára nevelés.
- ✓ a spontán kommunikációs helyzetek kihasználása.
- ✓ a kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése az anyanyelvi és a drámajátékok felhasználásával. Saját vers- és mesealkotásának támogatása.
- ✓ a nemzetiségi irodalmi anyag kiválasztásánál a népi eredetű versek, mondókák, az egyszerű nyelvezetű rövid mesék előtérbe helyezése.

Az óvodás korban felhasználható irodalmi anyag összeállítása az óvodapedagógus feladata. A kiválasztásnál vegye figyelembe az óvodapedagógus a gyermekek fejlettségét, ennek megfelelően a mondókák, versek ritmikusságát, a mese cselekményszövéseinek bonyolultságát és az aktualitást.

A népi és a művészi értékű irodalmi alkotások közül válasszon az óvodapedagógus.

A 3-4 évesek számára rövid, ritmikus népi mondókákat, verseket (10-12) gyűjtsön össze. A mesék (10-16) rövid, egyszerű cselekményű állatmesék legyenek, amelyekben visszatérő, ismétlődő fordulatok vannak.

A 4-5 éveseknek a népi mondókákon (6-8) kívül rövid, humoros, ritmikus verset (6-8) is válasszon az óvodapedagógus. A mesék szerkezete összetettebb lehet. Népmesék, állatmesék és modern mesék is kerüljenek az összeállításba.

Az 5-6-7 évesek irodalmi anyaga a népi mondókákon, kiszámolókon (8-10) kívül, bővüljön nyelvtörökkel és találós kérdésekkel. Kissé hosszabb vidám, tréfás versek (15-20) egészítsék ki ezeket. A mesék (18-25) cselekménye összetett, több szálon futó lehet.

A hosszabb népmesék, a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék mellett, modern mesék és folytatásos történetek is kerüljenek az összeállításba.

Vegyes csoportban a gyermekek kor szerinti arányához igazodva állítsa össze az óvodapedagógus az anyagot.

Az *emberi kommunikáció* rendkívül összetett folyamat, verbális (nyelv, beszéd) és nonverbális (hangnem, hangszín, beszédritmus, mimika, tekintet, gesztus) síkon zajlik. A kommunikáció fontos része a metakommunikáció. A Szivárvány Óvoda és a Zöld Liget Tagóvodája a kommunikációs nevelést kiemelt feladatként felvállalja, amely tágabb mint az anyanyelvi nevelés, magában foglalja azt.

A *spontán kommunikációs helyzetek kihasználása* sok lehetőséget kínál a kommunikációs nevelésre.

A nap folyamán a játék és a különböző tevékenységek során természetesen alakuló élethelyzetekben az óvodapedagógus és a gyermek, illetve a gyermek és társai szabadon kommunikálnak. A szituációk tartalmukat tekintve sokfélék lehetnek (kapcsolat felvétel, közlés, probléma, konfliktushelyzetek).

A *szabad játékban* megvalósuló szerepjáték, bábozás, dramatizálás fejlesztő hatása óriási. Ezért is rendkívül fontos, hogy az óvodapedagógus biztosítsa ezekhez a tevékenységekhez a megfelelő feltételeket.

A *mindennapok spontán helyzeteiben* a gyermek, utánzással tanul kommunikálni. Az óvodai kommunikációs nevelésben óriási szerepe van a környezet beszédkulturájának, verbális és nonverbális kommunikációjának, az interakció minőségének.

Az óvodában az óvodapedagógus és a nevelőmunkát segítő munkatársak *kommunikációja minta* a gyermekek számára, a beszéd, a viselkedés, a hiteles, nyílt kommunikáció szempontjából. Nem mindegy hogy a felnőttek jelenléte, milyen mintát közvetít a gyermekeknek, a szülőknek. A metakommunikáció szerepe a közlés tartalmának alátámasztásában nagy, az óvodás gyermek számára a megértés szempontjából különösen fontos. Az óvodapedagógus gyermekekkel való kommunikációja során ügyeljen, hogy azonos magasságban legyen a gyermekekkel, ez lehetővé teszi a szem kontaktust, ami a kommunikáció meghatározó része. Az óvodapedagógus beszéde is feleljen meg a modell szerepnek (helyes artikuláció, beszéd dallam, lassú, halk beszéd). A gyermek életkori sajátossága miatt képtelen felfogni a felgyorsult tempójú beszédet, ez negatívan hat beszéd megértésére, gondolkodására, beszéd produkciójának, figyelmének, viselkedésének alakulására.

Az óvodapedagógus beszéde személyhez szóljon, ne beszéljen a gyermekek fölött, ne kiabáljon. A hangos beszéd zavarja a nyugodt légkört és mások beszédének megértését. Az óvodapedagógusnak a szóbeli kifejezés a legfontosabb munkaeszköze. Ez szükségessé teszi, hogy beszédét folyamatosan, tudatosan művelje.

Az óvodapedagógus a nap folyamán alakuló páros, kiscsoportos szituációk kihasználásával sokat tehet a gyermekek fejlődésének elősegítéséért. Sokat beszélgessen a gyermekekkel, hallgassa meg őket.

A gyermekek beszéd tisztaságának fejlődését elősegítik a különböző népi mondókák, nyelvtörök. Az óvodapedagógus a spontán alakuló és az általa teremtett helyzeteket

használja ki a mondókák, versek, ringatók, lovagoltatók eljátszására, megismertetésükre, gyakorlásukra. Ismerjen az óvodapedagógus sok mondókát, verset. Az óvodapedagógus a nap folyamán bármikor mesélhet a gyermekek kérésére, illetve egy kedvező szituációhoz kapcsolódva. Ösztönözze a gyermeket önálló mesemondásra.

Lefekvés előtt minden nap mondjon mesét az óvodapedagógus, nagyobbaknak olvasson folytatásos történeteket. A rendszeres mesélés segíti a gyermek szókincsének bővülését, kifejezőképességének fejlődését.

Az érthető kommunikáció alapvető eleme a tiszta beszéd, melynek anatómiai feltétele a beszédszervek megfelelő fejlettsége. Az ezek ügyesítését, erősítését elősegítő játékeszközök biztosítása lehetővé teszi a gyermek számára, hogy a nap folyamán ezekkel tevékenykedjen.

Az óvodapedagógus a spontán szituációkban jelzéseket kap a gyermek beszédének, kommunikációjának fejlettségéről. A fejlődési problémák hátterében gyakran hallás, beszédészlelési és beszéd megértési nehézségek állnak, illetve a családi nevelés hiányosságai. Kiemelt figyelmet kell fordítani a hátrányos helyzetű és a migráns gyermekek beszédfejlődésének elősegítésére.

A kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése az anyanyelvi és a drámajátékok felhasználásával elsősorban az óvodapedagógus által szervezett, motivált, a gyermekek érdeklődésétől függően mikro csoportos illetve csoportos helyzetben kommunikációs kezdeményezéseken történik. A közös játék idejét az óvodapedagógus naponta a gyermekek aktuális tevékenységéhez igazodva választja meg. Dallal, mondókával, mesével próbálja a gyermekek érdeklődését felkelteni az együttjátszásra. A gyermekek önállóan dönthetnek, csatlakoznak a csoportos tevékenységhez vagy távol maradnak.

A gyermekek beszédfejlődésének, beszédértésének spontán alakulását elősegítheti az óvodapedagógus anyanyelvi játékokkal. A beszéd formai oldalának fejlődését elősegítő játékok, a beszéd automatizmusainak, a beszédmozgásoknak és a beszédhallásnak a finomítását szolgálják. A tiszta, érthető beszéd kialakulását segítik.

Az óvodapedagógus éves lehetőségtervében összegyűjti a gyermekek fejlődéséhez igazodva az anyanyelvi és a drámajátékokat. Heti tervében ezekből, valamint a mondókák, versek, mesék, dalok, zenei anyagok közül választja ki a kommunikációs kezdeményezés tartalmát, mely egy héten át ugyanaz.

Az elkészített heti lehetőségterv természetesen nem lehet merev. Az óvodapedagógus rugalmasan változtasson, alakítson rajta a gyermekek érdeklődéséhez, az adott helyzethez igazodva. Adjon teret a gyermekek kezdeményezéseinek, ötleteinek is.

Anyanyelvi játékok a beszéd fejlődésének elősegítésére:

- ✓ Beszédtechnikát fejlesztő játékok: légző, artikulációs, hangadó, hangutánzó játékok
- ✓ A kifejező beszéd kialakulását elősegítő játékok: hangsúly, tempó, hangerő, ritmus gyakorlását szolgáló játékok
- ✓ Beszédmegértést segítő játékok: belső hallást, a fonémahallást fejlesztő játékok
- ✓ A beszédképesség fejlődését segítő játékok: szókincsbővítő, szókereső játékok

A nonverbális kommunikáció fejlődését különböző *drámajátékokkal* segíthetjük. Sokféle játékot játszhatunk a mimika, tekintet, vokális kommunikációs csatornák (hangnem, hanghordozás, hangsúly, szünet, hanglejtés, beszédritmus) és a mozgásos kommunikációs csatornák (gesztusok, érintés, testtartás, térköz-szabályozás) valamint az emblémák felhasználására. A drámajáték során dominál a megjelenítés, az utánzás, a mozgás. Elemei a szerep, a beleélés, az improvizáció, az együttműködés, a motiváció. A játékok sokoldalúan felhasználhatók spontán helyzetekben, kezdeményezéseken, foglalkozásokon, változatos lehetőséget adnak az egyes gyerekekhez igazodó fejlesztésre.

A drámajátékok erősítik az egymásra figyelmet, egymás elfogadását, a pozitív gondolkodást, a nyitottságot, a toleranciát, a kreatív megoldáskeresést, az együttműködést, elősegítik a befogadó közösség, a sikeres együttnevelés feltételeinek kialakítását. A gyerekekkel együttjátszó óvodapedagógus sokféle ismeretet szerez a gyermekekről, a játék segíti a felnőtt-gyerek, gyerek-gyerek kapcsolatok alakulását, a jó együttműködést.

A Szivárvány Óvodában kidolgozott drámajáték gyűjteményünk segíti az óvodapedagógusokat sokféle játék leírásával: kapcsolatteremtő; lazító és koncentrációt segítő; feszültségoldó; érzékelő; bizalom játékok; készségfejlesztő; üzenetváltás; önismereti; csoportismereti; együttműködést segítő; mimes, improvizatív játékok; mozgás-zene-ritmus játékaik.

A szituációs játékok során lehetőség nyílik a mindennapi valós helyzetek eljátszására, élmények, problémahelyzetek feldolgozására. A játék folyamatában a gyermek egy másik személy helyébe képzelheti magát, megvalósíthatja elképzeléseit egy fantázia szituációban.

A dramatizálás és a bábozás során eljátszhatnak a gyermekek ismert mesét, annak átalakított változatát (más szereplőkkel vagy más helyszínen) és improvizált történetet.

A drámajáték csak akkor fejt ki hatását, bontakoztatja ki a gyermek önkifejezését és beleélő képességét, ha nyugodt, oldott, önkéntes gyermeki részvételen és magával ragadó együttjátszáson alapul. Az óvodapedagógus a játékban minden gyermeki megnyilvánulást fogadjon el, támogassa az egyéni kifejezésmódot. Olyan szituációkat teremtsen, ahol a gyermekek saját érzelmeiket fejezik ki és lehetőségük van megtapasztalni másokét is. A valódi beleélés, a saját élmény akkor jön létre, ha az óvodapedagógus szeret és tud játszani, oldott légkört teremteni, kreatív módon improvizálni.

A drámajátékok elősegítik az önismeret fejlődését, a másokra való odafigyelést, a helyzet felismerés, a cselekvőképesség kialakulását és a kapcsolatteremtést, a másság elfogadását. A gyermekek fejlettségét figyelembe véve az anyanyelvi és a drámajátékok három éves kortól alkalmazhatók. A zene jól összekapcsolható a gyermekek önkifejezését fejlesztő drámajátékokkal.

A relaxáció alkalmazásával az óvodapedagógus segítheti az önkontroll kialakulását, javítja a koncentráció képességét, oldja a szorongást, nyugtató hatású. A játékokkal segíthetjük, hogy a gyermekek megtapasztalják az ellazulás feszültségoldó élményét.

Ennek elengedhetetlen feltétele a nyugodt légkör, segíti a halk, nyugtató hatású zene. 4-5 éves gyermekeknél kezdje az óvodapedagógus feszítő-lazító játékokkal. A nagyobbaknál kiegészíthető az önmagukra koncentráls képességét fejlesztő és a kellemes érzelmi hatást kiváltó játékokkal.

A különböző játékok mellett az óvodapedagógus éneklése, a közös dalolás, az énekes játékok is bekerülhetnek a kommunikációs kezdeményezés tartalmába.

A mesélés a legfontosabb része az együttlétnek. Az irodalmi anyag egy héten keresztül végig kíséri a gyermekek tevékenységét.

A mese a gyermek létszükséglete, képi és konkrét formában feltárja a gyerek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges viselkedés formákat. A szereplők helyzetébe való beleélés, a mese mondanivalójának átélése, erkölcsi normákat, értékeket közvetít.

A mesélés hangulatának megteremtése alapvetően fontos. A csend, a nyugalom, a gyertyafény tovább fokozza az áhítatot. Az óvodapedagógus alakítsa ki a szokást a gyermekekben, hogy a mese alatt mindenki csendben legyen.

A kezdeményezés időtartamát az óvodapedagógus a gyermekek igényeinek, érdeklődésének megfelelően alakítja.

Módszertani alapelveink:

- ✓ A vers- és mesemondás spontán, játékos legyen.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ Jól érthetően, többnyire megfelelő hangsúlyozással, hanglejtéssel, hangerővel beszélnek. Érthetően meg tudják fogalmazni gondolataikat, érzelmeiket.
- ✓ Figyelmesen hallgatják végig a társaikat és a felnőtteket.
- ✓ Bábozás, dramatizálás a kedvelt tevékenységek, közé tartozik:
- ✓ Szívesen és önállóan mondanak verseket, mondókát. Szívesen nézegetik a mesekönyveket, képek alapján megtalálják kedvenc meséjüket.
- ✓ A gyermekek aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincset. Kreatívan improvizálnak mondókákat, verseket, meséket.
- ✓ Képes legyen korának megfelelő színházi előadás cselekményének követésére.

SNI gyermekek fejlesztése:

A mindennapokban való eligazodás, azok megértése, elfogadása, élményeik, érzéseik, feldolgozása kerül előtérbe. Megoldást nyújt lelki problémáikra, oldja szorongásaikat. Az irodalmi befogadóképességnek köszönhetően az SNI gyermek személyiség fejlődésének nagy hatású segítője lehet. A hangsúly a beszéd tartalmi részének fejlesztésén van, így a szókincsbővítésének, a sajátos nyelvi formák elsajátításának és az önálló történet elmesélésének.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ A gyermekek életkorának megfelelő értékes irodalmi anyag összeválogatása, majd közlése, amely népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket egyaránt tartalmaz.

- ✓ Oldott, derűs légkör megteremtése.
- ✓ A mindennapos mesélés, verselés, mondókázással az irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés.
- ✓ Beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása (drámajáték, dramatizálás, bábjáték, képolvasás, anyanyelvi játékok).
- ✓ Mesék eljátszásának, bábozásának lehetőségének megteremtése.
- ✓ A szülők ösztönzése az otthoni rendszeres mesélésre, a szülők nevelési szemléletének formálása.

9.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik a gyermekek zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet.

A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

Célunk:

- ✓ a gyermekek zenei érdeklődésének felkeltése, zenei ízlésének, esztétikai fogékonyságának formálása, kreativitásának fejlesztése.
- ✓ közös énekléssel, játékkal, zenéléssel a gyermekek zenei képességeinek (ritmus-hallásfejlesztés) kialakítása, fejlesztése.
- ✓ a népi hagyományok, gyermektáncok megismerésével, ápolásával a nemzeti identitástudat kialakítása.
- ✓ a nemzetiséghez tartozó gyermekeknek, a zenei élmények által erősödjön a nemzetiséghez való kötődése, identitástudata.

Feladatunk:

- ✓ az óvodás korban felhasználható zenei anyag kiválasztása. A gyermekek megismertetése a zenei kultúrával (népi mondókák, gyermek-, néptáncok és népi gyermekjátékok, népi dalos játékok, komponált gyermekdalok, népzenei hangzóanyagok, a közös éneklés, tánc örömeinek felfedeztetésének kialakítása).
- ✓ a zenei készségek fejlesztése, zenei anyanyelv elsajátítása (ritmusérzék, hallás-, éneklési készség, stb.).
- ✓ a tevékenység szervezeti formáinak biztosítása, változatos zenei élményhez juttatással a gyermekek esztétikai fogékonyságának, ízlésének kialakítása, fejlesztése.
- ✓ a népdalok, a népi énekes játékok és mondókák, a néptánc elemeinek megismertetése, népzenei táncok szervezése.
- ✓ a nemzetiséghez tartozó gyermekeket az óvodában ismertessük meg saját népzenejükkel.

Az óvodás korban felhasználható zenei anyag kiválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek fejlettségét (hangkészlet, szöveg terjedelme, mozgás, térformák), a csoport összetételét (fiúk számára mozgásos, erőfitoktató, fogó játékok), a zenei anyag témáját, az aktualitásokat.

Az óvodában felhasznált zenei anyag nagyban befolyásolja a gyermekek ízlésének alakulását. Az óvodapedagógus a magyar népi gyermekjátékokból, a népdalokból válassza ki a gyermekek számára a zenei anyagot. Ezek kiegészíthetők művészi értékű komponált dalokkal, zenével.

A 3-4 évesek számára rövid mondókákat (8-10) és dalokat (10-15), valamint egyszerű játékos mozdulatokkal kísért énekes játékokat válasszon az óvodapedagógus.

A mondókák az ismétlődő mozdulatok, az érintés, a testközelség, a felnőttöz való kötődés miatt rendkívül közel állnak a gyermekekhez. Az ölbéli, arc, kéz, ujj játékok, a lovagoltatók, hintáztatók az óvodakezdekskor hozzájárulhatnak az óvodapedagógus-gyermek kapcsolat pozitív alakulásához. A mondókák, dalok ritmusához kötődő mozgásokat, mozdulatokat a gyermek közvetlenül tapasztalja a felnőttel való együttjátszás során.

Az óvodapedagógus a mindennapokban sokat énekeljen, és teremtsen alkalmat a gyermekek közös éneklésére, játékára. Különböző mozdulatokkal érzékeljék a gyermekek az egyenletes lüktetést. Tapasztalják meg a csendet és a környezet hangjait. A halk-hangos beszéd, mondókázás, éneklés közötti különbséget érzékeljék, gyakorolják.

A 4-5 évesek tanuljanak mondókákat, kiszámolókat (6-7) és dalos játékokat (14-18). A dalos játékok közül elsősorban csigavonalat, hullámvonalat felhasználókat és szerepcserére épülőket ismerjenek meg a gyermekek. Néhány egyszerű mozgással kísérhető alkalmi dal is bekerülhet a repertoárba.

A gyermekek az egyenletes lüktetés mellett a mondókák, dalok ritmusának érzékeltetését is gyakorolják különböző mozdulatokkal. A halk-hangos mellett a magas-mély, a lassú-gyors beszéd, mondókázás, éneklés gyakorlására is sok lehetőséget biztosítson az óvodapedagógus.

A gyermekek ismerkedjenek meg a hangszerekkel (dob, cintányér, csukló csörgő, triangulum). Az óvodapedagógus vonja be a gyermekeket többféle népi ritmushangszer készítésébe.

Az 5-6-7 évesek ismerjenek meg mondókákat, csujjogatókat, csúfolókat, nyelvtörőket, kiszámolókat (7-8) és változatos mozgás és térformán alapuló énekes játékokat (18-23) valamint alkalmi dalokat (4-5). Ismerkedjenek meg egyszerű tánc lépésekkel is.

Az énekes játékok lehetnek párcserés, kapus, hidas, sorgyarapító játékok és olyanok, amelyekhez egyszerű táncos lépések tartoznak.

A gyermekeknek legyen lehetősége az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolásának gyakorlására. Zenei hallásuk fejlődését szolgálja a dallam felismerés, a dallambújtatás, játékos gyakorlása. Zenei alkotókészségük fejlődik a dallamalkotó játékokkal.

Az óvodapedagógus a zenehallgatás anyagát mindhárom korosztály részére főként a népdalok közül válassza ki. A gyermekekhez közel álló témájú dalok könnyebben

felkeltik a gyermekek érdeklődését. Ismerjen az óvodapedagógus dalokat a növényekről, állatokról, a természetről. Énekeljen a gyermekeknek tréfás dalokat, dalos meséket, altatókat, virágénekeket.

Az óvodapedagógus rendszeresen játsszon hangszereken gyermekdalokat (furulya, xilofon). Az élő zenén kívül ismertesse meg az óvodapedagógus a gyermekeket népzenei és komolyzenei művekkel is. Ezek kiválasztásánál figyeljen oda, hogy a zene a kívánt hatást váltsa ki a ezekből. Teremtsen olyan lehetőségeket az óvodapedagógus, hogy a zene hangulatának megfelelően a gyermekek szabadon mozoghassanak a zenére.

A zenei tevékenységek feltételeinek biztosítása hozzájárul, hogy az óvodai mindennapok természetes velejárója legyen a dalolás, a zene, a gyermektánc.

A sokat éneklő óvodapedagógus jó hangulatot, nyugalmat, jó kedvet teremt a csoportban és megszeretteti a gyermekekkel az éneklést. Fontos, hogy az óvodapedagógus tisztán énekeljen, és bő zenei anyag repertoárral rendelkezzen mind a mondókák, dalok, énekes játékok, mind a zenehallgatásra szánt énekek tekintetében.

A mindennapok tevékenységeihez kötődő szituációk számtalan lehetőséget nyújtanak arra, hogy az óvodapedagógus dallal kapcsolódjon hozzájuk. Kapcsolható a szituációhoz témájában illő mondóka, dal, de bármikor énekelhet az óvodapedagógus öltözködés, barkácsolás, mintázás, kézimunka közben is.

Az udvari játék, a kirándulások szituációi is sok alkalmat kínálnak az óvodapedagógusnak állatokról, növényekről, természetről szóló dalok éneklésére.

Az óvodapedagógus ezekben a helyzetekben megismertetheti a gyermekekkel az új dalokat, mondókákat, dalos játékokat és az érdeklődőkkel együttjátás közben gyakorolhatja. A helyzet kihasználható hallás és ritmusérzék fejlesztő játékok játzására is. Az óvodapedagógusnak ügyelnie kell a spontán szituációkhoz kapcsolódva, hogy a dalos játék ne zavarja meg más gyermekek tevékenységét, megfelelő hely legyen a játékhoz. Erre leginkább az udvar alkalmas, a csoportszobában csak a kevés mozgást igénylő játékokra van lehetőség.

Az óvodapedagógus alakítson ki egy nyugodt helyet ahol a gyermekek megtalálhatják a zenei tevékenységekhez használható eszközöket. Biztosítson az óvodapedagógus különböző ritmus hangszereket (kasztyó, ujj cintányér, triangulum, dob, csukló csörgő, ritmusbotok), maguk készítette népi hangszereket és dallamjátásó hangszerként a xilofont. A gyermekek a nap folyamán bármikor használhatják ezeket az eszközöket önálló tevékenységként illetve más játékhoz kapcsolva.

A dalos játékok kellékei is a gyermekek rendelkezésére állnak egész nap.

Az eszközök is hozzájárulnak, hogy a gyermekek a nap folyamán, spontán módon kezdjenek éneklést, zenélést, zenehallgatást, gyermektáncot egyedül vagy néhány társukkal. Az óvodapedagógus örüljön a gyermekek spontán tevékenységének és biztosítsa a tevékenység zavartalanságát.

A csoportos kezdeményezéseken, foglalkozásokon az óvodapedagógus játsszon a gyermekekkel kisebb mozgást igénylő énekes játékokat, változatos, zenei képességeket fejlesztő játékokat, és teremtsen lehetőséget a közös éneklésre.

A zene a gyermeket mozgásra serkenti. A kezdeményezéseken adjon lehetőséget az óvodapedagógus mozgásimprovizálásra.

Az óvoda ünnepeihez kapcsolódva törekedjen az óvodapedagógus különleges zenei élmény nyújtására. Színesíti az ünnepet a táncház, ahol népzene, egyszerű tánclépések utánzására van lehetőség. Az élő hangszeres zenei előadások egyedülálló élményt nyújtanak a gyermekeknek. Ennek szervezésébe vonja be az óvodapedagógus a szülőket és a zeneiskolás gyermekeket.

A gyermekek zenei tevékenységének hatására fejlődik zenei hallásuk, ritmusérzékük, zenei emlékezetük, alkotókedvük, mozgáskultúrájuk, szókincsük és társas kapcsolataik. Ismerkedjenek meg a gyermekeket nemzetiségi énekes játékokkal, zenével, táncsal is.

Módszertani alapelveink:

- ✓ A zene személyisformáló erő.
- ✓ Zenei nevelésünk érték közvetítő, ízlésformáló.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ Sok mondókát, dalt, énekes játékot ismernek a gyermekek.
- ✓ Kialakul a belső motiváció az éneklésre, táncolásra, zenélésre.
- ✓ Megkülönböztetik a zenei hangokat más zörej hangoktól, képesek lesznek a különböző hangok felismerésére és megnevezésére.
- ✓ Érzik a mondókáknál, énekeknel az egyenletes lüktetést és a ritmust.
- ✓ Felismerik a dalokat, mondókákat dallamról, ritmusról.
- ✓ Megkülönböztetik a zenei fogalompárok jelentését és tartalmát.
- ✓ Ismernek egyszerű tánclépéseket.
- ✓ Sokféle ritmus hangszerrel ismernek és használnak.
- ✓ Szívesen vesznek részt tánc házi eseményeken.

SNI gyermekek fejlesztése:

A zenei alapképességek elsajátításának feladatai közül fontosabb az éneklés, a dalos játékok eljátszása, a mondókázás. A zenei készségek fejlesztését is gyakoroljuk változatos mozgással és hangszeres előadással. Az óvodában a mozgással és játékkal kísért előadás és az éneklés mellett a hallás, a ritmusérzék, az éneklési készség fejlesztése, a hangszerhasználat megalapozása történik.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ A zenei élményt befogadó nyugodt légkör biztosítása.
- ✓ A gyermekek életkorának megfelelő értékes zenei anyag összeválogatása, amely tartalmaz népi, klasszikus és kortárs zenei műveket egyaránt.
- ✓ A gyermekek minél több olyan zenei élményhez juttatása, amely megalapozza zenei anyanyelvüket, fejleszti gondolkodásukat és kommunikációs képességeiket.
- ✓ A gyermekek zenei képességének, kreativitásának fejlesztése, énekes népi játékok és igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások segítségével.
- ✓ A zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan örömteli, érzelem gazdag, szép, tiszta éneklésre szoktatás.
- ✓ A nemzetiséghez tartozó és migráns gyermekek zenei kultúrájának közvetítése.

9.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. A gyermeki személyiség fejlesztésének, a kreatív önkifejezésnek fontos eszköze a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, az ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Óvodásaink számára a szabad rajzolás az egyik legjelentősebb önkifejezési mód. Ennek célja az örömteli cselekvés. A létrejövő „mű” jelzés a gyermek ismereteiről, érzelmi életéről, képességeinek fejlettségéről.

Célunk:

- ✓ a gyermek szabad képi és plasztikai önkifejezésének, alkotóképességének elősegítése.
- ✓ a gyermeki fantázia és esztétikai érzék életkori sajátosságainak megfelelő kibontakoztatása.
- ✓ az alkotás örömeinek biztosítása sokfajta lehetőség megteremtésével.
- ✓ a gyermekek esztétikai érzékenységének, igényességének alakítása.
- ✓ a nemzetiségi csoportban, a tevékenység kiegészítése a nemzetiségi kultúra sajátos tér-forma, színvilágának megismertetése. Tevékenység közben a gyermekek aktív és passzív szókincsének bővítése nemzetiségi nyelven.

Feladatunk:

- ✓ a gyermekek alkotó tevékenységéhez szükséges feltételek biztosítása
- ✓ a gyermekek ábrázoló tevékenységének fejlődését elősegíteni
- ✓ a német nemzetiségi csoportban, anyagok, eszközök és technikák elnevezésének elsajátítása, egyszerű utasítások megértése németül.
- ✓ a német nemzetiség tárgyi kultúrájának megismertetése az óvodásokkal, kiállítások megtekintése, illetve szervezése.

A gyermekek alkotó tevékenységéhez szükséges feltételek biztosítása az óvodapedagógus feladata.

A tevékenység sokféle anyagot, eszközt igényel, melynek összegyűjtéséhez a gyermekek és szülők segítségét is kérheti. Az eszközök kiválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait. Minden csoportban legyenek balkezes eszközök is.

A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka játékba épített, szabadon választott tevékenység. A gyermekek a nap folyamán önállóan választhatják, és annyi időt tölthetnek vele, amennyihez kedvük van.

A gyermekek környezetükből spontán és az óvodapedagógus által szervezett megfigyelések során sokféle ismeretet, élményt szereznek, melyek alkotásra készítik őket.

Kötetlen légkörben a gyermekek szívesen tevékenykednek, alkotnak. Az óvodapedagógus együtt örüljön a gyermekekkel felfedezéseiknek, egyéni megoldásaiknak.

A gyermek ábrázoló tevékenységének fejlődése tükrözi ismereteit, képességeinek szintjét, érzelmi megnyilvánulásait.

Az ábrázoló tevékenység fejlődését úgy segítheti az óvodapedagógus, hogy hagyja, a gyermek saját elgondolásai szerint, a saját élményeit alkossa meg. Az óvodapedagógus ne sémákat adjon, hanem a gyermek gondolataiba, elképzeléseibe helyezkedjen bele és így adjon technikai segítséget vagy ötletet a továbblépésre.

A tevékenység a lényeg, nem az elkészült „mű”. A legfontosabb, hogy a gyermek örömmel tevékenykedjen, újra és újra alkosson, próbálja megvalósítani elképzeléseit.

Már a 3-4 éves gyermekeknek is biztosítson az óvodapedagógus sokféle anyagot, eszközt, hogy a nap folyamán bármikor használhassák ezeket. Az óvodapedagógus teremtsen a gyermekek számára szabad karcoló, firkáló, mázoló lehetőségeket. A firma korszakában a gyermekeknek nem szándékuk téma ábrázolása. A felnőttek kérdéseikkel ne erőszakolják rá a gyermekekre a téma megnevezését. A rajzolási, festési, nyomdázási technikákon kívül az óvodapedagógus ismertesse meg a gyermekekkel az olló használatát és a ragasztás technikáját.

Az óvodapedagógus biztosítsa, hogy a gyermekek többféle plasztikus anyaggal is tevékenykedhessenek. A gyurma, sógyurma, agyag formálhatóságával, gyurkálásuk, sodrásuk, gömbölyítésük, mélyítésük, vágásuk, karcolásuk közben ismerkednek a gyermekek. Az óvodapedagógus ismertesse meg a gyermekeket a formázás eszközeinek használatával (kés, kiszúró forma, sodrófa) a nyomat készítés és a díszítés technikáival (termények, pálcikák, különböző felületű, formájú eszközök).

A 4-5 évesek ábrázolási tevékenysége tovább bővül anyag, eszköz, technika tekintetében és fejlődik a figurativitás. Az óvodapedagógus sok élmény biztosításával hozzájárulhat az ábrázolási témák gazdagodásához.

Az 5-6-7 éves gyermeknél a figurativitás előtérbe kerül. Az egyéni alkotások képi, plasztikai és tárgykészítési formában is megjelennek. Egyre több vékony eszközt használnak (ceruza, ecset). Az óvodapedagógus bonyolultabb, fejlettebb finommozgást igénylő technikákkal ismerteti meg a gyermekeket (batikolás, szövés, fonás, varrás).

A gyermekek téma ábrázolása tovább bővül, emberek, állatok, mesék megformálásával, ajándékok készítésével.

Különbség tapasztalható a fiúk és a lányok témaválasztásában és ábrázolási technika iránti érdeklődésében. Vegye figyelembe ezt az óvodapedagógus és a fiúk számára is biztosítson vonzó tevékenységi lehetőségeket.

Az óvodapedagógus mértékletes és kreatív segítése következtében a gyermekek képalkotásai egyediek, plasztikai munkái eredetiek, aprólékosan megformáltak lesznek. A valóság egyedi ábrázolásában a forma, az arányok, a színek, a tételrendezés alkotása fejlett.

A gyermekek szívesen végzik a tevékenységeket, fejlődik finommozgásuk, vizuális képességeik, ismereteik a környezet tárgyairól, anyagairól, azok tulajdonságairól, kreatív, fantáziadús alkotásokat hoznak létre.

Az óvodapedagógus ösztönözze a különös egyedi ábrázolási megoldások keresésére a gyermekeket.

Az ábrázoló tevékenységek iránt kevés érdeklődést mutató gyermekeket az óvodapedagógus érdekes témával, eszközzel, technikával igyekezzon motiválni. A gyermekek alapos ismerete szükséges ahhoz, hogy az óvodapedagógus a gyermek érdeklődését fel tudja kelteni. A rajzolást elsősorban finommozgás fejletlensége miatt kerülük, főként a fiúk. Az óvodapedagógus figyeljen oda ezekre a gyermekekre és érdeklődésük figyelembe vételével próbálja őket sikerélményhez juttatni.

Módszertani alapelveink:

- ✓ Folyamatosan biztosítjuk a különböző eszközöket, anyagokat.
- ✓ Lehetőséget teremtünk a különféle technikák megismerésére.
- ✓ A gyermeki alkotást értéként kezeljük.
- ✓ A tevékenységek közösségformáló erejét érvényesítjük.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ A gyermekek sokféle ábrázolási technikát ismernek, szeretnek alkotni.
- ✓ A különböző anyagok tulajdonságairól, alakíthatóságáról széleskörű tapasztalataik, ismereteik vannak.
- ✓ Eszközhasználatuk fejlett.
- ✓ Képi és plasztikai alkotásaikra a téma gazdagság a jellemző.
- ✓ Képi és plasztikus alkotásaik részletezőek, tételrendezésük komponált, színviláguk gazdag, egyedi.
- ✓ Vizuális észlelésük, finommozgásuk fejlett.
- ✓ A tehetséges gyermekek szabad önkifejezése megvalósul.

SNI gyermekek fejlesztése:

Az SNI gyermekek vizuális befogadóképesség fejlesztésének alapja, hogy az óvoda legyen igényes, esztétikus közeg.

Az SNI gyermekek minél többféle képi kifejezőmódot tanuljanak meg, mert így fontos önkifejezési eszközhöz jutnak. Náluk a spontán érés nem elegendő, a megfelelő ingerek biztosítása, a játékos, motivált gyakorlás elmaradhatatlan.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ Széleskörű és állandó tevékenykedési lehetőség biztosítása a folyamatos napirendben az állandó eszközökkel, a megfelelő hely, a nyugodt légkör megszervezésével.
- ✓ A választási lehetőség biztosítása érdekében új vagy más anyagok, technikák, megismerése, begyakorlása.
- ✓ Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, a környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása, fejlesztése a népi motívumok alkalmazásával
- ✓ A gyermeki élmény és fantázia világának gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó, alakító önkifejezés és az önérvényesítő gyermeki tevékenység fejlődésének segítése.
- ✓ Egymás munkájának megbecsülésére nevelés.
- ✓ Mintaadással a tevékenységekhez pozitív érzelmi viszony kialakítása.

9.5. A külső világ tevékeny megismerése

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a családi tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is. A környezeti nevelés általában a környezeti kultúra megélését és átadását jelenti. Az élő és élettelen környezetünkkel való harmonikus együttélést, életmódot, gondolkodást, viselkedésmódot, szokást és értékrendszert. Mindezek kialakítására legalkalmasabb az óvodáskor, hiszen a szokások már ebben az életszakaszban kialakulnak, s az egész életre szóló élmények, benyomások, szokások alapvetően meghatározzák a leendő felnőtt környezeti gondolkodását, környezet- és természetvédelmi szemléletét és környezettudatos magatartását.

Programunkban, központi elem a fenntartható fejlődés, a komplex környezeti nevelésnek kiemelt szerepe van. A Szivárvány és a Zöld Liget óvodáink 2016. évben elnyerték az Örökös Zöld Óvoda címet.

Célunk:

- ✓ természetszerető, környezetüket megismerni vágyó gyermekek nevelése.
- ✓ a gyermekek minél több ismeretet, tapasztalatot szerezzenek szűkebb-tágabb természeti, társadalmi környezetükről,
- ✓ a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek birtokába jussanak, ismeretet szerezzenek alapvető mennyiségi és formai összefüggésekről,
- ✓ megalapozódjon környezetvédő szemléletük, környezettudatos magatartásuk.
- ✓ erősödjön pozitív érzelmi viszonyuk a szülőföldhöz, a természethez, a magyarság és a német nemzetiség szokásaihoz, hagyományaihoz, kultúrájukhoz.

Feladatunk:

- ✓ a külső világ tevékeny megismerése életkornak megfelelő tartalmának közvetítés.
- ✓ a környezet tevékeny megismeréséhez szükséges feltételek biztosítása.
- ✓ a környezettel való harmonikus kapcsolat kialakulásához szükséges szokások, viselkedési formák megalapozása, környezettudatos szemlélet kialakítása.
- ✓ az alapvető mennyiségi és formai összefüggések felismerésének segítése
- ✓ a nemzetiségi identitástudat erősítése a nemzetiségi kultúra ápolásával, a hagyományok felelevenítésével, a régi eszközök, viselet megismertetésével.

A külső világ tevékeny megismerése életkornak megfelelő tartalmának közvetítése az óvoda mindennapi életébe ágyazva történik, minden a gyermek környezetéből származó élményre, ismeretre kiterjed. Fontosnak tartjuk, hogy a teljes óvodai életbe épüljön be a környezettudatosság.

Az óvodapedagógus a tartalmát, a gyermekek életkori, egyéni sajátosságainak, családi környezetének, ismereteinek figyelembevételével tervezi meg. Fontos szempont az óvodai és a lakóhelyi környezet lehetőségeinek ismerete is.

A gyermekek fejlődésével a témák bővülnek, tartalmuk mélyül.

A 3-4 évesek elsősorban a közvetlen környezetükből szerzik tapasztalataikat, ismereteiket. Később tágul a megismerhető világ (óvodán, városon kívüli környezet).

A külső világ tevékeny megismerésének tartalma néhány téma köré csoportosítható:

- ✓ *társadalmi környezet:* család, tagjai, együtt élésük, óvoda, felnőttek munkája, környezet tárgyai, eszközei, anyagai, színei, lakóhely, közlekedési eszközök, közlekedés szabályai
- ✓ *természeti környezet:* évszakok, növények, állatok, élőhelyek, élettelen természeti környezet, kőzetek, levegő, víz
- ✓ *környezetvédelem,* természetvédelem, a környezetvédelem jeles napjai, környezettudatos vásárlás, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás, ökológiai lábnyom

Minden témához szervesen kapcsolódik a környezet mennyiségi, formai viszonyaival kapcsolatos ismeret.

A témakörök kapcsolódnak egymáshoz, összefüggnek. A környezet megismerésével a gyermekek el tudnak igazodni környezetükben. A gyermekek kísérletező, problémamegoldó, felfedező, tapasztalatszerző tevékenységére épül. Tevékenységeik során azt is megtapasztalhatják, hogy a környezetet alakítani tudják. Az óvodapedagógus nagy felelőssége, hogy ez pozitív irányba történjen, mindig a környezet védelmének figyelembevételével.

A külső világ tevékeny megismerésének legfontosabb szempontjai

- ✓ Környezetbarát óvodai környezet (növényekben gazdag, madár barát udvar, minden csoportban élősarok,...)
- ✓ Környezetvédő életmód természetes beépülése az óvodai mindennapokba (szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás, elemgyűjtés, anyagok újra hasznosítása a kézműves, alkotó tevékenységek során, környezetbarát tisztítószerek használata)
- ✓ Rendszeres kirándulás, terepgyakorlat
- ✓ Korszerű, tapasztalatszerzést, saját élményű tanulást támogató módszerek széles körű alkalmazása (projekt, témahét, párhuzamos tevékenységszervezés, érzékenyítő, interaktív játékok)
- ✓ Zöld Jeles Napok színes programjai
- ✓ Rendszeres program a szülőkkel, zöld faliújság
- ✓ Együttműködés a zöld szervezetekkel, szakemberekkel és az Öko – óvodákkal, iskolákkal

A külső világ tevékeny megismeréséhez szükséges feltételek biztosítása az óvodapedagógus által tudatosan kiválasztott tartalomnak megfelelően szükséges.

A környezeti nevelés maga az élet, sok ismeret és tapasztalatszerzési lehetőség biztosításával, megfelelő felnőtt minta, sok pozitív élmény segítségével alapozható meg. Megvalósítása a játékon keresztül, a gyermeki tevékenységek közbeni tapasztalatszerzésen alapul, a gyermekek spontán érdeklődésére, megismerési vágyára épül.

A tevékenykedés útján jön rá a gyermek az összefüggésekre, tanul meg látni, gyönyörködni, érzelmileg is kötődni mikro majd makro környezetéhez. A több érzékszervvel való megtapasztalás maradandóbb élményt nyújt, sokoldalúbb megismerést eredményez.

Az óvodapedagógus a gyermek segítője a környezet megismerésének útján, tudatos feltétel alakító, szituáció teremtő és kihasználó.

Az óvodapedagógus tudatos feltétel alakítása következtében legyen az óvodában sokféle anyag, eszköz a színes tevékenységi lehetőség biztosítása érdekében. A játék, a mozgás, a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, a munka jellegű tevékenységek a gyermek mindennapi spontán tapasztalatszerzési forrásai. Ezekben a természetes élethelyzetekben a gyermekek problémákat oldanak meg, felfedezik közvetlen környezetüket. Az óvodapedagógus a természetesen adódó szituációkhoz kapcsolódva segítse a cselekvés és a szóbeliség párhuzamos megjelenését.

Az óvodapedagógus teremtsen minél több tapasztalatszerzési lehetőséget a csoportban, az óvoda udvarán.

Az udvar, a kert is sok tevékenységi lehetőséget kínál (növények gondozása, rovarok, madarak megfigyelése, évszak változásai). A gyerekek minden évszakban vegyenek részt az udvar, a virágok gondozásában a felnőttekhez kapcsolódva. Eközben nem csak ismereteik bővülnek, hanem kialakul a szép környezet iránti igényük és környezetvédő magatartásuk is alakul.

Az óvodapedagógus bíztassa a gyermekeket, hogy mindent gyűjtsenek össze, amit a környezet megromlása nélkül lehetséges (tollak, kagylók, kövek, termények).

Jó megfigyelési lehetőséget biztosítanak a gyermekek számára az óvodába időszakosan bevihető élőlények. A gyermekek az állatokat természetes módon megfoghatják, etethetik. Az óvodapedagógus hívja fel a gyermekek figyelmét az állatok óvására és a higiénés szokások betartására.

Az óvodapedagógus az adódó helyzetekben megfogalmazódó gyermeki kérdésekre adjon választ, mutasson újabb lehetőségeket a további felfedezéshez. Az óvodapedagógus a páros illetve mikro csoportos tevékenységek, beszélgetések során sokat megtudhat a gyermekek ismeretének szintjéről.

A számítógép, az internet a tágabb környezet megismerését segítő digitális anyagok, jól felhasználhatók nevelőmunkánkban.

Az óvodapedagógus a tágabb környezet megismerésére szervezzen sétákat, megfigyeléseket, kirándulásokat. Ilyen alkalmak lehetnek: háziállatok megfigyelése, természetvédelmi kiállítás, kisállat kereskedés, parklátogatás, tanösvény, szelektív hulladékudvar.

Az óvodán kívüli tapasztalatszerzés megszervezése az óvodapedagógustól tudatos előkészítést igényel. Fontos, hogy előzetesen látogasson el az adott helyre, vegye számba a gyermekek tapasztalatszerzési lehetőségeit, ennek megfelelően biztosítsa az időt, az eszközöket és készüljön fel, hogy a gyermekek kérdéseire válaszolni tudjon. Döntsön, hogy hány gyermekkel lehet megvalósítani az adott helyzetben élményszerűen, a gyermekek számára minél több tevékenységi lehetőség biztosításával

a szervezett megfigyelést. Készítse fel a gyermekeket az óvodapedagógus érzelmileg és adjon számukra megfigyelési támpontokat.

A kirándulások az állatok, növények természetes környezetükben való megfigyelésének, a természeti környezet megismerésének lehetőségét nyújtják. Az óvodapedagógus minden évszakban szervezzen kirándulásokat, hogy a gyermekek a természet változásait megfigyelhessék. A város környékén lévő erdők, mezők, vízpart legyen ismert az óvodapedagógus számára (növényei, állatai, szervezhető tapasztalatszerzési lehetőségek). Az óvodapedagógus láttassa meg a természet szépségét, hangjait, a csendet, a tiszta levegőt. A kirándulás nagyon jó alkalom a természetvédő szokások és magatartásmód megismertetésére. Az óvodapedagógus és a többi felnőtt legyen minta az említett szokások alakításához. Pozitív hatású csak a környezet szeretetét, védelmét hangsúlyozó felnőtt megnyilvánulás, példaadás lehet. Hívja fel az óvodapedagógus a gyermekek figyelmét a környezetszennyezés káros hatásaira. Törekedjen az óvodapedagógus, hogy a kirándulások maradandó élményt nyújtsanak a gyermekeknek.

A környezetvédelem jeles zöldnapjait az óvodapedagógus érdekes programok szervezésével tegye emlékezetessé.

A környezet tevékeny megismerése folyamán bővülnek a gyermekek ismeretei, felfedeznek ok-okozati összefüggéseket, a rész-egész viszonyait, matematikai tapasztalatokat szereznek és bővül szókincsük.

Az alapvető mennyiségi és formai összefüggések felismerésének segítése, a matematikai tapasztalatszerzés természetes környezetben a legeredményesebb.

A környezet mennyiségi, formai összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása során a mozgás, a játékokkal való manipuláció, a sok és változatos konkrét érzékszervi-mozgásos élmény az elsődleges. A környező valósággal való ismerkedés, a folyamatos cselekedtetés kapcsán a gyermekek sokoldalú tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről. Matematikai tartalmú elem valamennyi tevékenységben jelen van, és a súlyozottan mozgáson, érzékelésen alapuló tapasztalatszerzés szinte észrevétlenül megvalósítható.

Az óvodapedagógus elsődleges feladata gondoskodni a megfelelő eszközök és tevékenységek biztosításáról, amely felkelti a gyermek érdeklődését és változatos, sokszínű lehetőséget nyújt az alapvető matematikai készségek, képességek fejlődéséhez. Mindig a tevékenység öröme az elsődleges majd követi a képi és a szóbeli megfogalmazás.

Az óvodai tevékenységek, a séta, a kirándulás sokféle lehetőséget biztosítanak az óvodapedagógusok számára a gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltésére.

A gyermekek a játék, a környezetben végzett megfigyelések, tevékenységek alkalmával felfedezik a tárgyak, személyek közötti hasonlóságokat, különbözőségeket, megismerik tulajdonságaikat. Összehasonlítanak, szétválogatnak, sorba rendeznek különböző szempontok szerint. Becsléssel, párosítással, méréssel tapasztalatot szereznek a relációkkal kapcsolatban.

Az építés, a különböző síkbeli alkotások létrehozása során a gyermekek formafelismerése fejlődik.

A tükörrel való játék, tükör előtti mozgás segíti a téri percepció fejlődését, a testséma kialakulását, mely alapja a téri tájékozódásnak.

A gyermekeknek fokozatosan kialakul az igénye, hogy környezetük tárgyait, személyeit megszámlálják. Az óvodapedagógus a különböző szituációkat használja ki, hogy a gyermekek számfogalma fejlődjön, végezzenek matematikai műveleteket. A többféle érzékszerv (látás, hallás, mozgás) jobban felkelti a gyermekek érdeklődését és eredményesebben segíti a tanulást.

Módszertani alapelveink:

- ✓ Lehetőségeinkhez mérten, természetes környezetben figyeljük meg az állatokat, a növényeket, ...
- ✓ Biztosítjuk a témák sokoldalú megközelítését.
- ✓ Figyelembe vesszük a gyermekek képességeit, fejlődési ütemét.
- ✓ Lehetőséget adunk a gondolkodásra, folyamatos beszédre.
- ✓ Csak annyi segítséget adunk amennyi feltétlenül szükséges.
- ✓ Differenciált feladatadásra törekszünk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ A gyermekek ismerik közvetlen környezetük személyeit, tárgyait, anyagait.
- ✓ Ismernek több növényt, állatot, azok jellemzőit.
- ✓ Különbséget tudnak tenni az évszakok között.
- ✓ Pozitív a viszonyuk a környezethez.
- ✓ A környezetvédő magatartás szokásai megalapozottak.
- ✓ Megfigyelőképességük fejlődött.
- ✓ Ismerik a környezet alapvető mennyiségi, formai, téri viszonyait.
- ✓ Képesek halmazokat tulajdonságuk szerint csoportosítani, sorba rendezni.
- ✓ Felismerik az alapformákat.
- ✓ Halmazok elrendezésével képesek több, kevesebb, ugyanannyi létrehozására.
- ✓ Tízest számkörben számlálnak.
- ✓ Ismerik, megértik a relációs fogalmakat.
- ✓ Az irányokat megkülönböztetik, megnevezik.

SNI gyermekek fejlesztése:

A családdal, természettel kapcsolatos információk tudatosítása, feldolgozása, rendszerezése nagyon fontos feladat. A gyermekeknél a sérülés-specifikus szempontok figyelembevétele a csoportszobában, a gyermekek által is látogatott helyiségekben segítjük a munkafolyamatok problémamentes elsajátítását. A természeti környezet megfigyeltetésekor egy-két konkrét szempont adásával segítjük a SNI gyermeket, hogy a sok információ közül sikerüljön megtalálni a legfontosabb jellemzőket.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ Sok tapasztalat, és élményszerzési lehetőség biztosítása a természeti-társadalmi környezetről.
- ✓ Egyidejűleg több érzékszervre ható gyakorlás és élmény feldolgozás lehetőségének biztosítása, a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembevételével.

- ✓ Tevékenységekre motiváló játékok, eszközök biztosítása.
- ✓ A tevékenységek során az anyanyelvi, értelmi, közösségi nevelés megvalósítása.
- ✓ A beszélő környezet megteremtése, a természetes beszéd- és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése és a gyermeki kérdések megválaszolása.
- ✓ Olyan jeles napok, településünkhöz fűződő néphagyományok, multikulturális elemek beépítése az óvodai életbe, amelyek érzelmileg gazdagítják a gyermekek óvodai életét, fejlesztik erkölcsi tulajdonságaikat, megalapozzák szokás- és normarendszerüket.
- ✓ A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása a fenntartható fejlődés érdekében, bevonásuk a környezet megfigyelésébe, átalakításába.
- ✓ A gyermekek matematikai tapasztalatszerzés iránti érdeklődésének felkeltése.
- ✓ Pozitív viszony kialakítása, a problémahelyzetek megoldásához a logikus gondolkodás megalapozása, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, tevékenységekben, élethelyzetekben való gyakorlása.
- ✓ A kognitív képességek cselekvés során történő fejlesztése, különös tekintettel az érzékelés, észlelés, emlékezés, megértés fejlesztésére.
- ✓ A gyermeki tevékenység változatos formáinak (egyéni, páros, mikro csoportos) biztosítása, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok összegzése.

9.6. Mozgás

A mozgás fejleszti a gyermekek természetes mozgását és testi képességeit, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés. Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró képességét és az egyes szervek teljesítőképességét. Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segítik a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodó képességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását.

Óvodánk mozgásfejlesztő programja kiemelten az alábbi területeken valósul meg:

- ✓ A szabad játékban, kötetlen, spontán, természetes játékos mozgás közben
- ✓ A testnevelés foglalkozáson
- ✓ A mindennapi testnevelésen
- ✓ Kirándulás, túrázás során
- ✓ Speciális mozgásfejlesztő foglalkozásokon
- ✓ Néptánc foglalkozásokon

A gyermekek keveset mozognak otthon, keveset vannak a szabadlevegőn, ezért fokozottan oda kell figyelnünk a mozgás mennyiségére és minőségére. Sokfajta lehetőséggel és eszközzel segítjük a gyermekeket, hogy önmagukat kipróbálhassák egyéni képességeiknek megfelelő mozgásos tevékenységet válasszanak.

Célunk:

- ✓ a gyermek természetes mozgáskultúrájának fejlesztése.
- ✓ a mozgás segítségével az értelmi, szociális képességek fejlődésének elősegítése.
- ✓ a rendszeres mozgás, a természetes mozgáskedv fenntartása.

- ✓ a mozgás szeretetének igénye beépüljön a gyermek személyiségbe, ezáltal a későbbiekben életformává váljon.
- ✓ a német nemzetiségi nyelv használatakor az aktív és passzív szókincs bővítése mozgásos tevékenységeken keresztül.

Feladatunk:

- ✓ A gyermekek számára mozgásos játéklehetőségek összeállítás.
- ✓ A kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása.
- ✓ A szervezett mozgásos tevékenységekkel a gyermekek mozgásfejlődésének elősegítése.
- ✓ Mozgás közben testrészek, színek, mozgásformák, utasítások német nyelven történő közvetítése.

A gyermekek számára mozgásos játék lehetőségek összeállításánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek életkori, mozgásfejlődési sajátosságait, a gyermekek összetételét és a környezeti adottságokat, valamint hogy minden gyermek megtalálja a számára legmegfelelőbb tevékenységet.

A mozgás és a motorikus képességek fejlődése elválaszthatatlan, a mozgás által fejlődnek a motorikus képességek (kondicionális, koordinációs), a képességek fejlődése feltétele a mozgás fejlődésének. Miközben mozog a gyermek, tapasztalatokat gyűjt, fejlődik csont- és izomrendszere, alakulnak mozgáskoordinációi, testi képességei, pontosabbak, finomabbak lesznek mozdulatai, észlelési funkciói.

A 3-6-7 éves kor elsősorban a természetes mozgások, a nagymozgások tanulásának, az első mozgáskombinációk kialakulásának kora. A mozgás fejlődése a mozgás végrehajtás minőségének, pontosságának, gyorsaságának alakulásával a finommozgás felé halad.

A 3-6-7 éves korban fejlődő természetes mozgások: kúszás, csúszás, mászás, járás, felugrás, tárgy hordozás, húzás, gurítás, fel-, lelépés, futás, gurulás, szökdelés, átugrás, dobás, függés, lengés, egyensúlyozás.

A nagymozgások fejlődésének fő jellegzetességei és iránya:

A 3-4 évesekre jellemzőek a nagy, lendületes, nem kellően koordinált mozgásformák. Föld közelben mozognak biztonságosan, kedvelt mozgásuk a csúszás, kúszás, mászás. Rövid idejű függésre képesek és talajon, emelt felületen egyensúlyozásra.

A 4-5 évesek nagymozgásai bővülnek ugrásokkal, gurulóátfordulással, pontosabb szem-kéz, szem-láb koordinációt igénylő gyakorlatokkal, felugrásokkal, célba ugrásokkal, dobásokkal.

A mozgásfejlődéssel szorosan összefüggő testséma és téri tájékozódás fejlődése is intenzívebbé válik. (Testrészek, oldaliság, - szalag jelölés, téri tapasztalatok).

Az 5-6-7éveseknél a nagymozgások koordináltabbá válnak. Képesek a gyermekek finomabb, apró mozgások elvégzésére. A kéz fogó izmainak erősítése (eszközfogás, támaszgyakorlatok), a szem-kéz (célba dobások, labdajátékok), szem-láb (lábbal labdavezetés) koordináció fejlődése előtérbe kerül.

Legintenzívebb a térpercepció fejlődése (fogó játékok, dalos játékok).

A mozgás által fejlődik a gyerek idegrendszere, értelmi és szociális képességei.

Az óvodapedagógus törekedjen a változatos mozgásformák gyakorlásának, a sokféle mozgástapasztalat megszerzésének szempontjait figyelembe venni a mozgáslehetőségek összeállításánál.

A kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása rendkívül fontos a gyermekek mozgásigényének kielégítése szempontjából. A mozgás az óvodás gyermek természetes megnyilvánulása, az egész óvodai életet, a teljes tevékenységrendszert átszövi. A mozgásnak a játék mellett, a legnagyobb hatása van a gyermekek személyiségfejlődésére. Ennek megfelelően biztosítani kell a gyermekek számára egész nap folyamán az aktív mozgás, mozgásos játék lehetőségeit.

A Szivárvány óvodában és a Zöld Liget óvodában, az öltözőben alakítson ki az óvodapedagógus mozgásos játékokra alkalmas teret. Biztosítson sokféle mozgáshoz eszközöket, és azokat a gyermekek számára jól átláthatóan helyezze el.

Az óvodapedagógus biztosítson minden nap szabad levegőn való mozgást a gyermekeknek, ami az agy megfelelő oxigén ellátása miatt is nélkülözhetetlen. Az udvaron a sok, mozgásos játéklehetőség kialakítása rendkívül fontos. A különböző mászóakák, mászásra, kúszásra, csúszásra, egyensúlyozásra, függésre adnak lehetőséget.

A gyermekek biztonsága érdekében, a környezet kialakításánál a balesetvédelem szempontjaira figyeljünk, ismertesse meg az óvodapedagógus a gyermekekkel az eszközök használatát és határozott feladatmegosztással, felelősséggel figyeljen minden felnőtt a gyermekekre.

Az óvodapedagógus ne korlátozza a gyermekek mozgását az udvaron, de alakítsa ki a szokást, hogy egymás tevékenységét tartsák tiszteletben és vigyázzanak egymás testi épségére.

A gyermekek mozgásigénye különböző. Az óvodapedagógus teremtsen meg a lehetőségét, hogy a nagyobb mozgásigényű gyermekek hosszabb ideig tartózkodhassanak az udvaron, szervezzen számukra sokféle futó, fogó játékot.

A gyermekek a kötetlen, szabad mozgás során sok, mozgásos élményt szereznek, ami mozgáskedvüket növeli.

A szervezett mozgásos tevékenységekkel a gyermekek mozgásfejlődésének elősegítését az óvodapedagógus heti mozgásprogram készítése során tervezi. Ezt a gyermekek ismeretében, a feltételekhez igazodva állítja össze.

A Szivárvány Óvodában minden csoport heti két alkalommal vesz részt szervezett mozgásos tevékenységen, testnevelésen a tornaszobában, jó idő esetén az udvaron. A Százszorszép Tagóvodában és a Zöld Liget Tagóvodában a mozgásos tevékenységet a csoportszobában tudjuk szervezni, és jó idő esetén az udvaron.

Az eszközfeltétel a mozgásfejlődés szempontjából meghatározóan fontos, hisz az eszközök mozgásra ösztönzik a gyermeket, és sokféle különböző nehézségű mozgásra adnak lehetőséget. Az óvodapedagógus ismerje az eszköz adta mozgáslehetőségeket, annak fejlesztő hatásait.

A Szivárvány óvodában rendszeresen alkalmazzák a Mozgáskotta módszereit, eszközeit.

Az óvodapedagógus a gyermekek fejlettségéhez igazodó mozgásprogram összeállításával, tudatos feltétel alakításával segíti a gyermekek mozgásfejlődését és testi képességeinek alakulását. Az óvodapedagógus a gyermekek egyéni fejlődési ütemét tartsa tiszteletben, a gyermekeket engedje egyéni módon reagálni, szabadon mozogni szervezett testnevelés alkalmával is. A sok mozgás eredményeként alakul a gyermekek mozgáspontossága, automatizáltsági foka, mozgásbiztonsága. Testi képességei, kitartása, szókincse, szociális képességei fejlődnek.

A felnőttek összehangoltan segítsék az eszközök használatát, s az egymással kapcsolatos szokások kialakítását. Megosztva segítsenek a gyermekeknek, tekintsék át a sokféle mozgáslehetőséget.

Mindennapos testnevelést minden csoportban naponta 5-10 perces időtartammal szervezünk. A mindennapos testnevelés anyagát elsősorban mozgásos játékok adják, kiegészülve egy-egy gimnasztikai gyakorlattal. Az örömmel és jó hangulatban végzett játékok jó lehetőséget nyújtanak társas kapcsolatok alakításához. A játékok, térformák felidézésével a vizuális, verbális memória fejlesztésére, valamint a szókincs gyarapítására nyílik lehetőség. A mozgást jó idő esetén az udvaron, más esetben a csoportszobában végezzük. A hely sajátosságai befolyásolják a tervezhető mozgásokat, játékokat.

A gyermekekkel rendszeresen kirándulunk, túrázunk. A friss levegő, a mozgás, kedvezően hat fejlődésükre.

Módszertani alapelveink:

- ✓ Szaknyelvet használunk.
- ✓ Egyszerű, érthető utasításokat alkalmazunk.
- ✓ A bemutatás minta értékű legyen.
- ✓ Ügyelünk a tapintatos hibajavításra.
- ✓ Minden gyermeket támogatunk, hogy saját képességei szerint mozogjon.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ Szeretnek mozogni, örömmel, aktívan vesznek részt mozgásos játékokban.
- ✓ Mozgásuk biztonságos, kitartó.
- ✓ Feladatok kivitelezését pontosan végzik.
- ✓ Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- ✓ Különböző szabály- és versenyjátékok során betartják a szabályokat.
- ✓ Különböző eszközökkel képesek a mozgások elvégzésére.
- ✓ Legyenek képesek sor- és köralakításra.

SNI gyermekek fejlesztése:

A mozgás az idegrendszer érését, fejlődését, sérülésének a korrekcióját segíti elő. A mozgás, hatással van a szociális képességek fejlődésére azzal, hogy saját testének és mozgásos képességeinek megismerésével fejlődik a gyermek én tudata.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ A kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása.
- ✓ A gyermekek életkorának megfelelő mozgásos játéklehetőségek összeállítása.

- ✓ A szülők tájékoztatása az óvodán kívüli sportolási lehetőségekről.

9.7. Munka jellegű tevékenységek

A munka, a gyermek mindennapi tevékenységének része, mely az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat, mely nem csak a gyermekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetét formálja, átalakítja. Megerősítést nyer a munka jellegű tevékenység nevelőértéke. A fejlesztés csak és kizárólag a gyermek örömteli, örömmel vállalt tevékenységén belül valósul meg.

A tevékenység kapcsán a gyermekeknek felgyorsul a szocializációjuk, fejlődik társas kapcsolatuk, felelősségérzetük, toleranciájuk.

Célunk:

- ✓ a munkában vállalt önkéntesség és a közösség érdekében végzett tevékenység örömeinek megtapasztalása.
- ✓ a munkavégzéshez szükséges attitűdök, készségek, képességek, erkölcsi tulajdonságok, kompetenciák fejlődésének elősegítése.

Feladatunk:

- ✓ a sokféle munka jellegű tevékenység feltételeinek biztosítása.
- ✓ a kommunikációs helyzetek kihasználásával a nyelvhasználat segítése. A munkavégzés során használt alapvető eszközök, cselekvések elnevezésének megismertetése a nemzetiség nyelvén is.

A sokféle munka jellegű tevékenység feltételeinek biztosításával tovább bővülnek a gyermekek tevékenységi lehetőségei. A munka óvodáskorban nem különül el élesen a játéktól. A munka jellegű tevékenység legyen a gyermekek mindennapjainak része, természetesen jelenjen meg az óvodai életben.

Az óvodapedagógus teremtse meg a feltételeket a gyermekek igényeiből, játéktevékenységéből fakadó illetve a dajka munkájához kapcsolódó munka jellegű tevékenységekhez.

A gyermekek életkori sajátosságai alapján az önkiszolgáló munka kapja a legnagyobb teret az óvodában. A testápolással, az étkezéssel, az öltözködéssel, a környezet rendezésével kapcsolatban a gyermekek rendszeresen végeznek tevékenységeket.

A 3-4 évesek még segítséget igényelnek, a nagyobbak már önállóan tevékenykednek. Az óvodapedagógus gondolja át pontosan az önkiszolgáló munkához szükséges feltételeket (eszközök, elhelyezésük, használatuk, munkafázisok, folyamat, hely, egyéni idő, felnőtt minta, segítség). Az eszközök rendszeres biztosítása a dajka feladata.

Az önkiszolgálásnál a felnőttek adjanak mintát az eszközök használatával, a munkafolyamat megvalósításával kapcsolatban. A gyermekek igény szerinti segítése, a türelem, a kellemes légkör, a csoportos helyzetek oldása, az önkéntesség, a hibázás lehetősége hozzájárul, hogy a gyermekek örömmel és természetesen végezzék, ezeket a tevékenységeket. Minden gyermeknek legyen lehetősége egyéni tempójának megfelelően tevékenykedni, az egyéni, differenciált segítség a felnőttek jó együttműködésével valósulhat meg.

Az óvodapedagógus ösztönözzé a gyermekeket az önálló tevékenységvégzésre (pl.: étkezésnél – terítés, töltés, merítés, étkezés után az eszközök elrendezése).

Az önállóság iránti igény korai jelentkezését hagyja kibontakozni az óvodapedagógus, segítse a gyermeket egyénileg, hogy sikeresen próbálkozhasson a tevékenykedéssel.

A reggeli és az uzsonna folyamatosan történik.

A 3-4 éveseknek, a gyermekek választásának megfelelően a dajka készíti el az ételt. A gyermekek egyéni igényeik szerint próbálkozhassanak pl: kenéssel, töltéssel.

A nagyobbak már sokféle eszközt használnak, tevékenységeik széleskörűek (kés-vágás, kenés, mézcsurgató, merítés, keverés, töltés).

Az óvodapedagógus ösztönözzé a gyermekeket, hogy önálló tevékenységükhöz és játék, kézimunka tevékenységhez kapcsolódó előkészítő és a befejezés utáni elrendező munkát is minél önállóbban végezzék.

A közösségért végzett munka is megjelenik, elsősorban az 5-6-7 éveseknél. Ezeknél a tevékenységeknél az önkéntesség biztosítása hozzájárul, hogy a gyermekek szívesen végezzék.

Közösségért végzett munka lehetőségei: étkezés előtt a közösen használt eszközök elhelyezése az asztalon (kancsó, szalvéta), étkezés után ezek elrakása, asztaltörlés, söprés, feltörlés, ünnepek alkalmával terítés.

A naposi munka elsősorban az ékezéshez kapcsolódó tevékenységek elvégzését jelenti.

A falatkakészítést (Szivárvány óvodában és a Zöld Liget Tagóvodában) a dajka segítségével végzik naponta a gyermekek a többi tevékenységgel párhuzamosan. A tevékenységben néhány aktuálisan érdeklődő gyermek vesz részt, ők készítenek valamilyen könnyű ételt a többiek számára.

A falatka készítés tevékenységi lehetőségei: zöldségfélék, gyümölcsök darabolása, apró szendvics készítése (vágás, kenés), saláta készítés (darabolás, keverés, ízesítés). A nagyok a tevékenység után elmosás az eszközöket majd megkínálják társaikat.

Ünnepi alkalmakhoz kapcsolódva hasonló feltételekkel, szülők bevonásával szervezzen az óvodapedagógus egyszerű sütés-főzést (pl.: karácsony előtt mézeskalács sütés).

A tevékenységek során a gyermekek környezetükről szerzett ismeretei bővülnek, fejlődik ízlelésük, szaglásuk, finommozgásuk, mennyiségi viszonyokat fedeznek fel. Legyen lehetősége a gyermeknek alkalmanként a dajka munkájához kapcsolódva a következő tevékenységekre: portörlés, eszközök lemosása, ceruzahegyezés, szalvétavágás, söprés, falevél gereblyezés, homokásás, hólapátolás. Alkalmanként a gyermekeknek adjon lehetőséget az óvodapedagógus a növények és az állatok gondozására.

Az óvodapedagógus biztosítsa a munka jellegű tevékenységekhez a megfelelő gyermek méretű eszközöket és azokat úgy helyezze el, hogy a gyermekek önállóan is elő tudják venni. A gyermekek a tevékenység közben megtanulják a munkaeszközök használatát, a munkafolyamatokat, fejlődik együttműködésük, feladattudatuk.

Az óvodapedagógus adjon alkalmi megbízatásokat már a 3-4 éves gyermekeknek is.

A vegyes életkorú csoportokban figyeljen az óvodapedagógus, hogy a nagyobb gyermekek számára ne váljon terhessé a kisebbek segítése.

Módszertani alapelvek:

- ✓ A munka óvodáskor végéig játékos keretek között maradjon.
- ✓ Segítőkész óvónői magatartást biztosítunk.
- ✓ Egymás és a felnőttek munkájának megbecsülésére neveljük a gyermekeket.
- ✓ A reális önértékelés kialakulását segítjük.
- ✓ Feladattudatukat és feladattartásukat erősítjük.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ A saját igényük kielégítésével kapcsolatos és a játékukhoz kapcsolódó munkajellegű tevékenységeket természetesen végzik.
- ✓ Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi. Megbecsülik mások munkáját, a közös tevékenység alatt tudnak egymáshoz alkalmazkodni, pozitív viszony alakul ki bennük a munkához.
- ✓ Az alkalmi megbízatásokat örömmel, felelősséggel, megfelelő önbizalommal és kitartással végzik.
- ✓ Felelősséggel vesznek részt a növények, állatok gondozásában.
- ✓ Kialakul a környezet rendjének, megtartásának, megóvásának, gondozásának igénye.
- ✓ Örömmel végeznek minden olyan munkát, ahol önállóan, igényesen tevékenykedhetnek.
- ✓ Német nyelven egyszerű utasításokat megértene, és egyszerű mondatokat használnak.

SNI gyermekek fejlesztése:

Az óvoda feladata, hogy minden SNI gyermek megtalálja a kedvére való elfoglaltságot. A szabadon választható, közös tevékenységekbe való bevonás, kiemelt jelentőségű, fejlesztő hatású. Lehetőséget kell teremteni számukra, hogy ugyanúgy részt vehessenek a munkajellegű tevékenységben, mint ép társaik, ezzel is növelve önbecsülésüket.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✓ A munkavégzés feltételeinek biztosítása (idő, hely, eszköz, légkör).
- ✓ A gyermekek önkéntesen, önállóan, örömmel, képességeik szerint végezhesék a személyükkel kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a közösség érdekében végzett munkatevékenységet.
- ✓ A munkavégzéshez szükséges szokások kialakítása, eszközhasználat, munkafogások megismertetése.
- ✓ Saját és mások munkájának elismerésére, megbecsülésére nevelés.
- ✓ A közösségért végzett munkák vállalásánál jelenjen meg a helyes önértékelés és önbizalom.
- ✓ A munkavégzésben a szülők közreműködésének, aktív részvételének ösztönzése (például növény-, állatgondozásba betekintés, gyűjtőmunka, környezetvédelmi napok).

9.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A tanulás tevékenységekben valósul meg. A tanulás folyamatos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.

A tanulás legfőbb színtere a játék és a változatos, sokféle tevékenység, amelynek széleskörű lehetőségét biztosítjuk óvodáinkban. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, hanem az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg. A gyermeket a tanulásban természetes kíváncsisága, érdeklődése motiválja, tevékenységi vágya ösztönzi a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz. Felhasználja már meglévő ismereteit, kreatív megoldásokat keres, így a gyermek önmagához képest fejlődik.

A gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. A tevékenységekben integrálódik a képességfejlesztés, rendeződnek a műveltségterületek, ismeretek.

Célunk:

- ✓ az óvodás gyermek kompetenciájának fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.
- ✓ a helyes önértékelés kialakítása
- ✓ a tevékenységekben megvalósuló tanulás során a német nyelv használata.

Feladatunk:

- ✓ olyan tanulási környezet megteremtése, amely inspirálja a gyermeket a tanulási tevékenységek választására: érdelembe ágyazottság, új, felhívó, váratlan ingerek alkalmazása. („Itt mindig történik valami!”)
- ✓ a vonzó és motiváló játéktevékenységek szervezése a tanulási folyamat kibontakozására a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan.
- ✓ a változatos játéktémák, a korszerű módszerek, a differenciálásra is alkalmas eszközök alkalmazása.
- ✓ a nemzetiségi csoportban, német nyelven a gyermekcsoport élményeinek, tapasztalatainak folyamatos, komplex módon való feldolgozása.

Módszertani alapelveink:

- ✓ A tanulás játékos jellegét erősítjük az egyéni fejlődési ütem figyelembe vételével.
- ✓ A tanulási helyzetekben is érvényesítjük a fokozatosság, az élményszerűség és a komplexitás elvét.
- ✓ Sokoldalúan cselekedtetjük, tevékenykedtetünk.
- ✓ A tanulóhoz való pozitív viszonyt alakítunk ki.
- ✓ Probléma szituációkat teremtünk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

A belső érés, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként a gyermekek többségében az óvodáskor végére megteremtődnek az iskola kezdés belső pszichikus feltételei.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki, szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

- ✓ A **testileg** egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képest.
- ✓ A **lelkileg** egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálódásnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
  - elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- ✓ Az óvodáskor végére **szociálisan** is éretté válnak a gyermekek az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek, kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtten és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A tanulást az alábbi tevékenységek során biztosítjuk:

- ✓ Az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulással, szokások alakításával,
- ✓ A spontán, játékos tapasztalatszerzéssel,
- ✓ A játékos, cselekvésen alapuló tanulással,
- ✓ A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzéssel,
- ✓ Célzott tapasztalatszerzéssel, megfigyeléssel, felfedezéssel, élményszerzéssel
- ✓ Gyakorlati problémamegoldással.

SNI gyermekek fejlesztése:

A tanulási képesség fejlesztése leginkább a kognitív képességek fejlesztése által segíthető.

Kiemelt jelentőségű a már elsajátított ismeretek, jártasságok, készségek állandó gyakorlása, illetve az új ismeretekbe való beépítése. Legfontosabb, hogy megismerje önmagát, kialakuljon reális énképe testsémája, eligazodjon saját testén, térben, síkban. Észlelése pontosabbá váljon, keresztcsoportnak jól működjenek. A gondolkodás fejlesztésében fontos, a megkülönböztetés, az általánosítás folyamatának segítése, a cselekvésben végrehajtott műveletek gyakorlása, szemléletes gondolkodás elsajátítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✓ A személyesség biztosítása, sokszínű játéktevékenységgel és együttjátszással, együttes tevékenységgel.
- ✓ Utánozható mintával, pozitív megerősítéssel segítse elő (dicséret, buzdítás) a gyermek önállóságát, kezdeményezőképességét, a belső érdeklődés kibontakozását, az elmélyült figyelem kialakítását, a kívánt viselkedési forma elsajátítását.
- ✓ A tanulás irányítása során személyre szabott, pozitív értékeléssel segítjük a gyermekek személyiségének kibontakozását.
- ✓ Segítőképző magatartás.

9.9. A német nemzetiségi kétnyelvű nevelés

Kétnyelvű német nemzetiségi nevelés a Százszorszép Tagóvoda egy gyermekcsoportjában valósul meg. A nevelés mindkét nyelv fejlesztését szolgálja.

Az óvodai élet tevékenységei során, az óvodai mindennapokban a német nyelv használata érvényesül.

A német nemzetiségi óvodai csoportunkban a nevelés 10 napos ciklusokból áll, 5 napon német nemzetiségi nyelven, 5 napon, magyar nyelven folyik a nevelés. A magyar

napokon is alkalmazzuk a német mondatmodelleket a gondozási feladatoknál, az étkezésnél, az udvariassági formák használatakor. Az óvodapedagógusok minden helyzet, szituáció kihasználásával törekszenek a német nyelv megismertetésére, gyakoroltatására.

Célunk:

- ✓ a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak megfelelően a hazai németiség nyelvének és kultúrájának megismerése, elsajátítása, a kulturális hagyományok megőrzése,
- ✓ az óvodás kor végére a német nyelv mindennapi életben történő, rendszeres alkalmazásával, használatával a gyermekek képessé váljanak a német nemzetiségi nyelv, iskolai tanulására.

Feladatunk:

- ✓ az anyanyelvi környezet, az utánzásra alapuló nyelvelsajátítás biztosítása a gyermekek számára. Élményszerű kommunikációs helyzetek biztosítása.
- ✓ a nemzetiségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományok, szokások ápolása, a nemzetiségi identitástudat kialakítása, fejlesztése,
- ✓ pozitív érzelmi viszony kialakítása a német nyelvhez.

Elvárások a német nemzetiségi óvodai nevelést végző óvodapedagógussal szemben:

- ✓ A nemzetiségi óvodapedagógus ismerje a kisebbség kultúráját, hagyományait, szokásait.
- ✓ Az óvodapedagógus olyan óvodai környezetet alakítsa ki, melyben megjelennek a kisebbség kultúráját, életmódját, szokásait, hagyományait közvetítő tárgyak, jelképek. Ezeknek nagy szerepük van a kultúrkinés továbbadásában.
- ✓ Nevelőmunkájában használja fel a német nemzetiségi gyerekirodalmi és zenei anyagot.

Egészséges életmód kialakítása:

A csoportban fontos az óvónői modellnyújtás a különböző tevékenységekben.

A programban leírt tevékenységek, és a gyermekek gondozása német nyelven folyik.

Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés:

A német nemzetiségi nevelés specialitásaiból adódóan a közös szokások, hagyományok kialakítása, megélése erősítik a csoporton belüli összetartozást, a német kisebbséghez való pozitív érzelmi kötődést. A közös készülődések, ünneplések a gyermek kommunikációs és szocializációs képességeit egyaránt nagymértékben fejlesztik.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása:

A játékos tanulás a kétnyelvű csoportban hasonló a többi csoportban folyó tevékenységhez. Az ismeretszerzés folyamata több érzékszervre hatóan játékos tevékenységekre épül.

A német nyelvű hetet mindig megelőzi a magyar nyelvű hét, illetve a témakörök magyar feldolgozása.

Az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek egyéni fejlődési sajátosságait, fejlődésük egyéni tempóját és ezek ismeretében tervezze meg a nap folyamán felkínált tevékenységeket, játékokat.

Az óvodapedagógus mintaszerű nyelvtudása, beszéde és artikulációja biztosítja a gyermekek számára a nyelv alapjainak elsajátítását.

Az óvodai élet tevékenységformái

Játék

Az óvodapedagógus törekedjenek arra, hogy a gyermekek játékeszközei között megtalálhatóak legyenek az olyan tájjellegű tárgyak, amelyeket játéukban felhasználhatnak. (pl. baba sváb viseletben, bölcső, rongybaba, lovacska stb.)

Ismertesse meg őket a szabadban játszható német nemzetiségi szabály- és dalos játékokkal.

Bábjátékaiba aktívan vonja be a gyermekeket, a bábok motiválják, bátorítsák őket egykettő szavas válaszadásra.

Az óvodapedagógus használja ki a játékban rejlő lehetőségeket. Játékos helyzetekbe integrálja a nyelvi készségeket fejlesztő játékokat is. (hangzók ejtése, hangutánzások). Ezeket a folyamatokat mindig bábokkal, képekkel, kis jelmezek adásával tegye élményszerűvé a gyermekek számára.

Verselés, mesélés:

A kétnyelvű csoportban az óvodába lépéskor jellemző a német nyelvi ismeretek teljes hiánya. Az óvodapedagógus feladata az artikulációs bázis erősítése, a szókincsbővítés, a majdani mondatalkotó készség alapjainak kialakítása. A mese és a vers elengedhetetlen a kultúra átörökítéséhez, ezért a mindennapi munkában felhasználja a nemzetiségi és a német nép irodalmi alkotásait.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc:

A zene és a tánc átszővi a német nemzetiségi csoport mindennapjait. Évente több alkalommal veszünk részt városi, óvodai rendezvényeken német tánccal.

Az óvodapedagógus megismerteti a gyermekeket a német dalok és táncok sajátos ritmus és dallamvilágával. A gyerekdalok, gyermektáncok, a dalos játékok, a közös éneklés és a mozgás öröme segítségünkre vannak a hagyományok megismerésében, megszerettetésében.

A német népzenei tánc- és mozgáskultúra megismertetésére és megszerettetésére használja fel a hang- és videó kazettára felvett gyűjteményüket.

Élő zenével (tangóharmonika) is legyen módja megismerkedni a gyermekeknek.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka:

Az óvodai életet végigkíséri a barkácsolás, illetve az ábrázolási tevékenységek sokszínű alkalmazása. Az óvodapedagógus manuális tevékenysége közben teremtsen olyan kommunikációs helyzeteket, amelyekben német nyelvi megnyilvánulásokra motiválja a gyermekeket. Ez lehetőséget teremt a szókincsbővítésre, új eszközök közös elkészítésére. A csoportban az óvodapedagógus a gyermekeket a német nemzetiség sajátos szín és formavilágával ismertesse meg.

Külső világ tevékeny megismerése:

Játékszerek, óvodai eszközök, testrészek, ruhadarabok, zöldségek, gyümölcsök, állatok, színek, közlekedési eszközök, évszakok, napszakok, bemutatkozás stb. témakörökkel kapcsolatos kifejezéseket, szavakat tanulnak a gyermekek az óvodai évek alatt.

Kártyákkal, képekkel, rajzokkal, bábokkal, a Goethe Institut által készített speciális oktatócsomaggal dolgozunk, hogy minél szemléletesebb legyen az elsajátítandó anyag. Az óvodapedagógus segítse a csoportban a tapasztaláson, élménynyújtáson keresztül az alapszókincs elsajátítását, az egyszerű kérdésekre 1-2 szavas válaszadást.

Teremtsen lehetőséget a természethez kapcsolódó hagyományörző tevékenységekkel a német nyelv gyakorlása. Alakítson ki érzelmi kötődést a tárgyi emlékekhez (viselet, népi eszközök, szöttesek).

Mozgás:

Az óvodapedagógus a csoportokban a mozgásos tevékenységek közben az utánzó mozgásokat kapcsolják össze verbalitással, a mindennapos testnevelés során a játékos, utánzó megnevezések mellett használják az alapkifejezéseket német nyelven.

Munka jellegű tevékenységek:

Az óvodapedagógus ismertesse meg a munka jellegű tevékenységekhez kapcsolódó német nyelvű kifejezésekkel a gyermekeket. A gyermekek fokozatosan sajátítják el és alkalmazzák a munkafolyamatokhoz kapcsolódó kifejezéseket, megértik a kéréseket, annak megfelelően cselekednek, reagálnak.

Német nemzetiségi hagyományok, ünnepek:

Az óvodában az ünnepek nagy része nyilvános, azaz a szülők aktív együttműködésére is számíthatunk az előkészületek során. Ünnepeink hangulata felszabadult, a gyermekekkel, szülőkkel együtt eltöltött közös tevékenység.

Ezeken a jeles napokon együttléteink alkalmával igyekszünk a hagyományok ápolása és tisztelete révén a családokban is szemléletváltást előidézni.

A régi szép hagyományok és szokások újraélesztésével a múlt értékeinek megbecsülésével nemzetiségi hovatartozásukat erősítjük.

A fejlődés várható jellemzője óvodáskor végére:

- ✓ A gyermekekben pozitív érzelmi viszony alakul ki a németiség kultúrája iránt.
- ✓ Az óvodai német nyelvű szituációkban tud tájékozódni.
- ✓ Ismeri, tiszteli, megbecsüli a német kisebbségi szokások, hagyományok és a tárgyi kultúra értékeit.
- ✓ Német nyelvi szókincse és kifejező készsége képessé teszi rövid válaszadásra.
- ✓ Étkezés, öltözködés, tisztálkodás során megfelelően alkalmazza a mondatmodelleket.
- ✓ 15-20 német mondókát, verset és dalos játékot tud.
- ✓ Az óvodáskor végére felkészültté válik a német nemzetiségi nyelv, iskolai tanulására.

10. Inkluzív nevelés

Intézményünkben befogadó óvodai környezetet és egyenlő hozzáférés lehetőségét alakítjuk ki, ahol megvalósul a gyermekek együttnevelése. Óvodáink és a bölcsőde nyitott, elfogadó, szeretetteljes, élményeket nyújtó környezet, ahol szabadon, játékosan, játékba ágyazott tevékenységeken keresztül fejlődnek gyermekeink. Fokozottan figyelünk az esélyegyenlőség elvének érvényesülésére a különböző hátrányok felzárkóztatására-fejlesztésére változatos tevékenységek ajánlásával.

Befogadó intézményként a szülőkkel, szakemberekkel együttműködve, biztonságos környezetben együtt neveljük a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeket.

A pedagógiai környezet személyi és tárgyi feltételeinek biztosításával, törekszünk a képesség szerinti differenciálásra, a kompetenciák erősítésére. Pedagógiai munkánkban figyelembe vesszük a hátrányos gyermekek szociális és kulturális háttérbeli, képességbeli és tanulási szükségletekben megnyilvánuló különbözőségeiket.

10.1. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése

10.1.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelése

Minden gyermek egyedi, aki egyéni nevelési-oktatási szükségletekkel rendelkezik. Azonban vannak olyan gyermekek, akiknek speciális nevelési-oktatási szükségleteik vannak, ezeket a gyermekeket nevezzük különleges bánásmódot igénylő gyerekeknek.

10.1.1.1. *A sajátos nevelési igényű gyermek és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek fejlesztése, nevelése*

Sajátos nevelési igényű az gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral küzd. A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése rendszeres együttműködést kíván elsősorban az óvodapedagógus és a gyógypedagógus, valamint a pedagógiai asszisztens, a dajka között.

A gyermek haladását folyamatosan nyomon követjük, fejlesztését összehangoltan, minden területre kiterjedően végezzük, különös hangsúlyt fektetve az problémás területekre.

Fokozottan figyelünk arra, hogy az inkluzív nevelési formában csoportonként maximálisan két olyan kisgyermek legyen, aki 2-3 főnek számít.

Célunk:

- ✓ az integrált nevelés és gyógypedagógus által végzett egyénre szabott fejlesztés keretében a hátrányok csökkentése.

- ✓ a sajátos nevelési igényű gyermekek intenzív megsegítése, differenciált beiskoláztatása, esélyegyenlőség biztosítása.
- ✓ az elvárások igazítása a gyermek fejlődésének üteméhez.
- ✓ a számukra megfelelő területeken történő fejlesztés megvalósítása.
- ✓ a közösségbe való beilleszkedésének az elősegítése a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés során.

Feladatunk:

- ✓ a speciális fejlesztő tevékenységek beépítése az óvodai nevelőmunkába
- ✓ az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés fejlesztése
- ✓ optimális környezet kialakítása, a szükséges személyi és tárgyi feltételek, és segédeszközök biztosítása a tagóvodákban.
- ✓ speciális segédeszközök elfogadtatása, használatuk megtanítása, óvása
- ✓ az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát segítők tájékoztatása a sajátos nevelési szükségleteiről, felkészítése a gyermekek befogadása előtt.
- ✓ a szülők megfelelő tájékoztatása, rendszeres együttműködés a családdal.

Intézményünk az integrált nevelés keretében szükség esetén biztosítja a többi gyermekkel együtt nevelhető:

- ✓ *testi fogyatékos*: A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszerv rendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció
- ✓ *érzékszervi fogyatékos*:
  - *látásfogyatékos*: látási analizátor különböző károsító okok következtében fellépő sérülése, amely a vizuális tapasztalatszerzést teljesen vagy részlegesen megakadályozza
  - *hallásfogyatékos*: hallási analizátor különböző károsító okok következtében fellépő sérülése, amely a beszéd normális fejlődését megakadályozza vagy hátrányosan befolyásolja.
  - *beszéd fogyatékos*: olyan – ép fizikai hallással bíró – gyermekek, fiatalok és felnőttek, akiknél a beszédfejlődés (verbális és grafikus) menete nem indul meg, kórosan késik, vagy valamely területen hibásan működik
- ✓ *tanulási, beilleszkedési, magatartási zavarok*: megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével küzdő sajátos nevelési igényű gyermek
- ✓ *autista, autisztikus gyermek*: a társas viselkedés, a kommunikációs és sajátos gondolkodási képességek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg.
- ✓ *enyhén értelmi fogyatékos gyermek*: az értelmi fogyatékosok egyik alcsoportja. Az enyhén értelmi fogyatékosok személyiségfejlődési zavara, akadályozottsága az idegrendszer enyhe, különféle eredetű, örökölt vagy korai életkorban szerzett sérülésével és/vagy funkciózavarával függ össze.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✓ Nevelő és oktató munkája során gondoskodik a gyermek személyiségének fejlődéséről, figyelembe veszi a gyermek egyéni képességeit, adottságait, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét.
- ✓ A különleges bánásmódot igénylő gyermekeknek egyéni segítséget ad, szükség szerint együttműködik a gyógypedagógussal vagy a nevelést, oktatást segítő más szakemberekkel.
- ✓ Segíti a gyermek erkölcsi fejlődésének, a közösségi együttműködés magatartási szabályainak elsajátítását és törekszik azok betartatására.
- ✓ A gyermekek önkiszolgálásra, önálló tanulásra ösztönzése, szoktatása.
- ✓ Egymás szeretetére és tiszteletére, a családi élet értékeinek megismerésére nevelés.
- ✓ A szülőt rendszeresen tájékoztatja a gyermek fejlődéséről.

Az integrációt elősegítő pedagógiai tevékenységek

A fejlesztés kiemelt területei:

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésének feladatai:

- ✓ Meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés.
- ✓ Spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél.
- ✓ Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.
- ✓ A fejlesztés az óvodai élet minden területén jelentkezik.

Látásfogyatékos gyermek fejlesztésének feladatai:

- ✓ A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.
- ✓ Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.
- ✓ Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségeire.

Területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.

Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése

- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

A halmozottan fogyatékos látássérült gyermekek esetében a látás hiányán vagy különböző mértékű csökkenésén kívül még más, testi, érzékszervi vagy értelmi sérülés is nehezíti a fejlesztés lehetőségét, amely döntően a látássérültek pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival történik. Az eredményességet a döntően egyéni vagy kiscsoportos szervezés biztosítja. Ez gyógypedagógiai óvodai ellátásban valósulhat meg. Abban az esetben, amikor az enyhébb látási sérülésekhez enyhébb fogyatékoságok csatlakoznak, akkor az integrált óvodai nevelés is lehet eredményes.

Hallásfogyatékos gyermek fejlesztésének feladatai:

- ✓ Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókincset, szájról olvasási készséget. Törekedni kell a beszédérthetőségének kialakítására.
- ✓ Hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése
- ✓ A beszédértés a szókincsfejlesztés.
- ✓ Auditív, hallást segítő készülékek, technikai segítő eszközök biztosítása.
- ✓ A gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció szituatív alkalmazása.
- ✓ Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.
- ✓ Környezete igyekezzen a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

A halmozottan fogyatékos hallássérült gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékoság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét. A velük való foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

Beszédfogyatékos gyermek fejlesztésének feladatai:

- ✓ Beszédfogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.
- ✓ A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító intenzív, komplex nevelési környezetben valósulhat meg.

- ✓ Kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában
- ✓ Sokoldalú prevenciós fejlesztés – a kinezteziás, a hallási, a látási és a beszédmozgási benyomások egymást erősítve fejlődnek.
- ✓ Az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyük lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.

Azoknál a beszéd fogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszéd fogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek fejlesztésének feladata

- ✓ A viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek segítése, fejlesztése szükség esetén a korai elemi készségek kialakítása (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás).
- ✓ Kommunikációs, szociális és kognitív rehabilitációs terápia, a természetes élethelyzetek teremtése, megélése
- ✓ Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember jelenléte szükséges.

Testi fogyatékos gyermek fejlesztésének feladatai:

- ✓ Óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja, az óvodai nevelés valamennyi területén.
- ✓ Mozgásfejlesztés- megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel. A mozgásfejlesztésben hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata kialakításának is.
- ✓ Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése- önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés.
- ✓ Játéktevékenység- a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására. Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.
- ✓ Nyelvi fejlesztés, szókincsfejlesztés, gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködésre.

- ✓ Éneklés, zenei nevelés- artikulációs és légzésgyakorlatok, kiemelt tevékenysége az éneklés, (pl. elősegíti a test ellazulását, társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést)
- ✓ Rajzolás, kézügyesség fejlesztése-, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.
- ✓ A tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

A halmozottan sérült mozgáskorlátozott gyermek esetében a mozgáskorlátozottságon kívül még más – érzékszervi, beszéd- vagy értelmi sérülés – is nehezíti a fejlesztés lehetőségét. Fejlesztésük döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek egyénre szabott kombinációival történik.

10.1.1.2. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek nevelése

A tanulási, magatartási beilleszkedési nehézséggel küzdő gyermekek problémájának felismerése a pedagógus kezében van, az ő dolga, a cselekedetek, a jellemzők pontos megfigyelése. Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottnan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. Ha a gyermek, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult.

A fejlesztő foglalkoztatás az óvodai nevelés keretében valósul meg, a szakértői vélemény alapján egyéni, mikrocsoportos foglalkoztatás keretében.

A fejlesztő foglalkozások szervezésének szempontjai:

- ✓ egyéni vagy mikrocsoportos foglalkoztatás a gyermekek képességének, motiváltságának ismeretében.
- ✓ játékos, kreatív tevékenységekkel, nyugodt, ingerszegény környezetben.
- ✓ a foglalkozások időpontja és helye tekintetében rendszeres.

A fejlesztésben minden óvodapedagógus részt vesz, de a fejlesztőpedagógusok tevékenysége kiemelt jelentőséggel bír.

Célunk:

- ✓ egyénre szabott fejlesztés keretében a hátrányok csökkentése.
- ✓ az elvárások igazítása a gyermek fejlődésének üteméhez.
- ✓ a számukra megfelelő területeken történő fejlesztés megvalósítása.
- ✓ a közösségbe való beilleszkedésének az elősegítése a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés során.

Feladatunk:

- ✓ a természetes élethelyzetek kihasználása a fejlesztésre, egyénileg a gyermek szükségleteihez alkalmazkodó módon.
- ✓ társas kapcsolatainak, magatartásszabályozásának, együttműködésének, közösségbe való beilleszkedésének segítése.
- ✓ személyiségfejlődésében a zavart előidéző okok felderítése
- ✓ a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása.
- ✓ a teljesítménykudarcokra épülő másodlagos zavarok kialakulása.
- ✓ az erősségek és a gyengeségek feltérképezése, intenzív fejlesztése, megerősítése.
- ✓ a szocializáció elősegítése,

10.1.1.3. A kiemelten tehetséges gyermek fejlesztése, nevelése

A „tehetség ígéretek” gondozása egyre inkább a mindennapok részévé válik és magában hordozza a tehetség azonosításának állandó lehetőségét. Az óvodában még nem lehet egyértelműen meghatározni a tehetséget, de már ebben az időszakban is vannak olyan jelek, melyek arra utalhatnak, hogy a gyermek képességei valamely területen lehetnek kiemelkedőek. Óvodás korban jellemzően a zenei, a matematikai, a képzőművészeti és bizonyos mozgásbeli tehetség mutatkozhat meg.

A mindennapi tehetséggondozás a „tehetségígéretek” egész személyiségének komplex fejlesztésére irányuló óvodapedagógiai folyamat. Csoportjainkban a tehetséggondozás napi szinten jelen van a különböző tevékenységek, kezdeményezések keretein belül. Tehetséggondozó tevékenységünk során a gazdagítás/dúsítás módszerét alkalmazzuk. Hangsúlyt fektetünk a gyermekek pszichikus képességeinek fejlesztésére, így az érzékelésre, az észlelésre, a figyelemre, az emlékezetre, a gondolkodásra, mert ezek az általános intellektuális képességek alapozzák meg a speciális képességeket.

A tehetségazonosítás elvei

- ✓ Pozitív beállítódással, minden gyermekben keresni kell a tehetség csíráit.
- ✓ Az egyenlő hozzáférés, az esélyegyenlőség biztosítása a sajátos nevelési igényű és a hátrányos helyzetű gyerekek számára.
- ✓ A tehetség korai felismerése és fejlesztése kiemelt feladata az óvodának.
- ✓ A játék és a tevékenységek széles körében való gyermek megfigyelés során a gyermek személyiségéről sokféle információt szerezhetünk.
- ✓ A gyermek megismerése, folyamatos megfigyelésével valósulhat meg.
- ✓ Az óvodapedagógusok rendszeres önképzés és továbbképzés, valamint szükség szerinti tanácsadói segítséggel képesek a tehetség felismerésére.
- ✓ A tehetségazonosítás folyamatos legyen, hiszen a gyerek kibontakozása, fejlődése és megismerése is folyamatos.
- ✓ A tehetségazonosítás rendszerének elemzésére, értékelésére és fejlesztésére szükség van.
- ✓ A családdal való jó együttműködés segíti a tehetség felismerését.

A tehetséggondozás folyama

A tehetségigéreték felfedezése: A tehetséges gyermekek felfedezése az óvodapedagógus feladata, ő javasolja a tehetségműhelyben való bekapcsolódását.

A tehetségigéreték beválogatása: A javasolt gyermekek közül, a tehetségműhely vezető óvodapedagógus az általa kidolgozott tehetségmérő rendszer alapján válogatja be a gyerekeket a műhelybe.

A szülőkkel történő egyeztetés, hozzájárulás beszerzése: A gyermekek kiválasztása után a szülőkkel egyeztetünk a gyermek tehetségműhelybe történő bevonásáról, a program működéséről.

A tehetségek gondozása: A tehetségműhelyekben kidolgozott program szerint folyik a gyermekek személyiségfejlődésének segítése. A gyermek fejlődését folyamatosan figyelemmel kíséri a műhely vezetője és együttműködik az óvodapedagógusokkal, a szülőkkel. A műhelyek kis létszámú, vegyes életkorú csoportokkal működnek.

Célunk:

- ✓ a „tehetségigéreték” számára biztosítani az óvodai nevelés során a számukra megfelelő egyéni fejlesztést.

Feladatunk:

- ✓ a támogató környezet megteremtése, amelyben a „tehetségigéreték” minél korábban felfedezhetők, és kiemelkedő képességeik továbbfejlesztése megvalósul a csoporton belül.
- ✓ a kiegyensúlyozott, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése.
- ✓ a „tehetségigéreték” erős oldalának fejlesztése, tehetségével összefüggő gyenge területeinek erősítése.
- ✓ a differenciálás eszközzel a tehetség fejlesztésének segítése.
- ✓ gazdagító műhelyfoglalkozások működtetése, melyek a „tehetségigéreték” speciális érdeklődésére építenek.
- ✓ A szülők folyamatos tájékoztatása, megnyerése a közös célok hatékony elérése érdekében.

Módszertani alapelveink:

- ✓ Biztosítjuk a témák sokoldalú megközelítését.
- ✓ Többféle megoldásra törekszünk.
- ✓ Csak annyi segítséget adunk amennyi feltétlenül szükséges.
- ✓ Differenciált feladatadásra törekszünk.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✓ A gyermek folyamatos megfigyelése és figyelemmel kísérése, a tehetségre utaló általános és speciális személyiségjegyek alapján.
- ✓ A gyermekek, a szülők és a dolgozók körében a „másság” elfogadtatása.
- ✓ Konzultáció a szülőkkel, a gyermek átlagon felüli adottságairól, a kreativitásának fejlődéséről és a tehetséggondozás eredményéről.

10.1.2. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

Az olyan családban nevelkedő gyermek, aki valamilyen okból hátrányt szenved, és/vagy szegény családból kerül ki, öt - hat éves korra elmarad azokhoz a társakhoz

képeket, akik kedvezőbb helyzetből érkeznek. Ez a lemaradás több területen is jelentkezik, így érzelmi, szociális területen, de az értelmi fejlődésük is elmaradást mutat. Tudatos pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja.

Óvodai fejlesztésünk alapja, hogy a gyermekek számára mérséklődjön a szociális hátrányok miatti társadalmi egyenlőtlenség. Biztosítjuk az egyenlő bánásmód elvének érvényesülését, az esélyteremtést, a hátrányok kompenzálását. A társas kapcsolatok kialakítása, az érdeklődés felkeltése és fenntartása a tevékenységek, az ismeretszerzés iránt, elősegítik az egyéni fejlődést, a képességek, a készségek kialakulását, majd fejlődését. A szokások és szabályok kialakítása, a rendszeresség nagymértékben hozzájárul a gyermekek érzelmi stabilizációjához, egymás iránti toleranciájukhoz, egymás elfogadásához.

Célunk:

- ✓ az óvoda körzetében lévő valamennyi, 3 éves hátrányos helyzetű gyermek beóvodázása,
- ✓ a hatékony óvodai nevelő-fejlesztő munkával az iskolaérettség kritériumainak elérése, hogy egyenlő eséllyel várják az iskolakezdést,

Feladatunk:

- a differenciált egyéni és mikrocsoporthoz fejlesztés,
- ✓ az esélyegyenlőség növelése, a hátrányok csökkentése,
- ✓ a problémák, az okok, a hátrányos helyzet okozta tünetek felismerése, szükség esetén szakember bevonásával,
- ✓ az együttműködő partneri kapcsolat kiépítése a szülői házzal, gyermekjóléti és családsegítő szolgálatokkal, szakmai- és szakszolgálatokkal, általános iskolákkal,
- ✓ Az iskolába való átmenet segítése.

Módszertani alapelveink:

- ✓ Biztosítjuk a témák sokoldalú megközelítését.
- ✓ Többféle megoldásra törekszünk.
- ✓ Csak annyi segítséget adunk amennyi feltétlenül szükséges.
- ✓ Differenciált feladatadásra törekszünk.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✓ A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodába járásának elősegítése, támogatása.
- ✓ A gyermekek megismerése, megfigyelése, aktuális neveltségi és fejlettségi szintjük felmérése, a szociális-, családi körülmények feltárása.
- ✓ Befogadó légkör, jó kapcsolat kialakítása a gyermekkel.
- ✓ Korszerű pedagógiai módszerek alkalmazása (a gyermek kezdeményezéseire épülő módszerek, differenciálás, zene, drámajátékok).
- ✓ A szülővel való együttműködő kapcsolatok kialakítása, a szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése érdekében.

11. Óvodai ünnepek, hagyományok

Óvodáink a sajátosságaiknak megfelelően alakítják közös ünnepeiket és hagyományaikat. A közös tevékenység a gyermek fejlődésének serkentője. A közös készülődés az ünnepre való érzelmi ráhangolódást segíti.

Az ünnepek jelentősége:

- ✓ A közösségi nevelés segítése,
- ✓ A hagyományok ápolása,
- ✓ A szűkebb és tágabb környezethez, a szülőföldhöz való kötődés alakítása,
- ✓ A család-óvoda kapcsolatának erősítése (közös programok a szülőkkel).

A gyermekek személyiségfejlődésében fontosnak tartjuk az ünnepek, megemlékezések szervezését. Ezek az események szervesen illeszkednek a tervezett nevelési folyamatokba, melyeket a szülők közreműködésével, segítségével, részvételével készítünk elő, illetve bonyolítunk le. Ünnepeinket az aktuális előkészületek jellemzik, érzelmi, hangulati ráhangolódással, ajándékkészítéssel, az óvoda dekorációjának elkészítésével. A jeles napok eseményeinek feldolgozását az óvodapedagógusok tervezik éves terveikben a csoport érdeklődésének és egyéb lehetőségek figyelembe vételével.

Az óvoda hagyományai, ünnepei, rendezvényei színesítik a gyermekek óvodai mindennapjait, lehetőséget adnak a néphagyományok megismertetésére. Szervezésük lehet óvoda illetve csoport szintű.

A népi hagyományokra épülő ünnepi szokások megismerése, megőrzése, megalapozza és erősíti a gyermekekben, a szűkebb és tágabb környezetünkhöz való pozitív viszonyt, az érzelmi kötődést, a hazaszeretet. Erősödik identitástudatuk, alakulnak erkölcsi tulajdonságaik. Az óvodapedagógus ismerje a néphagyományokat, közvetítéséhez használja fel a népi mondókákat, játékokat, az énekes, ügyességi játékokat, a dramatikus játékokat, a kézműves tevékenységeket.

Az ünnep jó hangulatú együttlét legyen, a gyermekek számára vonzó programokkal. Minden legyen „más”, mint a hétköznapokban, a külsőségek és a tartalom harmonikusan kapcsolódjanak össze. Az ünnepi programot színesítheti: az óvodapedagógusok bábozása, dramatizálása, éneklése, élő- hangszeres zene, tánc, gyermekmunkák kiállítása, játékos sportprogram szülőkkel.

Óvodáink, a gyermekek sajátosságainak megfelelő tevékenységek szervezésével, megemlékeznek nemzeti ünnepeinkről is.

Minden óvodai csoportunkban hagyomány a gyerekek születésnapjának megünneplése, ami elmélyíti egymás megismerését, erősíti a társas kötődéseket, kapcsolatokat.

A Százszorszép Tagóvoda dolgozói a néphagyományőrzést, a népi kultúra ápolását, továbbörökítését kiemelt feladatnak tekintik. Az óvoda természetes közege a hagyományőrzésnek, a hagyományápolás az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves része. A gyermekekkel fel kell fedeztetni a népi kultúra szépségét és sokoldalúságát. Lényeges, hogy ötvözni tudjuk a népi kultúrát a mai világ jellemzőivel, ezáltal azok továbbélése folytatódhat a következő generációk számára.

Célunk:

- ✓ a hagyományok ünnepek megismerése, közös élményszerzés, identitástudat megalapozása.
- ✓ hazánk és a német nemzetiségi kultúrkincs megismertetése, ápolása,
- ✓ nevelő munkánk hatékonyságának növelése.

Feladatunk:

- ✓ az ünnepek és hagyományok értékeinek megőrzése, méltó ünneplésének megszervezése.
- ✓ Nemzetiségi hagyományok, ünnepek felelevenítése a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítása.

Óvodáink hagyományos ünnepei		
Dombóvári Szivárvány Óvoda	Dombóvári Szivárvány Óvoda Százszorszép Tagóvodája	Dombóvári Szivárvány Óvoda Zöld Liget Tagóvodája
- Nagycsoportosok hete, napja - Márton nap - Mikulás - Advent - Karácsony - Farsang a szülőkkel együtt - Húsvét - Majális - Anyák napi köszöntő - Évzáró és nagycsoportosok búcsúztatása - Gyermek hét – Gyermeknap - Gyermekmunka kiállítás	- Kukoricafosztás, csuhézás, - Márton nap - Német Nemzetiségi Hét - Adventi templomi hangverseny - Mikulás - Farsang - Húsvét - Népi Gyermekjáték és Néptánc Fesztivál - Ovihét - Gyermekhét - Pünkösöd - Évzáró és nagycsoportosok búcsúztatása	-Márton nap - Mikulás - Advent - Karácsony - Farsang - Tél kergető (kiszézés) - Húsvét - Majális - Anyák napi köszöntő - Évzáró és nagycsoportosok búcsúztatása - Gyermek hét

A fejlődés várható eredményei óvodáskor végére:

- ✓ A gyerekek aktívan részt vesznek a készülődésekben.
- ✓ Örülnek az ünnepeknek.
- ✓ Az ismert énekes játékok, körjátékok, versek-mesék, mondókák önálló előadása mindkét nyelven.
- ✓ Kialakul az ünnepekhez szükséges megfelelő magatartásforma.

12. Az óvoda kapcsolatrendszere

Óvodánk kiterjedt kapcsolatrendszeren keresztül kötődik a településhez, a szülőkhöz, a civil szervezetekhez, a nemzetiségi önkormányzathoz. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés.

Intézményünk kapcsolatot tart azokkal az szervezetekkel, amelyek az óvodai/ a bölcsődei élet során és utána meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében.

A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez, a gyermekek mindenek felett álló érdekeinek szem előtt tartásával. A kapcsolat alakításában az óvoda a kezdeményező.

Célunk:

- ✓ a közvetlen és közvetett partnerek igényeinek feltérképezése elvárásaiknak megfelelő működés.

Feladatunk:

- ✓ a folyamatos kapcsolattartás, információ csere,
- ✓ a jó munkakapcsolat kialakítása, és fenntartása a gyermekek érdekeit szem előtt tartva.

12.1. Kapcsolat a szülői házzal

A szülői ház a legmeghatározóbb nevelési színtér a gyermek életében: itt tanulja meg a kapcsolati mintákat, az alapvető szerepeket, viselkedési mintákat. Itt alakul ki a gyermek személyisége, mely későbbi életére hatással van. A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, melynek feladatait megosztják az intézményekkel, velünk, pedagógusokkal. Az együttnevelés célja, egy olyan kapcsolatrendszer kialakítása, amelyben egyaránt jól érzi magát a gyermek, a szülő és a pedagógus. Mindehhez derűs, családias, nyugodt, érzelmi biztonságot, nyújtó légkört megteremtése szükséges.

Óvodánk nyitott a szülők előtt. A családi értékeket erősítve, kiegészítve készítjük fel az iskolába indulásra, a társadalomba való beilleszkedésre a gyerekeket. Fontosnak tartjuk a személyes kapcsolat kialakítását minden szülővel, valamint a gyermekek egyénre szabott beszoktatásának, fejlődésének biztosítását.

A gyermekek óvodai fejlődéséről való rendszeres és hiteles tájékoztatással hozzásegítjük a szülőket a gyermek reális megismeréséhez, értékeinek felfedezéséhez. Szükség esetén alkalmazzuk a családközpontú beavatkozást, felhívjuk a szülők figyelmét saját jogaikra, kötelességeikre.

A család és az óvoda közötti jó kapcsolat kialakításában az óvodapedagógus személyiségének, nyitottságának, jó kapcsolatteremtő képességének nagy szerepe van.

Kedvezően befolyásolja a kapcsolat alakulását az óvodapedagógus-gyerek viszony pozitív alakulása, az óvodapedagógus hitelessége, szakértelme.

A kapcsolattartás formái:

A szülő már a gyermek óvoda kezdése előtt, az *ovinapokon*, benyomást szerezhet az óvodáról, megismeri az óvoda házirendjét.

A *befogadásnál* figyelembe vesszük, a szülők igényeit lehetőséget biztosítunk az „anyás” beszoktatásra. A gyermek, érzelmileg nagyobb biztonságban érzi magát, a szülőtől való „leválás” kevésbé viseli meg, előbb elfogadja az új környezetet. Segítségét nyújtunk a szülőknek az elszakadás miatti érzelmi feszültség feloldásában a gyermek számára testi és érzelmi biztonságot nyújtó csoportlégkört biztosítunk.

A mindennapi találkozások lehetőséget adnak a szülőknek, hogy rövid információ cserére által tájékozódjon a gyermekével történt eseményekről, valamint módja van az óvodapedagógusnak, hogy a gyermekkel, a családban történt fontosabb eseményekről tudomást szerezzen.

Családlátogatáskor az óvodapedagógus megismeri a gyermek közvetlen környezetét, tájékozódik a család nevelési elveiről, szokásairól és a felmerülő problémák megbeszélésére is van lehetőség

A családot csak meghívásra vagy szükség esetén látogatjuk meg. A látogatásakor lehetőleg mindkét szülő legyen jelen.

A szülői értekezleteken tájékoztatjuk a szülőket, az óvodát és a csoportot érintő fontosabb témákról, programokról, problémákról. Arra törekszünk, hogy ne egyoldalú tájékoztatás, előadás legyen, hanem oldott hangulatú beszélgetés. Teremtsem lehetőséget az óvodapedagógus, a szülők véleményének, javaslatainak meghallgatására.

A fogadóórákon egy előre egyeztetett időpontban tájékozódhatnak a szülők gyermekük fejlődéséről. Ilyenkor tájékoztatást adunk óvodás gyermekük fejlettségének aktuális szintjéről, a fejlesztési lehetőségekről, meghatározhatjuk a további együttnevelés feladatait.

A közös családi óvodai programokon lehetőség nyílik a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére. A közös programok nem csak az ünnepeket tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt megszervezett kirándulásokat, sportprogramokat, kulturális eseményeket. A családdal való közös programokon a gyermek igényei szerint az óvodai életben a szülő jelenlétét biztosítjuk. A közös élmények biztosításával erősítjük az óvodai kötődést, mely a résztvevők tekintetében csoportonként változhat.

A nyílt napokon a szülők betekinhetnek óvodánk életébe, a hétköznapjainkba, közvetlenül megismerhetik óvodai életünk szokás- és szabályrendszerét. Beiratkozás előtt, az Ovinytogatón, az érdeklődő szülőknek és gyermekeiknek lehetőségük van bepillantást nyerni óvodai csoportjaink életébe.

A játszóház, az óvodai mindennapokba való betekintés mellett a játék fontosságának hangsúlyozása, játékörtelemek megismertetése a szülőkkel.

Intézményünkben *Szülői Közösség* működik. Tagjait a szülők választják. Működési rendjét és éves munkatervét a szülők önállóan határozzák meg. A Szülői Közösség időközönként megbeszéléseket tart az óvoda életét, a szülőket érintő, és érdeklődésre számot tartó témák megbeszélésére, megvitatására. Megvalósítja a szülők közötti információcserét.

Intézményünk nyitott, munkánk megismertetésére törekszünk, aminek egyik eszköze *honlapunk*. A jól szerkesztett, tartalmas óvodai falújságok, valamint a *nyitott és zárt facebook csoportok* működtetése is segítik a szülők tájékoztatását, hozzájárulnak az óvodai élet, a nevelési elvek és gyakorlat megismertetéséhez.

12.2. Kapcsolat a bölcsődével

Az óvoda - bölcsőde kapcsolat az intézményi kereten belül szorossá vált. A gyerekek zökkenőmentes óvodai beilleszkedése biztosított.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ látogatások, bölcsődés gyerekek meghívása,
- ✓ közös szakmai napok, belső továbbképzések, munkacsoportokban együttműködés, „gyermek átadó” esetmegbeszélések,
- ✓ egymásra épülő nevelési programok, gyermekek fejlődését követő rendszer.

12.3. Kapcsolat az általános iskolákkal

Az iskola és az óvoda kapcsolatában az elsődleges cél a gyermek számára az iskolakezdés, az átmenet zökkenőmentessé tétele, megkönnyítése. Intézményünk a város minden iskolájával, jó kapcsolat kialakítására törekszik.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ egymás ünnepein, rendezvényein való részvétel,
- ✓ kölcsönös látogatások, hospitálások, szakmai beszélgetések egymás munkájának megismerése céljából,
- ✓ szakmai rendezvények, továbbképzések, programok látogatása,
- ✓ iskolás gyerekek meghívása ünnepi alkalmakkor,
- ✓ nagycsoportos gyermekekkel iskolai programokon való részvétel,

12.4. Kapcsolat a szakmai társszervezetekkel

Rendszeres és folyamatos kapcsolatot tartunk fenn az intézményekkel.

A *Pedagógiai Szakszolgálattal* való együttműködés fontos a gyermekek fejlesztése érdekében. Szervezett szakmai tájékoztatók, felmérések, kölcsönös segítségnyújtás jellemzi kapcsolatunkat. Az eredményes munka érdekében, mindkét fél, a gyermeki jogok tiszteletben tartása mellett, korrekt tájékoztatást nyújt. A szakszolgálat pedagógusai rendszeresen járnak intézményünkbe és bekapcsolódnak a gyermekek egyéni fejlesztésébe.

A *Tanulási képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság* véleménye szükséges a sajátos nevelési igényű gyermekek megítélésében és az iskolaérettség megállapításában.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ vizsgálatok szervezése,
- ✓ szakszerű tájékoztatás,
- ✓ a vizsgálati eredménytől függően rendszeresen fejlesztő foglalkozások szervezése.

A *Pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények* segítik az óvodavezető és az óvodapedagógusok munkáját. A Pedagógiai Oktatási Központtal eredményes és rendszeres az együttműködésünk.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ továbbképzéseken, rendezvényeken való részvétel.

12.5. Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal

Kapcsolatunk a szociális segítségnyújtással kapcsolatos feladatok ellátására irányul.

Céljaink az azonnali intézkedés a gyermeket, családot ért probléma megoldására irányulnak.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése,
- ✓ a szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés (rendszeres információ csere, látogatások, esetmegbeszélések),
- ✓ szakmai programokon kölcsönös részvétel,
- ✓ jelzőrendszer működtetése.

12.6. Kapcsolat a gyermekek egészségügyi ellátását segítő szervezetekkel

Az intézmény gyermekorvosaival, védőnőivel, fogorvosaival való kapcsolat célja az egészséges életmód szemléletének erősítése, a prevenció, valamint a korai problémák kiszűrése.

A gyermekorvos tavasszal szűrővizsgálatot végez a gyógytestnevelés szükségességének megállapítására.

A védőnő segíti a gyermekek szociális helyzetének felmérését, tőle kapunk információt a várható gyermeklétszám alakulásáról.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ a gyermekek egészségi állapotát figyelemmel kísérik, egészségügyi szűréseket, vizsgálatokat végeznek,
- ✓ alkalmanként esetmegbeszéléseken, tájékoztató előadásokon részt veszünk,
- ✓ konzultációkat, szükség esetén közös családlátogatásokat szervezünk,
- ✓ egészségügyi tanácsadások – megelőzés, prevenció - a gyermek egészséges életmódra nevelése és a gondozási problémák felismerésében, felvilágosító előadások szervezésében.

12.7. Kapcsolat a közművelődési intézményekkel:

Az óvoda és a közművelődési intézmények együttműködése, kitér a tapasztalatok, élmények körét. A lehetőségek, kínálatok közül úgy válogatunk, hogy az elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megvalósítását.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ bekapcsolódunk, és részt veszünk a különböző rendezvényeiken és szervezett gyermekprogramjaikon.

12.8. Kapcsolat a fenntartóval

A fenntartóval való kapcsolat elsődleges célja az intézmény zavartalan, törvényes és költséghatékony működésének biztosítása. Kapcsolatunk részben hivatalos, részben támogató, segítő jellegű, problémáink megoldását az együttműködés jellemzi.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ folyamatos kapcsolatban vagyunk a fenntartóval, időközönként személyesen részt veszünk értekezleteken, megbeszéléseken, tanács üléseken, illetve írásbeli beszámolókkal, tájékoztatásokkal informáljuk egymást a munkánk állapotáról, eredményességéről.

- ✓ napi kapcsolatban vagyunk az Integrált Szolgáltató Szakmai Szervezettel, egyeztetjük feladatainkat a munkánk eredményessége érdekében.

12.9. Kapcsolat az Integrált Önkormányzati Szolgáltató Szervezettel

Az Integrált Önkormányzati Szolgáltató Szervezet az intézmény gazdasági szervezete, akikkel az együttműködésünk jó és rendszeres.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ gazdasági, pénzügyi ügyviteli feladatok ellátása,
- ✓ karbantartás szervezése,
- ✓ étkeztetés biztosítása.

12.10. Kapcsolat a Civil szervezetekkel és a Dombóvári Német Nemzetiségi Önkormányzattal

Céljaink elérése érdekében a támogató szervezetekkel folyamatos kapcsolattartást kell fenntartani, így a város civil szervezeteivel, hagyományőrző csoportjaival, valamint a nemzetiségi önkormányzat képviselőivel.

A nemzetiséghez tartozó gyermekeket nevelő csoport óvodapedagógusai kapcsolatot tartanak a település más nemzetiségi nevelést folytató intézmények alkalmazottaival is.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ bekapcsolódunk, és rendszeresen részt veszünk rendezvényeiken,
- ✓ közös programok megvalósítása.

13. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az óvodáskorúak neveléséért felelősség terheli az óvodát, az óvoda alkalmazottait. A gyermekek joga, hogy az oktatási–nevelési intézményben, biztonságban és egészséges környezetben neveljék és oktassák. A rászoruló gyermekek gondozásához, neveléséhez és a társadalmi beilleszkedéshez komplex, célzott, differenciált ellátást kell biztosítani.

Óvodáink egyik fontos feladatának tartja a szülői házzal való szoros kapcsolat kialakítását. A szociális segítségnyújtás tovább erősíti a családok működőképességét. A vegyes életkorú csoportok működése erősíti a bizalmat, a kapcsolatot a szülői ház és az óvoda között. Az esélyteremtés egyik lehetősége a játszóházi programok, a közös kirándulások, a szülőkkel történő megbeszélések, másik lehetőség az egyéni fejlesztés munkatársak és megfelelő szakemberek bevonásával.

A kedvezőtlen szociokulturális környezetben élő gyermekek sok odafigyelést igényelnek, ezért fontos a családdal való folyamatos kapcsolattartás.

Célunk:

- ✓ az intézményen belüli szegregációmentesség, és az egyenlő bánásmód elvének érvényesítése.
- ✓ minden gyermeket eljuttatni fejlődésének azon optimális fokára, mely által képes lesz egyéni készségeinek és képességeinek megfelelően az iskola megkezdésére.

- ✓ a HH/HHH gyermekek egyenlő elosztásával biztosítani intézményi- és csoport szinten a szegregációmentességet.

Feladatunk:

- ✓ óvodánk mindennapi életéről információk, benyomások közvetítése gyermekek és szüleik számára egyaránt,
- ✓ a gyermek, a szülő és az óvodapedagógusok együttműködésének erősítése.
- ✓ a differenciált egyéni fejlesztés,
- ✓ közös szokás- és szabályrendszer kialakítása.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell:

- ✓ az intézményben biztosított szolgáltatások igénybevétele során,
- ✓ a gyermeki jogok gyakorlása során,
- ✓ a felzárkóztatás, egyéni fejlesztés vagy tehetséggondozás biztosítása során,
- ✓ a gyermekcsoportban történő elhelyezéskor,
- ✓ a hittanfoglalkozáson való részvétel biztosításával.

Várható eredmények:

- ✓ A HH és HHH gyermekek teljes körű beóvodáztatása megtörténik.
- ✓ Csökken az igazolatlan hiányzások száma.
- ✓ Csökken a HHH gyermekek körében az SNI minősítés.
- ✓ A HHH gyermekek megfelelő időben, normál tantervű iskolában kezdenek meg tanulmányaikat.

14. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógia tevékenységek

Az érvényes gyermekvédelmi törvény azon az elven alapszik, hogy a gyermek nevelésére elsősorban a családja jogosult és köteles, és ehhez kell az államnak és az önkormányzatnak – valamint ezek intézményeinek – segítséget nyújtani. Az intézményben dolgozó minden pedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése.

Programunkban kiemelt feladatként jelenik meg az egyéni sorsokkal való törődés, a család gondozás, a gyermeki jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartása.

A gyermekvédelmi feladatok ellátására nagy hangsúlyt helyezünk, a gyermekvédelmi munka valamennyi óvodapedagógus feladata. A gyermekvédelmi feladatok koordinálását megbízott gyermekvédelmi felelős látja el a tagintézményekben.

Az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő munkatársak felé elvárás a tolerancia, a nyitottság, az elfogadó, segítő attitűd, a nyugodt, szeretetteljes légkör biztosítása. Az óvodapedagógusnak nevelőmunkája során figyelembe kell vennie a gyermekek egyéni igényeit, fejlődési ütemét, szocio-kulturális háttérét. A gyermeket segítenie kell tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetének csökkentésében. Biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

Célunk:

- ✓ óvodásaink testi és lelki védelmének biztosítása a családi és az óvodai életben egyaránt.
- ✓ a gyermek, szülők és dolgozók körében a „másság” elfogadtatása.
- ✓ a gyermeki jogok, mint alapérték érvényesítése.
- ✓ az esélyegyenlőség megvalósítása.

Feladatunk:

- ✓ az esélyegyenlőtlenség csökkentése mellett a befogadó környezet megteremtésével a kialakult előítéletek lebontása.
- ✓ a másság elfogadása, a tolerancia és empátia fejlesztése.
- ✓ a gyermekek megismerése, fejlettségi állapotának felmérése, hiányosságok, elmaradások feltárása, fejlesztése, szükség esetén szakemberek bevonása.
- ✓ a hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülésének elősegítése, óvodai hiányzások csökkentése.
- ✓ a család szociokulturális hátterének megismerése.
- ✓ az évenként tájékozódás a családok helyzetéről: a családi környezetről, a családi nevelés légköréről, a család egészségügyi helyzetéről, a család lakáskörülményeiről.
- ✓ a gyerekek sajátos szükségleteinek kielégítése a differenciálás sokszínű, adekvát alkalmazásával.
- ✓ rendszeres kapcsolattartás a szülőkkel, a családsegítő szolgálattal, a gyermekek fejlődését segítő szakemberekkel, szervezetekkel.

Intézményvezető gyermekvédelmi feladatai:

- ✓ törvényi előírások betartása, betartatása.
- ✓ óvó-védő intézkedések megszervezése.
- ✓ gyermekvédelmi munka összehangolása, gyermekvédelmi felelős munkájának ellenőrzése.
- ✓ a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek beóvodázásának, óvodai hiányzásainak figyelemmel kísérése.
- ✓ a gyermekekkel kapcsolatos adatok, intézkedések, eredmények nyilvántartása, vezetése.

Gyermekvédelmi felelős feladatai:

- ✓ az adott év gyermekvédelmi feladatainak megtervezése.
- ✓ a hátrányos, a halmozottan hátrányos helyzetű és a veszélyeztetett gyermekek felmérése, nyilvántartás vezetése a felsorolt gyermekekről.
- ✓ kapcsolattartás a családsegítő és gyermekjóléti szolgálattal.
- ✓ a családokkal kapcsolatos intézkedések feljegyzése.
- ✓ szükség szerint családlátogatásokat végez az óvodapedagógusokkal.
- ✓ részvétel a gyermekjóléti szolgálat által kezdeményezett esetmegbeszélésen.
- ✓ információnyújtás az óvodai faliújságon keresztül, az egészségügyi, és a szociális ellátórendszer intézményeinek elérhetőségéről.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✓ gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása, a gyermekek esetében tapasztalt problémák feltárása, esetleges kezelése.
- ✓ az új óvodások befogadásának, zökkenőmentes beilleszkedésének elősegítése.
- ✓ a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába járásának erősítése.
- ✓ folyamatos kapcsolattartás, segítségadás a szülőknek.
- ✓ a szükséges családlátogatások elvégzése, indokolt esetben környezettanulmány készítése.

Várható eredmények:

- ✓ Érvényesülnek a gyermeki jogok.
- ✓ A szociálisan hátrányos helyzetű, illetve veszélyeztetett gyermekek felzárkóztatása, tehetségfejlesztése, gondozása megvalósul.
- ✓ Egymást segítő kapcsolat alakul ki a rászoruló családok és az óvoda között.
- ✓ Csökken az esélyegyenlőtlenség.

Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel

Gyermekvédelmi munkánk hatékonyságának növelése érdekében, együttműködünk az alábbi szervezetekkel:

- ✓ Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat
- ✓ Védőnői hálózat
- ✓ Pedagógiai szakszolgálat, EGYMI
- ✓ Civil szervezetek

Célunk, hogy e szervezetekkel való együttműködésünk eredményeképpen az esélyegyenlőségi pedagógiai célok megvalósuljanak. Közös munkánk, erőfeszítésünk járuljon hozzá a családok és a gyermekek hátrányainak csökkentéséhez és életesélyük növeléséhez.

15. Érvényességi rendelkezések

A Pedagógiai Program érvényességi ideje: 2017 - 2021

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

- ✓ Nevelőtestületi javaslat
- ✓ Partneri igények változása
- ✓ Törvényi változás

Programmódosítást javasolhat:

- ✓ Az intézmény vezetője
- ✓ A nevelőtestület
- ✓ A Közalkalmazotti Tanács

Programmódosítás előterjesztésének módja: írásbeli előterjesztés az intézmény vezetőségének.

A program nyilvánosságát biztosítja az intézményi honlapon történő megjelentetése. Nyomatott formában minden feladatellátási helyen megtalálható.

1. sz. függelék:

A pedagógiai program végrehajtásához szükséges eszközök, felszerelés

20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 2. melléklete:

Jegyzék a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről

V. A nevelőmunkát segítő játékok és egyéb eszközök

Megnevezés	Előírt mennyiség	Jogszabályi előírásnak való megfelelés		
		Szivárvány	Százszorszép	Zöld Liget
1. Játékok, játékeszközök (mennyiség eszköz fajtánként)				
Különféle játékformák (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás) eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő	megfelelő	megfelelő
Mozgáskultúrát, mozgásfejlesztő segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	megfelelő	megfelelő	megfelelő
Ének, zene, énekes játékok eszközei	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	megfelelő	megfelelő	megfelelő
Az anyanyelv fejlesztésének a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő	megfelelő	megfelelő
Értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő	megfelelő	megfelelő
Ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	megfelelő	megfelelő	megfelelő
A természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését segítő eszközök, anyagok	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	megfelelő	megfelelő	megfelelő
Munkajellegű tevékenységek eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő	megfelelő	megfelelő
2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök				
Televízió	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	megfelelő	megfelelő	megfelelő
Magnetofon/CD lejátszó/hangfalak	három csoportonként 1	megfelelő	megfelelő	megfelelő
Diavetítő vagy projektor	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	megfelelő	megfelelő	megfelelő
Vetítővászon	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	megfelelő	megfelelő	megfelelő
Hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	megfelelő	megfelelő	megfelelő
Hangszer (gyermekeknek)	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő	megfelelő	megfelelő
Egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő	megfelelő	megfelelő
Projektor vagy írásvetítő	1	megfelelő	megfelelő	megfelelő

A rendeletben *előírtak közül több helyiség hiányzik a Százszorszép Tagóvodában és a Zöld Liget Tagóvodában.*

A rendeletben szereplő *gyerekenkénti tisztálkodási és egyéb felszerelést a szülők biztosítják.*

MELLÉKLETEK:

1. számú melléklet: A Százszorszép Tagóvoda nemzetiségi programja
Unsere kindergarteneigene Konzeption
2. számú melléklet: Tündérvilla Bölcsőde nevelési-gondozási
programja

Legitimációs záradék

Az intézmény OM azonosítója: 202289	Módosítást készítette: ..... Teufelné Glaub Ágnes <i>intézményvezető</i>
Az érvényességet igazoló aláírások	
Nevelőtestületi elfogadás határozatszám: ..... <i>Nevelőtestület nevében</i>	Szak alkalmazotti elfogadás határozatszám: ..... <i>Szak alkalmazotti közösség nevében</i>
Szülői Közösség nevében elfogadja: ..... <i>Szülői Közösség nevében</i>	
Fenntartói jóváhagyás határozatszám: ..... <i>A fenntartó képviselőjében</i> Ph.	
Intézményvezetői jóváhagyás határozatszám: ..... <i>Intézményvezető aláírása</i> Ph.	
A dokumentum jellege: Nyilvános Megtalálható: irattár, weblap, KIR	
Hatályos: 2017. szeptember 29.	Érvényes: A kihirdetés napjától visszavonásig

ZÁRADÉK

NYILATKOZAT

A Szivárvány Óvoda és Bölcsőde Dombóvár (székhely) nevelőtestülete határozatképes ülésén készült jegyzőkönyvben szereplő elfogadó határozata alapján 2017. év szeptember hó 29. napján a Pedagógiai Programot elfogadta.

Az elfogadás tényét a nevelőtestület képviselői az alábbiakban hitelesítő aláírásukkal tanúsítják.

Kelt: Dombóvár, 2017. év szeptember hó 29. napján

.....
nevelőtestület képviselője

.....
nevelőtestület képviselője

Kelt: Dombóvár, 2017. év szeptember hó 29. napján

.....
intézményvezető

Ph.

NYILATKOZAT

A Dombóvári Szivárvány Óvoda Százszorszép Tagóvodájának nevelőtestülete határozatképes ülésén készült jegyzőkönyvben szereplő elfogadó határozata alapján 2017. év szeptember hó 29. napján a Pedagógiai Programot elfogadta. Az elfogadás tényét a nevelőtestület képviselői az alábbiakban hitelesítő aláírásukkal tanúsítják.

Kelt: Dombóvár, 2017. év szeptember hó 29. napján

.....
nevelőtestület képviselője

.....
nevelőtestület képviselője

Kelt: Dombóvár, 2017. év szeptember hó 29. napján

.....
intézményvezető

Ph.

NYILATKOZAT

A Dombóvári Szivárvány Óvoda Zöld Liget Tagóvodájának nevelőtestülete határozatképes ülésén készült jegyzőkönyvben szereplő elfogadó határozata alapján 2017. év szeptember hó 29. napján a Pedagógiai Programot elfogadta. Az elfogadás tényét a nevelőtestület képviselői az alábbiakban hitelesítő aláírásukkal tanúsítják.

Kelt: Dombóvár, 2017. év szeptember hó 29. napján

.....
nevelőtestület képviselője

.....
nevelőtestület képviselője

Kelt: Dombóvár, 2017. év szeptember hó 29. napján

.....
intézményvezető

Ph.

NYILATKOZAT

A Szivárvány Óvoda és Bölcsőde Dombóvár szak alkalmazotti közössége határozatképes ülésén készült jegyzőkönyvben szereplő elfogadó határozata alapján 2017. év szeptember hó 29. napján a Pedagógiai Programot elfogadta.
Az elfogadás tényét a szak alkalmazotti közösség képviselői az alábbiakban hitelesítő aláírásukkal tanúsítják.

Kelt: Dombóvár, 2017. év szeptember hó 29. napján

.....
szak alkalmazotti közösség képviselője

.....
szak alkalmazotti közössége képviselője

Kelt: Dombóvár, 2017. év szeptember hó 29. napján

.....
intézményvezető

Ph.

NYILATKOZAT

A Szülői Közösség, a Szivárvány Óvoda és Bölcsőde Dombóvár Pedagógiai Programjának elfogadásához magasabb jogszabályban meghatározott kérdések rendelkezéséhez a véleményezési jogát korlátozás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidő biztosításával gyakorolta.

A dokumentummal kapcsolatban ellenvetést nem fogalmazott meg.

Kelt: Dombóvár, 2017. év szeptember hó 29. napján

.....

A Szülői Közösség elnöke

NYILATKOZAT

A Közalkalmazotti Tanács a Szivárvány Óvoda és Bölcsőde Dombóvár Pedagógiai Programjának elfogadásához magasabb jogszabályban meghatározott kérdések rendelkezéséhez általános véleményezési jogát korlátozás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidő biztosításával gyakorolta.

A dokumentummal kapcsolatban ellenvetést nem fogalmazott meg.

Kelt: Dombóvár, 2017. év szeptember hó 29. napján

.....
A Közalkalmazotti Tanács megbízásából

A Négy színvörös Pedagógiai Program tartalmát megismertem, azt tudomásul vettem és elfogadom:

1. Berklné Farkas Edit.....
2. Braun Fruzsina.....
3. Engert Miklósné.....
4. Göblyösné Végh Anita.....
5. Halvaksz Ildikó.....
6. Harnalné Kürti Erika.....
7. Heisz Ildikó.....
8. Jankóné Leibing Rita.....
9. Kéri Bernadett.....
10. Kissné Spengler Judit.....
11. Kollár Attiláné.....
12. Kovácsné Kollár Ágnes.....
13. Lovas Mihályné.....
14. Papp Ildikó.....
15. Pető Mária.....
16. Regenyeyiné Péntes Krisztina.....
17. Rettegi Lászlóné.....
18. Somogyi Zoltán Imréné.....
19. Szekeresné Hodnik Boglárka.....
20. Takács Bernadett.....
21. Tamás Szilárdné.....

A Négyszínvirág Pedagógiai Program tartalmát megismertem, azt tudomásul vettem és elfogadom:

1. Almacht Alexandra.....
2. Baloghné Simon Rózsa.....
3. Bárányné Buzássy Judit.....
4. Bazsonyi Dóra .....
5. Csósz Lászlóné.....
6. Habuczkiné Horváth Tünde.....
7. Kissné Bugyi Vivien .....
8. Kreb Imréné.....
9. Miklós Edit .....
10. Molnár Diána.....
11. Pálné Tanner Izabella.....
12. Romainé Kovács Rozália.....
13. Somogyi Ágota.....
14. Szitáné Sperling Bernadett.....
15. Szücs Szabina .....
16. Tóthné Károly Mónika.....
17. Ungi Ágnes.....

A Négyszínvirág Pedagógiai Program tartalmát megismertem, azt tudomásul vettem és elfogadom:

1. Ács Zsuzsanna.....
2. Bazsonyi Gyuláné.....
3. Bihari Erzsébet Éva.....
4. Bereczki Adrienn.....
5. Csapó Edina Evelin .....
6. Jakab Jánosné.....
7. Kissné Megyeri Csilla.....
8. Kissné Mislai Erzsébet.....
9. Pandúr Edina.....
10. Pencs Péterné.....
11. Keppel Szilvia.....
12. Turiné Gyurkó Melinda.....
13. Vajdics Hajnalka.....

A Négyszínvirág Pedagógiai Program tartalmát megismertem, azt tudomásul vettem és elfogadom:

1. Bálintné Bende Klaudia.....
2. Bán István Jánosné.....
3. Bárányné Vörös Anikó.....
4. Bödör Bettina.....
5. Braun Zoltán Péterné.....
6. Csapóné Till Zsuzsanna.....
7. Horváth Zoltánné.....
8. Kertészné Bende Szilvia.....
9. Makkosné Koncz Gabriella.....
10. Nagyné Nagy Klára.....
11. Nagy Zsófia.....
12. Potocska Katalin.....
13. Szemesné Lerich Anikó.....
14. Tombor Viola.....
15. Tóth Noémi.....